
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARININ CİNSELLİK İLE İLGİLİ SORULARINA VERDİKLERİ YANITLARIN İNCELENMESİ

Ebru Asiye Çiftçioğlu

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ebru Asiye

Soyadı : Çiftçioğlu

Bölümü : Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellik İle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi

İngilizce Adı: Examination of Parents' Answers to Their Children's Questions About Sexuality

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ebru Asiye Çiftçioğlu

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ebru Asiye Çiftçioğlu tarafından hazırlanan " Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellik İle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof**.** Dr. Ümit DENİZ

(Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……..

Başkan: Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK

(Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……..

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞENGÜN

(Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi) ……..

Tez Savunma Tarihi: 20/01/2023

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……..

Bu tez, 26.09.2021 tarihinde vefat eden hayat rehberim, en iyi arkadaşım, canım anneannem Gülizar YILDIZ'a ithaf olunur.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından sonuna kadar daimi desteklerini esirgemeyen, kişilik ve hayat rehberliği ile yolumu aydınlatan kıymetli danışmanım Prof. Dr. Ümit DENİZ'e bana verdiği destek ve çabalar için teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamda geliştirdiğim anket için uzman görüşü sunarak, katkı sağlayan kıymetli hocalarıma çok teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın veri toplama ve yürütme aşamalarına katılım sağlamayı kabul eden okul yöneticilerine, eğitimcilere ve anne babalara zaman ayırdıkları ve destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimimin ilk gününden beri yanımda olan, tüm zorluklara beraber göğüs gerdiğimiz, her konuda yardımcı olmaya çabalayan nahif yürekli canım arkadaşım, Elif Merve ÇOPUR'a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca desteklerini sonuna kadar hissettiğim, kızları olmaktan gurur duyduğum, bugünlere gelmemi sağlayan anneciğim Ayşe GÜL'e, babacığım Eşref GÜL'e, biricik kardeşim Eda Asude GÜL'e ve geniş ailemin her bir ferdine ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, yüksek hoşgörü ve sabır göstererek daimi hayatımı kolaylaştırma çabasında olan, hayat ve hayal arkadaşım, kıymetli eşim Muhammed Cihad ÇİFTÇİOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU

EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARININ CİNSELLİK İLE İLGİLİ SORULARINA VERDİKLERİ YANITLARIN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ebru Asiye Çiftçioğlu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat, 2023

ÖZ

Araştırmada, ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının cinsellik ile ilgili sorularına verdikleri yanıtların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanmasını sağlayan betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu, Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim bakanlığına bağlı 15 bağımsız anaokulunda öğrenimine devam eden, 36-72 ay çocuğa sahip 72 anne ve 28 baba olmak üzere toplam 100 ebeveynden oluşmaktadır. Covid-19 salgını sürecinde okula devamlılığın ebeveyn tercihine bırakılması nedeni ile çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, ebeveyn ve çocuğa ait demografik bilgileri elde etmek amacı ile "Demografik Bilgi Toplama Formu", ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının cinsel sorularına verdikleri yanıtları belirlemek amacı ile "Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi" kullanılmıştır. Anketin geçerlik ve güvenirliğine yönelik üç ayrı alan uzmanından görüş alınmış, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra pilot uygulamaya yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, istatistik program ile analiz edilmiştir. Veriler betimsel olarak frekans ve yüzdeler ile değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğunun cinsel gelişim ve cinsel eğitim alanında bilgi sahibi oldukları, çocukların cinsellikle ilgili konularda sorular sorduğu ve sorularını en sık annelerine yönelttikleri belirlenmiştir. Çocukların ebeveynlerine en çok hamilelik süreci, doğum, kadın ve erkek vücut farklılıklarına yönelik cinsel sorular yönettikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin, çocuklarının hamilelik ve doğum ile ilgili sorularına daha karmaşık ve ayrıntılı cevap verme eğilimleri bulunurken, çocuklarının fiziksel farklılıklara yönelik sorularını cevaplamada kısa, net, açık ve anlaşılır ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Ebeveynler çocuklarının cinsel konulara olan merakını gelişimlerinin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Ebeveynlerin cinsel soruları

cevaplamada genellikle çocuklarının yaş ve gelişim düzeyine uygun ifadeler kullanarak sakin bir tavır içinde bulundukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Okul Öncesi Eğitim, Cinsel Gelişim, Cinsel Eğitim, Cinsellik
Sayfa Adedi : xiv + 93
Danışman : Prof. Dr. Ümit DENİZ

EXAMINATION OF PARENTS' ANSWERS TO THEIR CHILD'S QUESTIONS ABOUT SEXUALITY

(M. S. Thesis)

Ebru Asiye Çiftçioğlu

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

February, 2023

ABSTRACT

The study was aimed to examine the answers given by the parents to the questions of their preschool children about sexuality. The research is in the descriptive survey model, which allows to describe a given situation as precisely and carefully as possible. The study group of the research consists of a total of 100 parents, 72 mothers and 28 fathers with 36-72 months old children, who continue their education in 15 independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Malatya, Yeşilyurt. During the Covid-19 pandemic, school attendance was left to the parents' preference. Thus the study group was determined by the easily accessible sampling method. In collecting the data of the research, the "Demographic Information Collection Form" was used to obtain demographic information about the parent and the child, and the “Children's Questions about Sexuality and Parental Approach Questionnaire” was used to determine the answers given by the parents to the sexual questions of their preschool children. Opinions has been taken from three different field experts regarding the validity and reliability of the questionnaire, and after the necessary corrections have been made, the pilot scheme is included. The data obtained in the research have been analyzed with the statistics program. The data have been evaluated descriptively with frequency and percentages. It was determined that the majority of the parents participating in the study was knowledgeable in the field of sexual development and sexual education. It has been determined that children ask questions about sexuality and direct their questions most frequently to their mothers. It was determined that children asked their parents mostly sexual questions about pregnancy process, birth, male and female body differences. While parents tend to give more complex and detailed answers about pregnancy and birth, it was determined that they used short, clear and easy to understand expressions in questions they were asked by their children about physical differences. Parents consider their children's curiosity about sexual matters as a part of their

development. It has been determined that parents generally have a calm attitude in answering sexual questions by using expressions appropriate for their children's age and developmental level.

Keywords : Preschool Education, Sexuality Development, Sexuality Education, Sexuality
Page Number : xiv + 93
Supervisor : Prof. Dr. Ümit DENİZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR v

ÖZ vi

ABSTRACT viii

İÇİNDEKİLER x

TABLOLAR LİSTESİ xiii

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Araştırmanın Amacı 4

1.3. Araştırmanın Önemi 4

1.4. Araştırmanın Varsayımları 5

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 6

1.6. Tanımlar 6

BÖLÜM II 7

KAVRAMSAL ÇERÇEVE 7

2.1. Okul Öncesi Dönemde Cinsel Gelişim 7

2.2. Cinsel Gelişim İle İlgili Temel Kavramlar 8

2.2.1. Cinsellik 8

2.2.2. Cinsiyet 8

2.2.3. Toplumsal Cinsiyet 9

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları 9

2.2.5. Cinsel Kimlik 9

2.2.6. Cinsel Eğitim 9

2.4. Cinsel Gelişim Dönemleri 10

2.4.1. Doğum Öncesi Dönem 10

2.4.2. Bebeklik Dönemi (0-2 Yaş) 10

2.4.3. Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş) 12

2.5. Cinsel Eğitim ve Önemi 13

2.6. Cinsel Eğitimi Etkileyen Faktörler 16

2.6.1. Aile 16

2.6.2. Okul Öncesi Öğretmeni 17

2.6.3. Medya ve Diğer Unsurlar (Kitap, Oyuncak Seçimi vb.) 19

BÖLÜM III 22

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 22

3.1. Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar 22

3.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar 32

BÖLÜM IV 39

YÖNTEM 39

4.1. Araştırmanın Modeli 39

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu 39

4.3. Veri Toplama Araçları 41

4.3.1. Demografik Bilgi Toplama Formu 41

4.3.2. Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi 41

4.4. Verilerin Toplanması 42

4.5. Verilerin Analizi 42

BÖLÜM IV 44

BULGULAR VE YORUM 44

BÖLÜM V 64

SONUÇ VE ÖNERİLER 64

5.1. Sonuçlar 64

5.2. Öneriler 66

KAYNAKLAR 68

EKLER 83

EK 1. Demografik Bilgi Toplama Formu 84

Ek 2. Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları Ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi 86

Ek 3. Etik Kurul Komisyon Onayı 91

Ek 4. Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Resmi İzin Yazısı 93

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Çocuk, Ebeveyn Ve Ailesine İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans Ve Yüzdeleri* 40

Tablo 2. *Ebeveynlerin Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitime İlişkin Eğitim Alma Durumlarının Frekans ve Yüzdeleri* 44

Tablo 3. *Çocukların Cinsellikle İlgili Soru Sorma Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler* 45

Tablo 4. *Çocukların Cinsellikle İlgili Sordukları Sorulara İlişkin Frekans ve Yüzdeler* 46

Tablo 5. *Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtlara İlişkin Frekanslar* 49

Tablo 6. *Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Soruları Karşısında Düşündüklerinin Frekans ve Yüzdeleri* 53

Tablo 7. *Ebeveynlerin, Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularının Nedenleri ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri* 54

Tablo 8. *Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Soruları Karşısında Verdikleri Tepkilerin Frekans ve Yüzdeleri* 55

Tablo 9. *Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları Kime Yönelttiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri* 56

Tablo 10. *Ebeveynlerin Çocuklarında Cinsellik Konusuyla İlgili Sıklıkla Gözlemledikleri Davranışlara İlişkin Frekans ve Yüzdeleri* 57

Tablo 11. *Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Oyun Oynamaya Başlama Yaşına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri* 58

Tablo 12. *Çocukların Kız ve Erkek Cinsiyeti Arasındaki Farklılıkları İfade Etmede Tercih*

Ettikleri Kriterlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler 58

Tablo 13. *Çocuğun Bedensel Bakımı ile İlgilenen Kişiye İlişkin Frekans ve Yüzdeler* 59

Tablo 14. *Ebeveynlerin Cinsellikle İlgili Bilgilerin Çocuklar ile Paylaşılması Gereken Döneme İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri* 60

Tablo 15. *Ebeveynlerin Kendi Çocukluğundaki Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Hatırladıklarına İlişkin Frekanslar* 61

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve alt amaçları, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsan gelişiminin sağlıklı bir yönü olarak kabul edilen cinsellik anne karnından itibaren başlayarak yaşam boyu süren kompleks bir gelişimdir (Yavuzer, 2011, s. 98). Yaşam boyu devam eden bu gelişim sürecinin eğitimine anne karnından itibaren başlanır. Bu gelişim sürecinin tıpkı diğer gelişim alanlarında olduğu gibi en hızlı ve kritik olduğu dönem, erken çocukluk yıllarını kapsamaktadır (Kesicioğlu & Deniz, 2014). Çocuklarının, ergenlik dönemine kadar cinsellikle tanışmadıkları ve bu konu ile ilgili herhangi bir sorularının olmadığı düşüncesine sahip olan ebeveynler, bu görüşün yanlış olduğunu okul öncesi dönemdeki çocuklarının ilk cinsel soruları ile farkına varmaktadır (Alkan Ersoy, 2018, s. 16).

Çocuklar, merak ve keşfetme duygusuna sahip olarak dünyaya gelir ve meraklarını gidermek için gözlem yaparak sorularını sorar. 2-2,5 yaşından itibaren bedenini tanımaya çalışan çocuklar kız ya da erkek olmanın ne anlama geldiği konusunda sorgulamaya girer. Kız ya da erkek olduğunu ayırt edebilir fakat cinsiyetler arasındaki farkları henüz tam olarak algılayamazlar (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 210; Kesicioğlu & Deniz, 2014; Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48). Neden farklı olduklarını bu farkların neler olduğunu düşünmeye başlarlar. “Babalar neden etek giymez?”, “Babaların neden memesiyok?”, “Kızların neden pipisi yok, kırılmış ya da düşmüş mü?” gibi sorular sorabilirler.

Yaklaşık 3-4 yaşlarında ise doğumla ilgili sorular sorulmaktadır. “Bebekler nereden gelir?”, “Bebekler nasıl doğar?”, “Bebek annenin karnında nasıl yemek yer / nasıl nefes alır?” vb.

şeklinde sorular yöneltebilmektedirler (Kesicioğlu & Deniz, 2014). Cinsellikle ilgili sorular çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak ilerleyen dönemlerde çeşitlilik göstermektedir (San Bayhan & Artan, 2012, s. 274). Çocuklarda gözlemlenen ilk cinsel ilgilerin, sadece cinsellik konusu üzerine yoğunlaşmış olduğu düşünülmemeli, yaşadığı çevreyi keşfetmesine yardımcı olan genel merak duygusundan kaynaklandığı akıldan çıkarılmamalıdır (Yavuzer, 2011, s. 100).

Çocukların bu tür sorular sorması ebeveynleri tarafından bazen tedirginlikle karşılanıyor olsa da bu sorular, sağlıklı bir gelişimin parçası olarak düşünülmeli ve bilinçli bir şekilde cinsel eğitimin başladığının sinyalleri olarak değerlendirilmelidir (San Bayhan & Artan, 2012, s. 263). Üreme sağlığı tüm bireylerin hakları olması sebebiyle, henüz cinsel olgunluk düzeyine ulaşamamış çocuklara da eğitim verilmeye başlanması gerektiği belirtilmektedir (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 213).

Cinsel eğitim, "Bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimi ve değer yargıları geliştirmesi eğitimidir" (San Bayhan & Artan, 2012, s. 262).

Çocuğun cinsel eğitiminde görev alan ilk eğiticiler anne ve babalardır. Anne ve babanın sahip olduğu inanç, duygu, düşünce, kültür yapısı ve öğrenim düzeyleri verilen cinsel eğitimin içeriğini etkilemektedir (Çiftçioğlu & Deniz, 2021).

Ayrıca, anne ve babanın birbirine karşı olan tutumları, davranışları çocuğun sonraki yaşantısında model teşkil etmektedir. Bu yüzden öncelikle cinsel eğitim ile ilgili anne ve babanın eğitilmesi gerekmektedir (Yavuzer, 2011, s. 98).

Çocukken iyi bir cinsel eğitim geçmişi olmayan ebeveynler, çocuklarına cinsel bilgileri doğru aktarma, çocuğun sorduğu soruları cevaplama ve sorduğu sorulara karşı doğru tutum sergileme konusunda kendilerini yetersiz hissetmekte, buna bağlı olarak cinsel eğitime karşı utangaç, çekingen ya da tamamen yok sayan bir profil çizebilmektedir. Bazı modern görüşü benimsediğini ifade eden ailelerde ise; mahremiyet kavramından oldukça uzak, çocuğun sorularının detaylı ve ayrıntılı yanıtlanması gerektiğini belirten, hiçbir şeyin gizli olmaması konusunda ısrarcı, toplumun görüşüne aykırı, oldukça açık seçik bir cinsel eğitimin benimsendiği görülebilmektedir (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 216; Deniz, 2012,

s. 269; Yavuzer, 2011, s. 103). Her iki görüş de cinsel eğitimin nasıl olması gerektiğini tam anlamıyla yansıtmamaktadır.

Cinsel eğitim, bilimsel terimler kullanılarak, gerçekçi ve nesnel bilgilerin planlı bir şekilde hoşgörülü ve iletişime açık bir tutumu içermelidir. Çocuğun merak ettiği sorular; terminolojik açıdan doğru, sorulan sorunun cevabını tam olarak karşılayan, yeni bir konuyla ilgili karmaşıklığa yol açmayan, gereksiz ayrıntılar içermeyen oldukça sade ve yalın bir anlatım ile cevaplanmalıdır (Kesicioğlu & Deniz, 2014). Çocuklar cinsellikle ilgili sorular sorduğunda ebeveynin ses tonu, beden dili, mimikleri, gergin ya da rahat beden duruşu çocukların ebeveynlerinin, duygularını çözümlemesinde ipucu olmaktadır (Yavuzer, 2011, s. 99). Ayrıca bu ipuçları; utanma, kaygı, azarlama, kızgınlık, isteksizlik veya aşırı heyecan duygularından arındırılmış olmalıdır (Kesicioğlu & Deniz, 2014).

Çocuk cinsel soruları kime yöneltiyorsa o kişi tarafından sorular yanıtlanmalıdır (San Bayhan & Artan, 2012, s. 275). Çocuk sorusunu anneye yöneltmiş ise anne; babaya yöneltmiş ise babanın cevaplandırması gerekmektedir. Ebeveynler, soruyu yanıtlamaktan kaçınmamalı, sorumluluğu eşine yüklememelidir (Kesicioğlu & Deniz, 2014).

Ebeveyn soruyu o an için cevaplayamayacağını düşünüyorsa; sorunun cevabını tam olarak bilmediğini ve öğrendikten sonra çocuğu mutlaka bilgilendireceğini ve bunun için belirli bir süre gerektiğini belirtmelidir. Ancak sözü geçen süre çok uzun olmamalıdır. Sürenin uzaması çocuğun yanlış bir şey sorduğu düşüncesine kapılarak olumsuz duygular ve tutumlar geliştirmesine neden olabilir (Artan, Yılmaz Akdoğan, Paslı, Şahin & Bencik Kangal, 2018, s. 73).

Ayrıca ebeveyn, soruları cevaplamaya nasıl başlayacağı hakkında tereddüt ediyorsa; öncelikle çocuğun neleri bildiğini öğrenebilmek amacıyla iletişimi başlatıcı cümleler kullanarak, “Bu konuyu ben de çok merak ediyorum. Sen ne düşünüyorsun?” gibi, çocuğun ihtiyacı olan bilgi ortaya çıkarılmalıdır (Artan vd., 2018, s. 80). Ebeveynler tarafından cinsel ilgi ve soruları yeterince doyurulamadığında, çocuklar bu ihtiyaçlarını kendilerini yakın hissettikleri kişiler ya da arkadaşları aracılığıyla gidermeye çalışacaklardır. Bunun sonucunda kontrolsüz bir cinsel eğitim sürecinin temelleri atılmış olacak ayrıca ileriye dönük korku, endişe gibi olumsuz duyguların oluşumuna da zemin hazırlanmış olacaktır (Alkan Ersoy, 2018, s. 19).

Çocukların, ileriye dönük olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olmalarında ebeveynlerin payı yadsınamaz. Bu nedenle, kimlik gelişiminin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynleri, cinsel gelişimi dikkatli bir şekilde gözlemlemeli ve değerlendirmelidir. Ayrıca cinsel eğitim ile ilgili oldukça dikkatli adımlar atmalıdır. Bu da olumlu duygu, düşünce ve tutumların kazanılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda,

bu araştırmada okul öncesi dönem çocuğuna sahip ebeveynlerin cinsellik ile ilgili karşılaştıkları sorular ve bu cinsel sorular karşısında verdikleri yanıtların incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının cinsellik ile ilgili sorularına verdikleri yanıtların incelenmesi amacı ile planlanan araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Çocukların cinsellik ile ilgili soruları nelerdir?
2. Çocukların cinsellik ile ilgili sorularına ebeveynlerin verdikleri yanıtlar nelerdir?
3. Çocukların cinsellik ile ilgili sorularına ebeveynlerin tepkileri nelerdir?
4. Ebeveynlerin kendi çocukluklarından hatırladıkları cinsellik ile ilgili deneyimleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin, anne karnından itibaren başlayan ve yaşam boyu süregelen gelişimsel sürecin bir parçasını oluşturan cinsel gelişim, tüm gelişim alanlarını etkilemesi nedeni ile oldukça önemlidir (Yavuzer, 2011, s. 98).

Çocuğun içinde doğduğu çevrede ilk karşılaşacağı eğitimciler anne ve babadır. Ebeveynlerin, cinsel eğitim süreci içerisindeki takındıkları tavır ve yaklaşımlar, duygu ve düşünceleri, bireyin tüm yaşantısını etkilemektedir (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 215) Eksik veya hatalı bir cinsel eğitim sürecinden geçen bireyde, silinmesi zor izler kalabilmektedir. Ebeveynlerin bu kritik dönem içerisindeki rolleri küçümsenmemeli, anne ve babanın olumlu yaklaşımlar sergileyebilmeleri için uzmanlar tarafından gerekirse rehberlik yapılmalıdır.

Konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışı literatür taraması yapıldığında ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki cinsel eğitim ile ilgili farklı görüş ve tutum belirttikleri görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışmalarda ebeveynlerin çoğunluğu okul öncesi dönemde cinsel eğitimin uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiğini belirtmektedir (Ceylan & Çetin, 2015; İldeş, 1990; İşler & Işık Gürşimşek, 2018). Yapılan diğer çalışmalarda ise bazı ebeveynlerin çocuklarının henüz çok küçük olduğunu düşünmelerinden dolayı okul öncesi dönemde cinsellik eğitimine olumlu bakmadıkları görülmüştür (Robinson, Smith & Davies, 2017). Bunun sebebi,

ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitim hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları için cinsel eğitim konularına karşı oldukça ön yargılı yaklaşmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir (Ceylan & Çetin, 2015; Eliküçük & Sönmez, 2011; Tuğrul & Artan, 2001). Farklı düşünceye sahip bir diğer ebeveyn grubu ise; cinsellik eğitiminin okul öncesi dönemde, okul aile işbirliği içerisinde yürütülmesini savunmaktadır (Robinson vd., 2017; Lu, 1994).

Ebeveynlerin cinsel eğitim uygulamalarında, çocukların cinsiyetinin etkili olduğu görülmüştür (Downie & Coates, 1999). Cinsellikle ilgili yapılan konuşmalarda her iki ebeveynin de konuşma sürecinde erkek çocuk tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca mastürbasyon gibi cinsel davranışların gösterilmesi durumunda, ebeveynlerin erkek çocuklarda bu durumu normal olarak değerlendirme eğilimi içerisinde oldukları belirlenmiştir (Koblinsky & Atkinson, 1982; H. Kreitler & Kreitler, 1966). Ayrıca cinsel eğitime annelerin, babalara oranla daha ılımlı yaklaştıkları ve eğitim sürecinde daha aktif rol aldıkları bilimsel araştırmalar ile ortaya konmuştur (Ceylan & Çetin, 2015; Chen, Dunne & Han, 2007; Downie & Coates, 1999; Eroğlu & Gölbaşı, 2005; İldeş, 1990; İşler & Işık Gürşimşek, 2018; Koblinsky & Atkinson, 1982; Tuğrul & Artan, 2001). Ancak cinsel eğitim sürecinin tek bir ebeveyn tarafından yürütülmesi, çocuğun cinsel roller arasındaki farkları anlamlandıramaması ve doğru model seçememesi sonucunu doğurarak, sağlıklı kişilik gelişiminin oluşması engellenebilir. Bu nedenle çocuğun tüm eğitim sürecinde sadece anne değil baba da işe koşulmalıdır.

Cinsel gelişim ve eğitim ile ilgili literatür incelendiğinde, çalışmaların çoğunlukla okul öncesi dönemdeki çocuklar ve anneleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca cinsel eğitim sürecinin nasıl olması gerektiği ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak bilinçli cinsel eğitim sürecinin başlamasında ipucu olarak kabul edilen, çocukların cinsel sorularına yönelik çok az sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Acer, 1999; Kesicioğlu & Deniz, 2014). Bu sebeple yapılacak olan çalışmanın, çocukların cinsellikle ilgili sorularını içermesi ve babaların da çalışmaya dâhil edilmesi göz önünde bulundurulduğunda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada;

1. “Demografik Bilgi Toplama Formu”nun, ebeveynler tarafından objektif ve içtenlikle cevaplandırılacağı varsayılmaktadır.

2. “Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi” nin okul öncesi dönem çocuklarının cinsellikle ilgili sorularını ve bu sorulara yönelik ebeveynlerin yaklaşımlarını tespit etmede uygun bir araç olduğu varsayılmaktadır.
3. “Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi”nin ebeveynler tarafından objektif ve içtenlikle cevaplandırılacağı varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın çalışma grubu normal gelişim gösteren 36-72 aylık çocuklar ve ebeveynleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada belirlenen çocukların cinsellikle ilgili soruları ve bu sorulara yönelik ebeveyn yaklaşımları, veri toplama aracı olan “Demografik Bilgi Toplama Formu” ve “Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi” ile elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Araştırma sonuçları sadece bu araştırmaya dâhil edilen çocuklar ve ebeveynleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Cinsel gelişim; anne karnından itibaren başlayan, yaşam boyu süregelen, cinsellikle ilgili inançları, davranışları, duygu, düşünce ve tutumları da içeren biyolojik, psikolojik ve toplumsal boyutları olan gelişim sistemidir (Alkan Ersoy, 2018, s. 10; Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 209; Yavuzer, 2011, s. 98).

Cinsel eğitim; bireylerin yaşına, gelişim seviyesine ve kültürlerine uygun olacak şekilde ilişki ve cinsellik konularıyla ilgili doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmış, gerçekçi ve yargılayıcı olmayan bilgilerin sunulmasıdır (World Health Organization [WHO], 2010).

Başka bir ifade ile cinsel eğitim; bireylerin olumlu bir benlik algısı geliştirebilme, insan cinselliğine, başkalarının hak, görüş ve davranışlarına saygılı ve hoşgörülü olabilme, ayrıca olumlu tutum, davranış ve değer yargıları oluşturabilme becerisinin kazandırıldığı eğitim sürecini kapsamaktadır (San Bayhan & Artan, 2012, s. 262).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Dönemde Cinsel Gelişim

Gelişim anne karnından başlayıp doğuma kadar devam eden ve kendine özgü ilkeleri olan bütüncül bir süreci ifade eder. Bir gelişim döneminde görülen aksaklık doğal olarak diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir. Tüm gelişimsel boyutlar, diğer boyutlar ile ilişkili olup bireyin bütünsel gelişiminin farklı yönlerini vurgulamaktadır. Bireyin gelişimsel ilerlemesinin yanı sıra kütle ve fiziksel hacminin artması tüm gelişim alanlarıyla ilişkili olduğu gibi cinsel gelişimi de etkilemektedir (Tuzcuoğlu & Tuzcuoğlu, 1996; Beyazıt & Bütün Ayhan, 2019, s. 365).

Okul öncesi dönem çocuklarının ilgi ve merakları oldukça yüksek düzeydedir. İlgi ve merak, bu dönemin gelişimsel özelliği olduğu için her türlü konu ile ilgili olabilir. Çocukların meraklarını gidermek için sorularını yönelttikleri ilk kişi anne ve babalarıdır. Ebeveynlerin takındıkları tutum ve davranışlar, sorulara karşılık vermiş oldukları cevaplar, çocuklarının gelişimleri üzerinde hayati rol oynamaktadır (Çankırı, 2018; Çiftçioğlu & Deniz, 2021). Çocuklar tüm gelişim alanlarında desteklenmeye ihtiyaç duyar ve bu görev öncelikle ebeveynlere aittir. Cinsel gelişim alanında da desteğe ihtiyaç duyan çocuğa, ailesi bilgi vermeli, bu konudaki duygu yönetimini ve doğru tutumu rol model olarak aktarmalıdır (Çankırı, 2018).

Cinsel gelişim, kişinin kendi cinsiyetine özgü üreme organlarının büyüyüp gelişmesi, olgunlaşması, sağlıklı işleve sahip olması ayrıca bu süreç içerisinde ortaya çıkan sorun ve davranış değişikliklerinin üstesinden gelebilmesi, olumsuz cinsel dürtülerini denetleyebilmesi becerisini ifade etmektedir (Eser, 2008; Beyazıt & Bütün Ayhan, 2019, s. 365). Cinsel gelişim farklı boyutlardan oluşmaktadır. Üreme organlarının büyüyüp gelişmesi gibi bedensel değişiklikler fiziksel, bireylerin cinsiyet rollerinin belirlenmesine ilişkin

tecrübeleri ve toplumun beklentileri sosyal, kişinin kendi bedenine karşı duygu ve düşünceleri nasıl hissettiği duygusal boyutu içermektedir. Tüm bu süreç içerisinde kişinin bilgiyi işleme süreci, cinsiyet farklılıklarını algılaması, yaşanılan toplumun kültürel yapısı içerisindeki cinsel rollerin kavranması ise bilişsel boyutu içermektedir (Deniz, 2012; Beyazıt & Bütün Ayhan, 2019, s. 365). Ayrıca cinsel gelişim, özellikle duygusal gelişim ile oldukça ilişkili olması, bireyin kişilik oluşumunda da etki göstermektedir.

2.2. Cinsel Gelişim İle İlgili Temel Kavramlar

2.2.1. Cinsellik

Cinsellik doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden, bireyin ruhsal, bedensel ve toplumsal deneyim ve ilişkilerinin bütününü ifade etmektedir (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 1; San Bayhan & Artan, 2012, s. 261). Dünya sağlık örgütü cinselliği, fiziksel, duygusal ve ilişkilere yönelik bir kavram olarak ele alır (World Health Organization, 2010).

Cinsellik yaşam boyu var olan, yaşamayı canlı tutan bir enerji sistemi olmakla birlikte cinsel organların işlevi, insanın yaşama isteği ve var oluşunu içerdiği için biyolojik psikolojik ve toplumsal boyutları da bulunmaktadır (Bilen & Topçuoğlu, 2014, s. 1; San Bayhan & Artan, 2012, s. 261).

2.2.2. Cinsiyet

Cinsiyet, bireyleri anatomik olarak dişil eril ya da kadın erkek olarak tanımlayan ve ikili sınıflandırmayı sağlayan özelliklerdir. Bireylerin biyolojik yapıları temel alınarak demografik olarak sınıflandırılmasıdır. Ayrıca insanların biyolojik yapıları temel alındığında bazı farklılıklar gözlenmektedir. Kadınlar ve erkekler arasındaki bu biyolojik farklılıklar, *cinsiyet farklılıkları* olarak adlandırılmaktadır (San Bayhan & Artan, 2012, s. 261; Yaşın Dökmen, 2018, s. 19; Karkıner, 2016, s. 56).

2.2.3. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet (gender), bireyin doğuştan getirdiği biyolojik özellikler temel alınarak, içinde yaşadığı toplumun kadın ya da erkek cinsiyetine yüklediği anlamlar ve beklentileri olarak açıklanmaktadır (MEGEP, 2015, s. 5; Alkan Ersoy, 2018, s. 13).

Bireyin biyolojik özelliklerinin yanı sıra psikolojik özelliklerini de içeren toplumsal cinsiyet, bireyin kadınsı veya erkeksi olarak nitelendirilen psikososyal özelliklerini de kapsamaktadır (Rice'dan aktaran Yaşın Dökmen, 2018, s. 20).

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları

Bireylerin içinde bulundukları toplum tarafından kadın veya erkek olarak sergilemesini istedikleri ve gözlemlemeyi bekledikleri özellikler toplumsal cinsiyet kalıp yargıları olarak ifade edilmektedir. Bireylerin cinsiyet, ırk, din, dil ve cinsel yönelim gibi çeşitli başlıklar altında gruplandırılması kalıp yargıların oluşmasına sebebiyet vermekle birlikte diğer insanlarla etkileşimlerini de etkilemektedir. Çocukluğun ilk yıllarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına bağlı inançlar güçlenmektedir. (Yaşın Dökmen, 2018, s. 98; Alkan Ersoy, 2018, s. 13).

2.2.5. Cinsel Kimlik

Kişinin iç dünyasında kendisini kadın veya erkek olarak nasıl algıladığı ve nasıl tanımladığı ile ilgilidir. Biyolojik özelliklerini fark ederek kadın veya erkek olarak kendisinin farkına varması ve bunu kabul etmesidir (MEGEP, 2015, s. 25; San Bayhan & Artan, 2012, s. 262). Bireyin varoluşsal cinsiyet özelliklerinin yanı sıra kişisel tercih olarak cinsel yönelimini ifade etme olarak tanımlanabilir (Yaşın Dökmen, 2018, s. 27; Çiftçioğlu & Deniz). Bireyin cinsiyetinin farkına varması, bu durumdan rahatsız olmaması ve cinsiyetine uygun davranışlarda bulunması sağlıklı bir cinsel kimlik gelişiminin sinyalleridir (San Bayhan ve Artan, 2012, s. 262).

2.2.6. Cinsel Eğitim

Bireyin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini takip edebilmesi ve kendi vücudunu anlamasına yardımcı olarak olumlu bir kişilik kavramını geliştirmesini sağlayabilme, kız

veya erkek olarak toplumsal rollerini kabul etmesine, kendi cinsiyetine özgü özellikleri ile karşı cinsin özelliklerini idrak edebilme ve toplumdaki her bireyin haklarına görüş ve davranışlarına sağlıklı bir bakış açısı ve olumlu davranış biçimi geliştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla bireyleri bu konu hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarını kapsayan eğitim programıdır (MEGEP, 2015, s.5; San Bayhan ve Artan, 2012, s. 262; Acun, Körükçü ve Aral'dan aktaran Kayabaşı, 2019, s. 10) Her eğitimin ilk olarak aile ortamında başladığı ve ebeveynlerin çocuklarının ilk eğitmenleri olduğu gerçeğine bağlı kalınarak, ebeveynlerin cinsel konular hakkında göstermiş oldukları duyarlılık, olumlu tutum ve davranışların çocuklarının cinsel gelişimine olumlu katkı sağlayacağı bilinmektedir. Bununla birlikte ebeveynleri tarafından cinsel eğitim konusunda desteklenen çocukların yanlış kaynaklara yönelmesine engel olunması, doğru ve yanlış bilgiyi ayırt etme becerisinin kazandırılması sebebiyle okul öncesi dönemden itibaren çocukların cinsel eğitim alması önem arz etmektedir (Tahtalı & Sezer, 2022)

2.4. Cinsel Gelişim Dönemleri

2.4.1. Doğum Öncesi Dönem

Erkek ve dişiden gelen, X ve Y sembolü ile gösterilen, cinsiyet belirleyici kromozomlar, anne karnına yerleşen ceninin cinsiyetini belirlemektedir. XY şeklinde bir araya geldiklerinde erkek; XX şeklinde bir araya geldiklerinde ise kız cinsiyetini oluştururlar. Gebeliğin 12. haftasından itibaren doğacak bebeğin cinsiyetine dair anatomik yapısı oldukça belirgin bir hal almaktadır (Ericson'dan aktaran Yılmaz, 2021, s. 296).

2.4.2. Bebeklik Dönemi (0-2 Yaş)

Yaşamın ilk yılları, temel alışkanlıkların, becerilerin kazanılması ve geliştirilmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Yürüme, yemek yeme ve tuvalet eğitimi gibi özbakım becerileri ve diğer birçok beceri bu dönemde kazandırılmaya başlanır (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48).

Doğumdan itibaren birinci yaşın sonuna kadar geçen oral dönemde çocuklar, dış dünyayı ağız yoluyla keşfetmeye çalışmaktadır. Beslenme faaliyeti ağız, dil ve dudak çevresini uyardığından çocukların gelişimi açısından oldukça önem arz eder. Dişlerinin de çıkması ile

birlikte çiğneme ve ısırma, emme ve yutma kadar önem kazanmaktadır. Bu dönemde bebekler kucağa alınmaktan, okşanmaktan, sevilmekten hoşlanır ve sevildiğini hisseden çocuklar, doğdukları çevreye güven duymaya başlar (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48).

Bebeklerde ilk cinsel duygular, altının değiştirilmesi veya banyo esnasında ortaya çıkmaktadır. Bebek bezinin genital bölgeye yapmış olduğu baskı, banyo esnasındaki tensel dokunuş veya bebeğin el ve kol hareketlerini kontrol etme çabası sırasında cinsel organına dokunarak keşfetmesi, çocuğun cinsellikle ilgili ilk deneyimleri olarak kabul edilebilir. Bu deneyimler, bebeğin haz duyması ve hoşlanmasına sebep olabilmektedir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48; Baysan, 2020, s. 14; Yılmaz, 2021, s. 297; Yavuzer, 2011, s. 104).

Bir, iki yaş arası dönemde, henüz çocuklar cinsiyet kavramını oturtamamış, kız ve erkek arasındaki farklılığı kavrayacak bilişsel düzeye ulaşamamıştır. Bu dönemde, kendi bedenlerini keşfetme ve cinsel organlarıyla oynama davranışında bulunabilirler. Erkekler cinsel organlarının dışarıda olması sebebiyle penislerini çekiştirebilir ancak kızların cinsel organının içeriye doğru ve gizli olması, cinsel organlarını erkeklere oranla daha geç keşfetmelerine sebep olmaktadır. Çocukların cinsel organları ile oynaması, anne ve babaları rahatsız edebilir ancak bu, gelişimsel olan genel ve beklendik davranışlardır (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48; Baysan, 2020, s. 14; Vygotsky'dan aktaran Yılmaz, 2021, s. 297; Yavuzer, 2011, s. 104).

Genel olarak 18. aydan itibaren başlanan ve ortalama 2,5 yaşına kadar devam eden tuvalet eğitimi sürecinde, hem çocuğun hem de ilgilenen kişinin ilgisi anal bölgede toplanmaktadır. Bu dönemde haz, anal bölgeye yoğunlaşmıştır. Artık altının ıslak olmaması gerektiği ve tuvalete gitmeyi öğrendiği süreçte bebek, mesanenin dolu olduğunu fark etmeye başlamakta ve bu doluluğun vermiş olduğu baskıdan rahatsızlık duyarak durumu kontrol altına almaya çalışmaktadır. Kaslarını kontrol altına almayı başaran çocuklar, gaita ve idrarını tutmayı ve bırakmayı öğrenmektedir. Özellikle erkek bebeklerde, idrar akışını kontrol etmek için elleriyle penislerini tutmak hoşlarına giden bir davranış olarak sıklıkla gözlemlenmektedir. Kızlarda ise idrar yolunun, çok duyarlı olan klitoris ve vajinaya yakın olması, tuvalet kağıdı ile yapılan temizlik esnasında hassasiyete ve hoşnut olmaya neden olabilmektedir (Baysan, 2020, s. 15; MEGEP, 2013, s. 12; Vygotsky'dan aktaran Yılmaz, 2021, s. 298 ; Yavuzer, 2011, s. 104).

2.4.3. Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş)

Çocuklar, sosyalleşmeye başladığı bu dönemde çevresindeki çocuklarla iletişim kurmaya, akran oyun gruplarına dâhil olmaya başlamaktadır. Farklı sosyal çevrelere dâhil olan çocuklar, arkadaşlarını gözlemleme fırsatı bularak, kız ve erkeklerin farklı bedensel özelliklerine sahip olduğunu öğrenmektedir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 48; Yılmaz, 2021, s. 298).

Bu farklılıkları anlayabilmek için üç yaşından itibaren erkeklerin neden bıyığı olduğunu veya neden elbise veya etek giymediklerini; kadınların ise neden memesi olduğunu ancak penisinin olmadığını sorabilmektedir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 49). Çocukların cevabını merak ettikleri bu konuları, ebeveynleri ile rahatlıkla konuşabilmesi gerekir. Ebeveynler bu sorulara karşılık aktaracakları bilgileri basit, direkt sorulan soruya yönelik, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun bir şekilde sunmalıdır (Yavuzer, 2011, s. 105).

Çocuklar cinsiyet temelli bedensel farklılıklara yönelik kendilerinde oluşan bu kafa karışıklığını, oyunlarına da yansıtabilmektedir. Evcilik veya doktorculuk gibi oyunlar, çocukların bu merak ve sorgularına hizmet eden oyunlar arasında değerlendirilmektedir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 49). Dört yaşından itibaren bedenlerini daha yakından tanıma davranışında bulunan çocuklar, bedenlerine karşı olumlu ya da olumsuz duygular geliştirmeye başlamaktadır. Ayrıca kız veya erkek gibi davranmanın nasıl bir şey olduğunu anlamaya ve deneyimlemeye çalışmaktadır. Kendi cinsel rolünü nasıl algıladığı, oynadıkları oyunlarda gözlemlenebilmektedir. Erkek çocuk büyüdüğünde "baba", kız çocuk ise "anne" olacağını ifade edebilir. Bu dönemde çocukların cinsel kimlik gelişimlerine zarar verilmemesi adına ebeveynlerin doğru rol model özelliklerini sergilemesi gerekmektedir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 49; Baysan, 2020, s.15; Yılmaz, 2021, s. 298).

Çocuk, karşı cinsindeki ebeveyniyle evlenmek istediğini ifade edebilir. Bu durumda çocuğa kızıp bağrılmamalı, anlayacağı şekilde büyüdüğünde kendi yaşında birisi ile eğer istiyorsa evlenebileceği ifade edilmelidir. Ayrıca kız çocukların annesi gibi makyaj yapma, takı takma isteği; erkek çocukların kravat takma, takım elbise giyme,traş olmaya çalışması cinsel kimlik oluşturma deneyimleri olarak değerlendirilmelidir (Özkızıklı & Okutan, 2018, s. 49; Baysan, 2020, s.15; Semerci, 2020, s. 56).

Dört, altı yaş döneminde ise çocuklar dokunma yolu ile cinsel organlarını ve bedenini tanımaya başlar. Çocuğun cinsel organına dokunması ve bu durumdan haz alması sonucunda davranışı tekrarlaması *mastürbasyon* olarak açıklanmaktadır. Davranışın sık tekrarlanması

ve önü alınamaz boyutlara ulaşmasının, çocuktaki duygusal boşluğun doldurulmaya çalışılmasından kaynaklandığı gibi birçok nedeni olabilmektedir (Yavuzer, 2011, s. 108).

Özellikle çok uzun süre kendi başına bırakılan çocuklar da mastürbasyona sıklıkla rastlanmaktadır. Bebeklik döneminde yeteri kadar sevgi ve ilgi görmeyen, uyarıcı çevreden yoksun ortamlarda bulunan bebekler, haz ve doyum sağlayabilmek için mastürbasyona başvurmaktadır. Bu davranış, genel olarak 3-6 yaş dönemi çocuklarda görülmekle birlikte davranışın sıklığı, süresi ve ulaştığı boyutlar gözönüne alınarak doğru bir değerlendirme yapılmalı ve gerektiğinde profesyonel yardım alınmalıdır. Ayrıca mastürbasyona sebep olan nedenler araştırılmalı ve eksikliğin giderilmesi için aile-çocuk ve öğretmenin uzman tarafından bilgilendirilmesi veya çocuğun bulunduğu çevrenin yeniden düzenlenmesi gibi çözümler üretilmelidir (Yılmaz, 2021, s. 299 ; Yavuzer, 2011, s. 108).

2.5. Cinsel Eğitim ve Önemi

Cinsellik, yaşam boyu süren sağlıklı gelişimin bir parçasıdır. Cinsel gelişim, doğum öncesinde başlar yaşamın sonuna kadar devam eder. Bu önemli gelişim alanı hakkında özellikle ailelerin bilinçlendirilmesi ve doğru tutum – yaklaşımlarla çocuklarına rehberlik etmelerinde yardımcı olunması gerekmektedir. Erken çocukluk döneminde verilecek olan cinsel eğitim, belirli fizyolojik ve anatomik bilgilerden çok olumlu anne-baba ilişkilerinin öğretilmesini kapsamalıdır. Bunun için ilk adım, çocuğa dengeli, güvenli ve huzurlu bir aile ortamı oluşturmaktır. (Yavuzer, 2011, s. 98)

Cinsel eğitim, bireyin cinselliğe karşı sağlıklı bir tutum geliştirebilmesi, doğru bilgiler edinmesini sağlayarak inanç ve değerler sistemini doğru şekillendirebilmesi, erkek ve kadın bedenini tanıyabilmesi ve erkek kadın ilişkilerinde karşılıklı sevgi, güven ve sorumluluk temeline dayalı ilişkiler kurabilmesi gibi bireylerin bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinin tümünde iyi olma halini amaçlayan, toplumdaki genel yargının aksine sadece üreme ve cinsel ilişki konuları ile sınırlı kalmayan oldukça kapsamlı bir eğitimdir (Kadıoğlu Polat & Üstün Budak, 2016, s.1; MEGEP, 2013, s.20).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2010 tarihinde yaptığı tanıma göre, cinsellik eğitimi: bilimsel olarak doğru, gerçekçi ve yargılayıcı olmayan bilgi vererek cinsellik ve ilişkiler hakkında kişinin yaşına, gelişim seviyesine ve kültürüne uygun bir biçimde bilgilendirilmesidir (World Health Organization, 2010).

Kişiliğin temelleri okul öncesi dönemde atılmaktadır. Özellikle gelişmekte ve gelişmemiş olan ülkelerde anne babaların çocuk yetiştirme konusundaki eksiklikleri, yanlış inanç ve uygulamaları bulunmaktadır. Özellikle bu yanlış inançlar ve uygulamaların cinsel eğitimde daha fazla yapıldığı saptanmıştır. Hatta ebeveynler çocuklarının gelişimi hakkında yanlış veya eksik bilgiye sahip oldukları için çocuklarının cinsellikle ilgili sorular sorması onları tedirgin eder ve anormal bir durum olduğu hissine kapılmalarına neden olur (Artan & San Bayhan, 2012, s. 263).

Bu sebeplerden dolayı öncelikli olarak ailenin eğitim alması gerekmektedir, çünkü çocukların sağlıklı bir cinsel eğitim almalarının temel ilkelerinden biri de cinsel eğitimin ailede başlamasıdır. Ailede başlayan ve çocuğun okul hayatının başlamasıyla birlikte okul ayağı ile de desteklenen cinsel eğitim süreci okul içi ve okul dışında birbirini destekleyecek, tutarlı bir eğitim olmalıdır. Ancak bazen içinde bulunulan ortamdan kaynaklanan tutarsızlıklarda görülebilir, bu doğal karşılanmalı birey soyutlanmamalıdır (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264). Okul veya aile ortamında cinsel konular hakkında konuşurken dikkat edilmesi gereken ilkeler şunlardır:

Ortam; Cinsel konuların rahatça konuşulabileceği kalabalıktan uzak sakin yerler tercih edilmelidir. Gürültülü ortamlarda çocukların dikkatleri kolayca dağılabilir ya da konuşmayı yaptığı kişiyi net olarak duyamayabilir, sorusunu tekrarlamada çekinebilir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264).

Ses tonu; Cinsel konular konuşulurken günlük yaşamda kullandığımız ses tonunu kullanmamız gerekir. Farklı bir ses tonu (özür dileme tavrı, savunmaya geçme, utangaç) ile konuşma gerçekleşirse, çocuk farklı ses tonunun altında yatan örtük mesajı hisseder ve cinsellikle ilgili konuşmalarında bu düşüncelerini yansıtarak yanlış tutum geliştirmesine sebep olabiliriz (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264).

Konuşma Hızı; Eğitimci / ebeveyn normal konuşma hızında bilgilendirmeye veya çocuğun sorularını cevaplandırmaya devam etmelidir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264).

Yüz İfadesi; Çocukların cinsellikle ilgili soruları karşısında çok şaşırmış, kızmış, utanmış gibi duygu ifadeleri takınılmamalıdır. Bu çocuklara" bu konuyu konuşmamam gerekiyor, annemi üzdüm." gibi bir mesaj verir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264).

Beden Dili; Çocukla konuşurken göz seviyesine inilmeli, gözlerinin içine bakarak dikkatli bir şekilde dinlediğimizi hissettirmeliyiz. Cinsel konularla ilgili konuşurken abartılı mimikler kullanmak, ilgisiz gibi görünmek, gözleri çocuktan kaçırmak, gergin bir yüz

ifadesi takınmak çocukların dikkati çekmekle birlikte çocuğa bu konunun konuşulmaması gerektiği sinyallerini vermektedir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 264).

Başlangıç Cümlesi; konuşmaya başlarken çocuğu cesaretlendirici, sorularının gayet normal olduğu, yanlış bir şey yapmadığı konusunda cesaretlendirilerek soru sormasını teşvik edebiliriz. Örneğin; "Senin yaşında ben de bu konuyu çok merak ediyordum. Eminim, senin gibi birçok arkadaşında bu konuyu merak ediyordur.", "Ben de seninle bu konu hakkında konuşmak istiyordum sorman çok iyi oldu.", vb. cümleler ile bireyler desteklenmelidir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 265).

Sınırlılıklar; Eğitimci /ebeveyn her konu hakkında bilgi sahibi olmayabilir. Çocuğun sorduğu sorunun cevabı bilinmiyorsa; "Bu sorunun cevabını ben de bilmiyorum, en kısa zamanda öğrenip seninle paylaşacağım." Şeklinde cevap aranmalı ve çocuğa bu sorunun cevabı mutlaka verilmelidir. Çünkü üzerinden uzun zaman geçtiğinde çocuk kendisinin geçiştirildiğini düşünür ve sorularını yanlış kaynaklara yöneltebilir. Ayrıca, çocuk sırf çok merak ettiği için ebeveyn veya öğretmenin vücudunun her ayrıntısına bakmamalıdır. Eğitimci veya ebeveyn herkesin vücudunun özel olduğunu ve mahremiyet duygusunun kazandırılmasında bireyi eğitmelidir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 265).

Cinsel Terminoloji; cinsel eğitim konusunda çalışan bütün uzmanların ortak görüşü, cinsel eğitim sırasında çocuklara ebeveyn ve öğretmenlerin doğru cinsel terimi kullanmaları konusunda hemfikirdirler. Yani "pipi" yerine "penis" kelimesinin tercih edilmesini daha doğru olduğunu savunurlar. Ancak bunu yaparken "toplumsal hazır bulunuşluğun" önemli olduğunu vurgulamışlardır. Sadece birkaç annenin doğru terimi kullandığı toplumlarda, çocukları toplumsal kabul açısından sorun yaşayabilirler. Bu nedenle, ülke çapında cinsel eğitim verilmelidir (Artan & San Bayhan, 2012, s. 265).

Okul öncesi öğretmenlerinin/ebeveynlerin desteği ile çocukların, ilköğretim çağına geldiklerinde cinsel konular hakkında bazı tutumları kazanmış olmaları beklenmektedir. Çocukların cinsel konular hakkında doğru tutum geliştirebilmeleri için, cinsel eğitime öncelikle ailede başlanmalıdır. Ebeveynler/öğretmenler gerçekçi olmalı, dürüst tutum sergilemeli, çocukların yaş, ilgi ve merak düzeylerine uygun, ayrıntıya boğmadan en anlaşılır şekilde sağlıklı bir cinsel eğitim sunmalıdır (Alkan Ersoy, 2018, s. 20; Bulut, 2006, s. 29). Sunulan cinsel eğitim çocukların kendilerini cinsel istismardan koruyabilmelerine ve iyi-kötü dokunuş farkını ayırt edebilmelerine olanak sağlayacaktır (Baysan, 2020, s. 18; Çerçi, 2013).

Çocukların, yakın çevresini oluşturan aile üyeleri, arkadaşları, iletişim içinde bulunduğu diğer bireyler ve medya aracılığı ile cinsellik içeren bilgi ve davranışlara maruz kaldığı unutulmamalıdır. Çocukların cinsellik konusu ile ilgili iletişim becerilerinin oluşturulması ve yaşam boyu cinsel gelişimlerinin desteklenmesine yardımcı olunması amacıyla okul öncesi dönemden itibaren cinsellik eğitiminin okul ve aile ortamlarında verilmesi gerekmektedir (Öğretir Özçelik, 2019).

2.6. Cinsel Eğitimi Etkileyen Faktörler

2.6.1. Aile

Çocuk, toplumun en küçük yapısı olan ailesinin yardımıyla, yaşadığı çevrenin ve toplumun değer yargılarına, kültür ve inançlarına, yapısal özelliklerine uygun bir birey olarak yetişmektedir. Bireyin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi, görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi ve yaşadığı çevre ve topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi ailesinin sorumluluğundadır. Ailede verilen eğitim, bireyin zihinsel, bedensel ve psikolojik yönden gelişimine katkı sağlamaktadır. Bireyin içine doğdu aile üyelerinin birbirleriyle olan iletişimleri çocuğun kişilik oluşumunda temel oluşturur (Bulut Pedük, 2016).

Ebeveyn-çocuk iletişimi, çocukların cinsel konulardaki görüş ve tutumlarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Diiori, Pluhar, & Belcher, 2003). Ayrıca çocuğun bedensel, duygusal ve toplumsal sağlığının korunabilmesi ve gelişim süreçlerini sağlıklı geçirebilmesi adına ebeveynlerin; cinsel bilgilere sahip olmaları, çocukluk cinsel gelişimini tanıyabilmeleri, cinselliğin çocuğun gelişimindeki yerini fark edebilmeleri ve gelişim düzeyi için yeterli bilgilerin doğru zamanda uygun bir biçimde çocuklara aktarılabilmesi için ailelerin de cinsel eğitimin paydaşı olmaları gerekmektedir (Bulut, 2006). Ebeveynler, çocukların her alanda olduğu gibi cinsellik alanında da ilk öğretmenleridir. Ancak ebeveynler, çocuklarının cinsel gelişimindeki önemlerinin farkında olmalarına rağmen, cinsellik hakkında çocukları ile iletişim kurmaya yeterince hazır olmadıklarını belirtmektedir (Ganji, Emamian, Maasoumi, Keramat, & Khoei, 2016).

Alanyazı incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarıyla cinsel konularda konuşurken net ve dürüst konuşmayı tercih ettikleri (Murray vd., 2014) bazı ebeveynlerin çekingen ve sessiz tutum sergiledikleri (Baier & Wampler, 2008) bazı ailelerde ise sadece belirli konular hakkında yüzeysel bir cinsel gelişim konuşması yapıldığı ancak özel konulara girilmeden

sınırlı bir düzeyde iletişim kurulduğu görülmüştür (LaSala, 2015). Ayrıca cinsel konuların konuşulmasının kız çocuklara oranla erkek çocuklarda daha erken dönemde başladığı (Beckett vd., 2010), annelerin bu konuda babalara oranla daha aktif iletişimde bulunduğu (Sneed, Somoza, Jones, & Alfaro, 2013) ve babaların ise daha sessiz ve ciddi bir ses tonu ile konuşma yaptıkları görülmektedir (Aronowitz, 2012). Ebeveynler cinsel konuları konuşurken çocuklarına genellikle cinsel istismarı önlediğini düşündükleri uyarı ve yasaklama ifadeleri içeren konuşmalarda bulunmaktadırlar (Jerman & Constantine, 2010; Meschke & Dettmer, 2014). Ailelerin cinsel konularda benimsedikleri bu tutumlar, çocukların çekingen davranmasına sebep olup, soru sormaktan kaçınma ve kendilerini tatmin eden cevaplar alamamalarına sebep olmaktadır. Bu durum çocukların merak duygularının uyanmasına ve farklı kaynaklara yönelip yanlış bilgiler edinmelerine neden olacaktır (Altundağ, 2020).

Ebeveynler, çocuklarının tüm gelişim alanlarındaki cinsel gelişime yönelik sinyalleri iyi bir şekilde gözlemleyerek değerlendirmelidir. Ebeveynlerin çocuklarına cinsellik ile ilgili konularda örnek olması, çocuklarının bu konuları kendileri ile rahatça konuşabilecek ortamlar hazırlaması ve temel cinsellik bilgilerine sahip olması gerekmektedir. Bunun için öncelikle ebeveynlerin cinsellik konusunda geçmiş yaşantılarından ders çıkararak, bu konu hakkında kendilerinde var olan duygu, düşünce ve tutumlarının farkında olmaları gerektiği bilinmektedir (Öğretir Özçelik & Yılmaz Bursa, 2019).

2.6.2. Okul Öncesi Öğretmeni

Cinsel konuların tabu olarak görüldüğü ve aile içerisinde rahat bir şekilde konuşulmasına fırsat tanımayan toplumlarda cinsel eğitimin, okullarda verilmesi daha fazla önem arz etmektedir. Okullar kendi bünyelerinde öğrenim gören öğrencilerini hayata hazırlamayı amaç edindikleri için bireyleri, insan yaşamının önemli bir kesimini oluşturan cinsellik konusunda da eğitmeyi görev edinmelidir (Bulut Pedük, 2016, s.25).

Bireylerin tanıştığı ilk eğitim kurumu olan okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Çünkü okul öncesi dönem çocukları keşfetme ve merak duygusunu yoğun yaşadıkları için pek çok konuda soru sorar ve ebeveynleri ise özellikle cinsellikle ilgili soruları cevaplamada zorlanır (Çiftçioğlu & Deniz, 2021).

Bu dönemde ebeveynler, “Ben nereden geldim?”, “Bebek nasıl doğar?” soruları ile sıklıkla karşılaşır ve nasıl cevaplayacağını bilemediği için kaygılanır. Ayrıca bu dönemde

çocuklarda kendi vücudunu keşfetme, farklı cinsiyete sahip arkadaşının bedenini merak etme ve okul tuvaletinde arkadaşını izlemeye çalışma gibi davranışlarda bulunabilir. Ya da "Ben babamla/annemle/arkadaşımla evleneceğim gibi cümleler kurabilir. Bu gözlenen davranışlar, çocuğun normal gelişim özelliğine sahip olduğunu göstermektedir. Heyecana kapılmadan doğal bir şekilde karşılanarak doğru rehberlik yapılmalıdır (Özkızıklı & Okutan, 2018, s.53).

Öğretmenler çocuklarda gözledikleri bu davranışların sıklığını takip etmeli ve çocuğun ailesi ile aktif iletişim halinde olmalıdır. Bazı toplumlarda ebeveynler, cinsel eğitimin okullarda eğitimciler tarafından verilmesi gerektiğini ifade ederken; bazı toplumlarda ise okullarda öğretilmesinin kafa karışıklığına ve çocuklarının olumsuz duygu ve davranışlar sergileyeceği düşüncesine sahip oldukları için her ailenin kendisinin çocuğuna eğitim vermesi gerektiğini düşünen ebeveynler de bulunmaktadır. Toplumdaki bu farklı görüşleri ortak bir noktada buluşturabilmek adına öncelikle öğretmenler, cinsel eğitim konusunda standart bir eğitim programına dâhil edilmelidir. Çünkü öğretmenlerin cinsel eğitime bakış açısı ve cinsellikle ilgili konulardaki problemlere yaklaşımı, çocukların cinsel kimlik gelişimleri ve diğer değer ve tutumlarını etkilemektedir (Bulut Pedük, 2016, s. 26). Öğretmenlerin cinsel eğitiminin içeriğinin sadece çocuklara yönelik değil ayrıca çocukların ilk öğretmenleri olan ebeveynlere yönelik olması yaklaşımı doğru bir yaklaşımdır (Kardeş & Güney Karaman, 2018). Cinsel eğitimin sağlıklı olabilmesi için aile, çocuk ve öğretmene paralel eğitim verilmelidir (Deniz, 2012).

Öğretmen adaylarının cinsellik konusundaki tutumlarını inceleyen bir araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre cinsellik hakkında daha rahat konuştukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının cinsellik konusundaki tutumları, toplumun kültürel bakış açısı ile oluştuğunu göstermektedir. Aile ve öğretmeni ile cinsellik ve diğer konularda rahat konuşabileceği ortamlar sunulan çocuklara, eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmesine ve cinsellik konusunda kendi değer yargılarını oluşturabilmesine fırsat sağlanmış olacaktır (Deniz, Tüfekçi, & Önder, 2013).

Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlayan bir araştırma bulgularında; öğretmenlerin çoğunluğunun çocuklara bedenlerini tanıtma konusunda yeterli olduğu ancak cinsel içerikli soruları cevaplamada, bedenini korumayı anlatmada ve gelişim düzeylerine uygun cinsel bilgi aktarımında yetersiz oldukları ortaya konmuştur. Ön lisans eğitimi alan öğretmenlerin, lisans ve lisansüstü eğitim alan öğretmenlere kıyasla cinsel eğitimin kapsamına cinsel içerikli sorular ve bedenini koruma

kavramlarını dâhil etmedikleri belirlenmiştir. Bilgi düzeyi bakımından yeterli olmayan öğretmenlerin cinsel eğitim vermesinin, çocukların yanlış ve eksik öğrenmeler gerçekleştirmesine neden olmakla birlikte, doğru bilginin öğrenilmesine engel olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, aileler çocuklarına okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmesini yeteri kadar desteklemedikleri için öğretmenlerin cinsel eğitim konusunda yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Güzelyurt, Yalçınkaya, Saluci, Öglü, & Ürüm, 2019).

2.6.3. Medya ve Diğer Unsurlar (Kitap, Oyuncak Seçimi vb.)

Medya, yetişkinler üzerinde olduğu kadar çocuklar üzerinde de etkisini göstermektedir. Kitle iletişim araçları, kadın ve erkeklere nasıl davranmaları gerektiğini, toplumun kendilerinden beklediği rolleri ve bu rolleri öğretecek olan rol modelleri sunmaktadır. Çocuklara yönelik televizyon programları, çizgi filmler, reklamlar, hikâye kitapları ve kitaplarda bulunan çizimler toplumsal cinsiyet kavramının temelinde önemli bir unsur olarak yer almaktadır. Nitekim medyada kadın karakterler zayıf, hassas, narin ve bir erkeğin yardımına muhtaç olarak gösterilirken; erkek karakterler güçlü, aktif, kahraman ve kurtarıcı olarak sunulmaktadır. (Artan Özoran, 2018, s.84 & Deniz, 2016, s.119)

Günümüzde kitle iletişim araçları, çocukların arkadaş ve ebeveynlerinden oluşan yakın çevresinin etkisini azaltarak sosyalleşme sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu süreçte çocuklar medyanın oluşturduğu dünyadan etkilenmekte ve sanal karakterleri rol model alarak toplumsal cinsiyete dair kalıp yargıları yanlış kaynaklardan öğrenmektedir (Kılınç Özüölmez, 2019). Çocuk haklarına dair sözleşmenin 17. Maddesinde, “Taraf devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlar." belirtildiği üzere kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerindeki etkisi ve önemi vurgulanmıştır (UNICEF, 1989). Ayrıca Yaşın Dökmen (2018), çocukların cinsiyet kalıp yargılarını, cinsiyete özgü meslekleri ve aile içi rolleri öğrenmede iletişim araçlarının öneminden bahsetmiştir.

Yapılan bir araştırmanın bulguları incelendiğinde; çocukların sıklıkla izlemeyi tercih ettiği çizgi filmlerde kadın karakterlerin kıyafetlerinde pembe renk, erkek karakterlerde ise kahverengi ve mavi renklerin ağırlıkta olduğu belirtilmiştir. Erkek karakterlerin ev dışında; kadın karakterlerin ise ev içindeki işlerde daha etkin rol aldığı, kadın karakterlerin

yardımsever, merhametli kişilik özellikleri vurgulanırken; erkek karakterlerde ise lider ve bilgili özellikler ön plana çıkarıldığı belirtilmiştir. Ayrıca kız ve erkek çocukların oynadıkları oyun ve oyuncaklar incelendiğinde ise basketbol ve top gibi motor güç gerektiren oyun ve oyuncaklar ile erkek karakterler ilişkilendirilirken; evcilik ve bebek gibi daha sakin akışa sahip oyun ve oyuncaklar ile ise kız karakterlerin ilişkilendirildiği görülmüştür (Şen, 2020, s. 114). Yine farklı bir çalışma da ise birbirini destekleyen bulguların yanı sıra, incelenen çizgi filmin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının üretilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir (Yağan Güder, Ay, Saray, & Kılıç, 2017).

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli kitapların da, çocuklar için dünyaya açılan pencere işlevine sahip olduğu belirtilmektedir (Yaşın Dökmen, 2018, s.138). Kitaplar, çocukların hayata dair iş, görev ve rolleri tanımalarına fırsat sağlayan materyaller olarak görülmektedir. Birçok farklı kavramı görmeleri, tanımaları ve resimler yoluyla daha yakından inceleyebilmelerine fırsat sunmaları, resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını öğrenmedeki önemini de gözler önüne sermektedir. Doğru seçilen resimli öykü kitapları çocuklara ailede ve çevresinde öğrendiklerini pekiştirmeyi sağlayan önemli araçlardır (Tepetaş Cengiz, 2016, s. 156).

Gürşimşek ve Günay (2005) araştırmalarında bazı yayınevlerine ait çocuk kitaplarını incelemiştir. Araştırmaya dâhil edilen kitaplarda aile kavramının, anne ve çocuk ilişkisi üzerinde yoğunlaştığı babanın ailedeki yeri ve değerinin belirsiz bırakıldığı görülmüştür. Baba kavramına netlik kazandırılmadığı için anne hem koruyucu, merhametli hem de cezalandırıcı ve düzen sağlayıcı yönleriyle ele alınmaktadır. Ayrıca kitaplarda cinsiyet rolleri fiziksel görünüş ve kıyafet seçimi ile vurgulanmaya çalışılmıştır. Örneğin, kadınlar elbise ve etek, erkekler ise pantolon ve gömlek kıyafetleri ile resmedilmiştir. Ayrıca kadınlar için pembe ve yeşil gibi daha canlı renk tercih edilirken, erkekler için mavi ve siyah renkler kullanılmıştır. İncelenen kitaplarda cinsiyete ilişkin mesajlar, toplumun sahip olduğu kalıp yargıları ve bireylerden beklenen rolleri günümüz toplum yapısına uyarlamaktan ziyade; var olan bilgilerin çocuklara öğretilmesi ve toplumsal aktarımına yönelik tutum sergilendiği ifade edilmiştir (Gürşimşek & Günay, 2005).

Kadın ve erkek arasındaki farklılıkları, kitle iletişim araçları ve resimli kitaplar kadar oyuncaklar da altını çizen mesajlar içermektedir. Ebeveynler bilinçsiz bir şekilde çocuklarına, toplumun kendilerinden beklediği rolleri kazandırmak için özellikle okul öncesi dönemde toplumun uygun gördüğü rolleri prova edebilecek oyun ortamlarını hazırlar ve bu

rolleri oyuncaklar aracılığı ile kazanmalarını sağlar. Yapılan bir araştırmada, erkek çocuğa sahip ebeveynlerin oyuncak seçiminde araba, tamir aletleri ve şiddet içerikli oyuncaklar ile oynaması kabul görürken bebek ile oynamalarına müsaade etmedikleri ortaya konmuştur. Ancak kız çocuklarına sahip ebeveynlerde cinsiyetine uygun bebek, evcilik, mutfak eşyaları gibi oyuncakların yanı sıra araba, tamir seti gibi daha ziyade erkek cinsiyetine atfedilen oyuncak seçiminin de kabul gördüğü gözlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarındaki oyuncak seçimlerine karşı göstermiş oldukları bu tutumun, toplumun kadın ve erkek için belirlediği roller konusundaki görüşlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır (Tabak & Tunçay, 2020).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar

Baysan (2020) yaptığı araştırmada, 3-6 yaş çocuğa sahip olan ailelerin okul öncesi dönem cinsel gelişimi hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 3-6 yaşında çocuğu olan 102 anne ve 18 baba olmak üzere toplam 120 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan, "Ailelere Yönelik Çocuk Cinsel Gelişim ve Eğitim ve Bilgi ve Tutum Formu" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında; ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili soruları cevaplarken güçlük yaşadıkları, babaların annelere kıyasla çocuklarının cinsellikle ilgili soruları karşısında daha fazla tedirgin oldukları, konuyu değiştirme ve sorulardan kaçma eyleminde bulundukları veya çocuğa bu konulardaki sorularını kendisine sormaması gerektiğini ifade ettikleri gibi davranışlarda bulundukları ortaya konmuştur. Ayrıca bulgulara ek olarak çocuklara cinsel eğitimin anneler tarafından verilmesi gerektiği, ebeveynlerin %79,7' sinin cinsel eğitime başlama yaşını yanlış bildikleri, cinsel eğitimin asıl amacının çocukları istismardan koruma olarak düşünüldüğü ve annelerin cinsel gelişim hakkında babalara oranla bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ebeveynlerin %68,9'unun okul öncesi dönem cinsel gelişim eğitimi almak istediği ve eğitim alan ebeveynlerin, eğitim almayan ebeveynlere oranla bilgi düzeylerinde anlamlı farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Ebeveynlerin, çocuklarının cinsellikle ilgili soruları karşısında yaşadıkları endişenin genellikle bu sorulara nasıl cevap vereceklerini bilmemelerinden kaynaklandığı ayrıca cinsel gelişim hakkında bilgi düzeylerinin eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailelere cinsel eğitim konusunda bilgi verilmesi gerektiği, okul öncesi eğitimi kurumlarında ek olarak cinsel eğitim müfredatının da uygulanması, çocuk cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda farkındalık oluşturan Ana-Baba okullarının yaygınlaştırılması yazar tarafından önerilmiştir.

Kayabaşı (2019) yaptığı araştırmada, ilkokul öğrencisi annelerin cinsel eğitime ilişkin görüş ve bilgi düzeyleri ve annelere yönelik hazırlanan cinsel gelişim eğitimi programının etkililiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma grubu, Bolu ilindeki bir devlet okulunda, 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenimine devam eden öğrencilerin, annelerinin 15'i deney ve 15'i kontrol grubunda yer almak üzere toplam gönüllü 30 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, "Cinsel Eğitim Görüş Anketi" ve "Cinsel Eğitim Programı Bilgi Testi" kullanılmıştır. Araştırma deneysel ve ilişkisel olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, son test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun lehine puan artışı olduğu belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan, Cinsel Eğitim Programı Bilgi Testinden alınan puanlar ile annenin yaşı arasında negatif ilişki olduğu ancak annenin öğrenim düzeyi ile anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan annelerin %69'unun çocuklarının cinsel gelişim hakkındaki sorularına cevap vermede güçlük yaşadıkları, %69'unun çocuklarına cinsel eğitim veremedikleri ayrıca %80'inin çocuğuna nasıl cinsel eğitim vermesi gerektiğini bilmedikleri ve %30'unun da çocuklarına cinsel eğitim verilmesinin gelişimlerini olumsuz etkileyeceği görüşünde oldukları belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda ailelere yönelik uygulanan cinsel eğitim programının, ailelerin bu konudaki bilgi düzeylerini ve tutumlarına olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur.

Ünlüer (2018) yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin cinsellik eğitimi, öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları cinsel davranışlar ve bu davranışlara tepkileri hakkındaki bilgi ve bilgi kaynaklarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; en az üç yıllık mesleki deneyime sahip, gönüllü olarak 8 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına bakıldığında; çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsel eğitim konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, cinsellik eğitiminin tanımını yaparken; kendi cinsiyetini tanıma, cinsiyet kimliği geliştirme, kendi bedenini korumayı öğrenme ifadelerini kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, cinsellik eğitimi ile ilgili etkinlikleri planlamaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, cinsel olayların her yıl sınıflarında farklı gözlemlendiğini belirtmiş, her yıl bir veya iki çocuğun sınıflarında mastürbasyon yaptığını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin çocukların etraflarında hamile

veya yakın zamanda doğum yapan (anne veya teyze gibi) kişilerin olması durumunda, çocukların oyunlarının veya sorularının arttığını gözlemlediklerini belirttikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak, cinsel kimliğe yönelik davranışların en çok dramatik oyunlarda ortaya çıktığı ve cinsellikle ilgili en sık sözel ifadeler ile karşılaşıldığı sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Zelyurt (2018) araştırmasında, ailenin çocuğun toplumsal cinsiyet gelişimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılı Malatya ilindeki 0-6 yaş aralığında çocuğa sahip 100 aile, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenimlerine devam eden 5-6 yaş grubu 54 çocuk ve 10 oyuncakçı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan üç farklı örneklem grubu için 3 farklı anket formu ve kontrol listesi kullanılmıştır. Çocukların sorulan sorulara, %74'ünün cinsiyetçi tutum gösteren cevaplar verdiği, %66,7'sinin cinsiyetlerine aykırı oyuncak alındığında hoşnut olmayacaklarını belirttikleri, %79'unun evdeki görev paylaşımının cinsiyetlere göre ayrıştığını düşündükleri ve %74,1'inin renkleri cinsiyetlere göre grupladıklarını belirttikleri bulgulara ulaşılmıştır. Oyuncak seçiminde kız çocuğa sahip ebeveynlerin pembe renkli oyuncaklara yöneldiği, erkek çocuğu olan ebeveynlerin mavi renge yöneldiği ve çok az bir kesimin ise renk konusunda seçim yapmadıkları araştırma bulgularında yer almaktadır. Ebeveynlerin oyuncak seçiminde, %25,8'inin eğitimsel değere, %14'ünün güvenliğe, %11,7'sinin fiyatına, %11,4'ünün dayanıklılığa, %11,4'ünün çocuğunun seçimine ve %8'i ise kaliteye önem verdiği diğer bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca araştırma grubunda yer alan oyuncakçıların cevapları incelendiğinde, çocukların cinsiyetçi tutum sergilemeleri ve oyuncak seçiminde ailenin yönlendirmeleri olduğu ortaya konmuş, bununla birlikte oyuncak sektörünün de çocuğun kendi cinsiyet yargılarını oluşturmasındaki etkisinin yadsınamaz ölçüde olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

İşler ve Işık Gürşimşek (2018) yaptıkları araştırmada, 3-6 yaş okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin, cinsel eğitime yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri arasından rastgele örneklem tekniği ile belirlenen 293 anne ve 107 babadan oluşan çalışma grubu belirlenmiştir. Tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan 8 açık uçlu soru içeren "Veri Formu" aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; ebeveynlerin birçoğu

çocuklar için cinsel eğitimin çocukların doğru bilgi edinmeleri, cinsiyetler arası bedensel farklılıkları öğrenmeleri, özel bölgelerini tanımaları, cinsel meraklarına yönelik ve yetişkin cinselliği konularında doğru bilgiler edinmeleri için gerekli olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Bazı ebeveynlerin ise çocukların cinsel istismardan korunabilmeleri için de cinsel eğitimin önemli olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bulgulara ek olarak ebeveynlere, cinsel eğitime başlama yaşı sorulduğunda 13-18 yaş ve 7-12 yaş aralığına yoğunlaştıkları belirlenmiştir. Ebeveynler cinsel eğitimin öncelikle uzman kişiler tarafından daha sonra ise evde ebeveynler tarafından verilmesi gerektiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin cinsel konulara dair çocuklarıyla sağlıklı bir konuşma yapamadıkları özellikle de babalar söz konusu olduğunda bu durum bariz gözlemlenmekte olduğu çalışmanın sonuçları arasında belirtilmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin okul öncesi kurumlarında çocuklarına cinsel eğitim verilmesi konusuna olumlu bakmadıklarını, ancak annelerin bu konu hakkında babalara oranla daha ılımlı bir tutum sergilediklerini belirten sonuçlar ortaya konmuştur.

Çankırı (2018) araştırmasında okul öncesi eğitim döneminde 5-6 yaş grubu çocuğu olan anne ve babaların, çocuklarının cinsel eğitimleriyle ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılları içerisinde Çanakkale il merkezinde bulunan, MEB'e bağlı anaokullarında öğrenim gören, tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenmiş, 5-6 yaş grubundaki 125 çocuk ve ebeveynlerinden oluşan 125 anne ve 125 babanın dâhil olduğu veliler ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında, 26 likert tipi soru maddesi içeren "Çocuklarının Cinsel Eğitimi ile İlgili Anne-Baba Görüşlerini Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, ebeveynlerin çocuklarının tüm gelişim alanlarını oldukça önemsedikleri, buna bağlı olarak da cinsel gelişimleri hakkında da olumlu bir tutum sergiledikleri ortaya konmuştur. Cinsel eğitimi destekleme konusunda örneklem grubunda yer alan anne ve babalar arasında anlamlı bir fark bulunamamış, anne ve babaların katılım düzeylerinde eşitlik olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin ölçekte yer alan benzer maddelere yoğunluk gösterdikleri sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, anne-babaların eğitim düzeyleri arttıkça cinsel eğitime verilen öneminde arttığı sonucuna ulaşılmış ve ebeveynlerin cinsel eğitime önem vermelerini etkileyen faktörler arasında, ebeveynlerin mesleklerinin yer aldığı belirtilmiştir.

Deniz ve Gülhan (2017) yaptıkları araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının ve annelerinin yapmış oldukları işleri ve evdeki görev dağılımlarını cinsiyet rolleri kalıp yargıları bakımından incelemeyi amaçlamışlardır. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İli Milli Eğitim'e bağlı bir ilkokul bünyesindeki anasınıfına devam eden

65-74 aylık 10 çocuk ve annesi oluşturmaktadır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak "Demografik Bilgi Toplama Formu" ve "Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları Ölçme Aracı" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında; hem anne hem de çocukların çoğunluğu çocuk bakımı, yemek yapma, bulaşık yıkama gibi evin düzenini sağlama ile ilgili işlerin anne tarafından yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, fatura ödeme, tamirat yapma ve araba kullanma gibi daha çok ekonomik ve fiziksel güç gerektiren dışarıya dönük işlerin ise babalar tarafından yapılması gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak, hem çocukların hem de annelerin aynı cinsiyet rolleri kalıp yargılarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ceylan ve Çetin (2015) anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimi konusundaki bilgi düzeylerini ortaya çıkarmayı amaçladıkları bu araştırmada, 2014-2015 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı Karabük il merkezinde okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 3-6 yaş çocuklarının ebeveynlerini dâhil etmişlerdir. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Cinsel Gelişim ve Eğitim Ebeveyn Soru Formu" aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir; araştırmaya katılan tüm ebeveynler cinsel eğitimin gerekli olduğu konusunda görüş birliğini sağladıkları, ebeveynlerin cinsel eğitimi; cinsiyet farklılıklarını anlayabilme ve kendi cinsiyetiyle ilgili farkındalık kazanma ayrıca çocukların merak ettikleri soruları cevaplayabilme olarak tanımladıkları görülmüştür. Ebeveynlerin %40,7'sinin kız çocuklarına annenin; erkek çocuklara babanın cinsel eğitimi vermesi gerektiği düşüncesindeyken %34,4'ünün sadece anne tarafından cinsel eğitim verilmesi gerektiği görüşünde olduklarını belirttikleri görülmüştür. Ebeveynler çoğunun cinsel eğitimi hakkında eğitim almadıklarını ancak çocuklarıyla cinsel eğitim konusunda rahatça konuşabildiklerini belirttikleri ortaya konmuştur. Cinsellikle ilgili yapılan konuşmaların çoğunlukla genital organ farklılıkları, özel bölgelerin temizliği ve hamilelik konularıyla ilgili olduğunu ebeveynlerin ifade ettikleri ortaya konmuştur. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu çocuklarını istismardan korumak için, çocuklarını gözetim altında tutma, tanımadığı kişilerle konuşmamasını öğütleme, güvensiz kişi ve ortamlardan uzak tutma gibi yöntemlere başvurduklarını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bilgiç (2015) yaptığı araştırmada, zihinsel engelli bireylere sahip olan annelerin, çocuklarına cinsel eğitim verme ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu, İstanbul ilinde bulunan özel bir rehabilitasyon merkezine devam eden zihinsel engelli ergenlerin anneleri arasından gönüllü olarak katılım sağlamayı kabul

eden 20 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu ve araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, normal gelişim gösteren ergenlerin annelerinin cinsel eğitim konusunda çocuklarına bilgi vermedikleri ancak biyolojik yaşı gelen zihinsel engelli ergenlerin annelerinin, cinsel eğitim konusunda sık sık tekrar ederek eğitim verdikleri ortaya konmuştur. Anneler cinsel eğitim konusunda kendi bilgi ve deneyimlerinden yararlandıklarını ancak bilgilerin aktarılması konusunda uzman ve öğretmenlerden de destek aldıklarını belirttikleri görülmüştür. Zihinsel engelli ergenlerin cinsel içerikli yayınlarla karşılaştıklarında annelerinin heyecanlandıkları ve ne yapmaları gerektiği konusunda bilgisiz olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak zihinsel engelli ergenlerin sürekli evlenmek istediklerini ifade ettikleri, karşı cinse sarılma davranışında bulunmak istemeleri, aynada kendi vücutlarını incelemeleri ve yakın çevresine âşık olduğu kişilerden bahsettikleri belirtilmiştir. Ayrıca annelerin çocuklarına vücut temizliği, pet kullanımı ve vücut kıllarının temizlenmesi konularını öğrettikleri, kontrol ettikleri ve eğer çocuk bu konuda yardıma ihtiyaç duyuyorsa yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bazı annelerin ise bu konuda konuşmak istemedikleri ve ergenlere bilgi vermedikleri ortaya konmuştur.

Çerçi (2013) yaptığı araştırmada, zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimi ve tutumlarına yönelik bilgi düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Aydın ilindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile özel eğitim okullarında öğrenimlerine devam eden zihinsel engelli çocukların anne (99) ve babadan (90) oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; ebeveynlerin, zihinsel engellilerin cinsel gelişimi ve eğitimi hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını ve bu konuda bilgi almak istediklerini, zihinsel engelli çocuklarına kendi verdikleri cinsel eğitim bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Zihinsel engelli çocuğa sahip anne babaların, çocuklarının cinsel eğitim ihtiyaçlarının normal yaşıtlarından daha fazla olduğu görüşünde bulundukları buna bağlı olarak zihinsel engelli çocukların cinsel gelişimlerine ve cinsel eğitimlerine yönelik, cinsel eğitim programlarına ihtiyaç duyduklarını belirttikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak, zihinsel engelli kız çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimleri konusunda ebeveynlerinin çok fazla ilgilenmedikleri, göz ardı ettikleri ancak erkek zihinsel engelli çocuğa sahip olan ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ebeveynlerin sosyo-demografik

özelliklerinin, zihinsel engelli çocukların cinsel gelişimi ve eğitimi konusundaki tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşıldığı belirtilmektedir.

Yılmaz (2011) yaptığı araştırmada cinsel eğitimin Türkiye ve Avrupa ülkelerindeki uygulamalarını tarihsel süreç içerisinde incelemiş, farklı ülkelerin cinsel eğitime olan bakış açılarını belirtmiştir. Araştırmada, toplumun bilgi ihtiyacını karşılamakla görevli olan ilk temel kurumların kütüphaneler olması sebebiyle, cinsel eğitim ile ilgili bilgilerin kütüphaneler aracılığıyla topluma ulaştırılması gerektiği savunulmaktadır. Bu amaçla kütüphanelerde cinsel içerikli farklı türde (cinsel suçlarla ilgili kitaplar, sanat kitapları, tıp ve biyoloji kitapları, muhafazakâr kitaplar, feminist kitaplar, uzmanların hazırladığı kitaplar vb.) kitapların bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmacı, cinsellikle ilgili kütüphane dermesinin açık raf sisteminde, gerekli yaş kısıtlamaları ve uyarı etiketleriyle kullanıcıların hizmetine sunulmasını önermektedir.

Eliküçük ve Sönmez (2011) okul öncesi eğitim kurumuna devam eden, 6 yaş çocukları olan anne babaların çocuk cinsel gelişimi ve eğitimiyle ilgili bilgi ve düşüncelerini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmaya, Manisa il merkezinde ikamet eden, orta sosyo- ekonomik düzeyde, okul öncesi kurumunda öğrenimine devam eden 6 yaş grubunda çocuğu olan 71 anne ve 9 baba dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında, 35 sorudan oluşan "6 Yaş Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimi ile İlgili Ebeveyn Değerlendirme Anketi" kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; ebeveynlerin cinselliği, erkek ile kadının bir araya gelmesi, erkek ve kadın ilişkisi, eşler arasındaki bağ ve doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden doğal bir kavram olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Cinsel eğitimi ise cinsel roller, kişiler arası ilişkiler, sevgi, mahremiyet, vücut algısı ve üreme sağlığı konularını bütün olarak içeren bir eğitim olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak; ailelerin cinsellik ve cinsel eğitime yönelik yeterli bilgi sahibi olmadıkları, çocuklarının cinsel eğitimiyle ilgili eğitim almadıkları, cinsel eğitime yönelik bilgilerin 5-6 yaş civarında başlanması gerektiğini düşündükleri, çocuklarıyla cinsel konuşmalar yaparken genellikle rahat oldukları ancak bilgi yetersizliği olan durumlarda konuşmaya ön yargılı yaklaştıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Erbil, Orak ve Bektaş (2010) yaptıkları araştırmada Türk annelerin kendi annelerinden aldığı cinsel eğitim düzeyini ve kızlarına verdiği cinsel eğitimin düzeyini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini, Ordu ilindeki Kadın-Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde, 24.09.2005-24.03.2006 tarihleri arasında tedavi görmekte olan, 9 yaş ve üzeri kız çocuğu bulanan ve olasılıksız örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, gönüllü

192 kadın oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan 30 soruluk anket formu aracılığıyla, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; annelerin kız çocuklarına cinsel eğitim verme oranlarının, kendi annelerinden cinsel eğitim alma oranlarına göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

Bulut ve Gölbaşı (2009) yaptıkları araştırmada ortaöğretim okullarında öğrenim gören kız öğrencilerin cinsellikle ilgili konularda anneleriyle olan iletişimlerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini, Sivas il merkezinde bulunan, farklı ortaöğretim türlerinde öğrenim gören, her okuldan eşit sayıda olacak şekilde rastgele örneklem yöntemiyle belirlenmiş 1045 kız öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri literatür incelemesi sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulan, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Cinsellikle İlgili Konularda Adölesan Kızlar ve Anneleri Arasındaki İletişimi Değerlendirme Formu" aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; adölesan kızların cinsellikle ilgili konularda ilk bilgilerini arkadaş, kitap/gazete/dergi ve anneden aldıklarını belirttikleri görülmüştür. Adölesan kızların cinsellikle ilgili anneleriyle yaptıkları konuşmalarda çoğunlukla; adet görme, eş seçimi, vücuttaki fiziksel değişiklikleri içerdiğini ancak erkek üreme organlarının yapısı, cinsel ilişki, gebelikten korunma yöntemleri konularında ise konuşmamayı tercih ettikleri sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir. Adölesan kızlar annelerinden aldıkları adet görme hakkındaki bilgileri yeterli bulduklarını belirtirken; cinsel ilişki, riskli cinsel davranışlar ve doğum konularında aldıkları bilgileri yetersiz bulduklarını belirttikleri görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak; adölesan kızlar çoğunlukla anneleriyle cinsellik konusunda rahatça konuşamadıklarını, cinsellikle ilgili soru soramadıklarını ve soru sorarken kendilerini rahat hissedemediklerini belirttikleri ortaya konmuştur. Ayrıca, adölesan kızların annelerinin ise kızlarının cinsel konulardaki sorularını dinlemek istediklerini, kızlarının bu konudaki duygularını anlamaya çalıştıklarını ve cinsellikle ilgili konuşma yapmak için kızlarına zaman ayırdıklarını belirttikleri ifade edilmiştir.

Çalışandemir, Bencik ve Artan (2008) yaptıkları araştırmada cinsellik kavramının ve cinsel eğitim kavram ve uygulamalarının geçmişten günümüze, tarihsel süreç içerisinde gelişimini incelemiş ve insanların cinselliğe olan bakış açılarındaki değişiklikleri belirtmişlerdir. Araştırmada, cinsel eğitimin ülkemizde sadece cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmak amacıyla verildiği sonucuna ulaşılmış ancak bunun ötesine geçmesi gereken daha kapsamlı bir cinsel eğitimin planlanması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmacılar, cinsel eğitimin

sistematik öğrenim programlarına dâhil edilmesi ve ilgili bakanlık ve kurumların, üniversitelerin, ailelerin ve medyanın el birliğiyle cinsel eğitimin yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılması gerektiği konusunda öneride bulunmuşlardır.

Eroğlu ve Gölbaşı (2005) yaptıkları araştırmada ebeveynlerin cinsellikle ilgili konularda çocuklarıyla iletişimleri ve yaşadıkları durumları belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma, Ankara'nın sekiz merkez ilçesinde MEB'e bağlı bulunan ortaöğretim kurumlarında araştırmayı kabul eden 546 ebeveyn ile yürütülmüştür. Araştırmacılar tarafından hazırlanan ve üç bölümden oluşan soru formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Bu çalışmada soru formunun ilk iki bölümünde yer alan 11 soru değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; ebeveynlerin cinsel bilgileri öğrenirken ilk sırada arkadaşlarına, en son sırada ise sağlık personelleri veya uzmanlara danıştıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ebeveynlerin, kendilerini cinsel bilgileri açısından yeterli bulduklarını, ancak çocuklarının cinsel sorularını açıklarken kısmen yeterli veya tamamen yetersiz hissettiklerini ayrıca cinsel soruların daha çok anneler tarafından cevaplandığını belirttikleri sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Ebeveynler cinsellikle ilgili konularda herhangi bir profesyonel yardıma başvurmadığı gibi çocuklarını da uzmanlara yönlendirmediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Ebeveynler, çocuklarının kendilerine cinsellikle ilgili en fazla kız-erkek arkadaşlıklarını içeren sorular yönelttiklerini belirtmişlerdir.

Tuğrul ve Artan (2001) tarafından yapılan araştırmada sosyokültürel düzeyi düşük olan annelerin cinsel eğitim ile ilgili bilgi, düşünce ve tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda, "Mamak ve Gülveren Anne Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi" ne başvuran, aile bütünlüğü bozulmamış, 2-18 yaş aralığında çocuğa sahip anneler arasından basit seçkisiz yöntemle belirlenen 655 anne araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve 21 açık uçlu soru içeren "Annelerin Çocuklarına Yönelik Cinsel Eğitimle İlgili Bilgi, Düşünce ve Tutumlarını Değerlendirme Anketi" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre; annelerin cinsel eğitimin ne anlama geldiğini ve cinselliğin ne zaman başladığını bilmedikleri görülmüştür. Erkek çocuğu olan annelerin cinsel eğitime ilköğretim kademesinde; kız çocuğu olan annelerin ise cinsel eğitime ortaokul çağında başlanması gerektiği düşüncesinde oldukları ortaya konmuştur. Cinsel bilgilerin çocuklara çoğunlukla anneleri tarafından verildiği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına ek olarak; bu çalışmaya katılan annelerin, cinsel eğitimi yalnızca cinsellik olarak algıladıkları görülmüş. Annelerin çocuklarına cinsel eğitim verme sürecinde

utandıkları ve heyecanlandıkları buna bağlı olarak cinsel konuşmalardan kaçındıkları ortaya konmuştur.

Özuslu Açıkgöz (1999) yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş çocuklarına uygulanan "Cinsel Eğitim Programı"nın çocukların cinsel gelişimine etkisini incelemiştir. Bu doğrultuda 1998-1999 eğitim öğretim yılında seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenen, Zonguldak ili Kozlu ilçesinde bulunan MEB'e bağlı "Kozlu Merkez Anaokulu ve Özel Tuba Anaokulu"na devam eden, 3-6 yaş arasındaki 44 deney ve 44 kontrol grubundan oluşan okul öncesi öğrencileri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan "Öğretmen Cinsel Bilgi Formu", "Veli Cinsel Bilgi Formu" ve "Çocuk Cinsel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan "Cinsel Eğitim Programı" 3-4, 4-5 ve 5-6 yaş grubunda yer alan 44 çocuğa (deney grubu) uygulanmıştır. Araştırma bulgularında; deney grubunda yer alan 3-4, 4-5 ve 5-6 yaş grubundaki tüm erkek ve kız çocuklar üzerinde uygulanan cinsel eğitim programı sonucunda olumlu yönde gelişmeler görüldüğü ayrıca eğitimin etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir. Herhangi bir eğitime alınmayan kontrol grubunda da ön test-son test sonuçlarında anlamlı farklılıklar görülmüş, bu durumun sebebinin, öğrenciler arasındaki öğrenme yaşantısının devam etmesinden kaynaklı olduğu ifade edilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının cinsel sorularını olumlu karşıladıkları, soruların gelişim düzeyleri gereğince uygun olduğunu düşündüklerini belirttikleri ifade edilmiştir. Özellikle 5-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin bu sorularla daha sık karşılaştığını, soruları anne-babanın birlikte cevaplaması gerektiğini, cinsel bilgilerin çocuk soru sorduğunda öğretilmesinin gerektiğini, belirttikleri sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Araştırma bulgularına ek olarak; ebeveynler çocukları hastalandığında çoğunlukla çocuklarını yanında yatırdıklarını belirtmişlerdir. Çocuğun yaşı ilerledikçe ebeveynlerin cinsel sorulara ve davranışlara bakış açılarının değiştiğini ve olumlu bakmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca, cinsellik konusunda yeterince kaynağa ulaşamadıklarını, ulaşılabilen kaynaklarda yeterli bilgilerin bulunmadığını ya da kaynaklara başvurmadıklarını belirttikleri ortaya konmuştur. Öğretmenlerin ise çocukların cinsel sorularına yeterince açık ve tatmin edici cevap veremedikleri, cinsel eğitim konusunda bilinçli olmadıkları sonucu ortaya konmuştur.

Ildeş (1990) yaptığı araştırmada 3-6 yaş aralığında çocuğu olan ailelerin cinsel eğitim konusundaki inanış ve uygulamaları, çocuklarının cinselliğe ilişkin meraklarına karşı ailelerin tutum, davranış ve tepkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, "Gülender Kreş Yuva"dan 21 anne ve baba, "İlk Adım Kreş Yuva"dan 17, "Çocuk Sarayı"ndan 15,

“Şirinler Yuva”dan 21, “Nesil Yuva”dan 23, “Evren Kreş Yuva”dan 11, “H.Ü. Beytepe Anaokulu”ndan 55, “Büyükşehir Belediyesi Kreş ve Gündüz Bakımevi”nden 50, “Eren Yuva”dan 26, “Şirinler Yuva”dan 14, “Öz İkizler Yuva”dan 15, “Can Yuva”dan 15 ve “Yuvamız Anaokulu”ndan 20 anne ve baba oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından oluşturulmuş 58 seçmeli soru içeren anket aracılığıyla, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; babaların annelere kıyasla, çocuklarına cinsel eğitim verilmesinin gerekli olmadığını daha fazla belirttikleri ve anne babaların çoğunlukla çocuklarına cinsel eğitim vermedikleri ortaya çıkmıştır. Aileler çocuklarına cinsel eğitim vermemelerinin sebebini, cinsel eğitim konusunun kendileri için bir tabu olduğunu ve cinsel bilgiler verildiğinde çocuklarında yanlış davranışların gözleneceğini düşünmelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Anne ve babalar çocuklarına, cinsel eğitim konusunda öncelikle öğretmen ve uzmanlar tarafından bilgi verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına ek olarak, ebeveynlerin çocuklarının cinsel sorularını cevaplamada herhangi bir kaynağa başvurmadıkları, soruları geçiştirici şekilde cevapladıkları ortaya çıkmıştır. Erkek çocukların, kız çocuklara oranla daha fazla mastürbasyon yaptığı, ebeveynlerin bu davranışı ayıp olarak nitelendirdiklerini ve çocuklarının davranışlarından dolayı utanması gerektiğini düşündükleri ortaya koyulmuştur. Sonuç olarak, çocukların cinsel merakını ve sorularını içeren davranışlarına karşı, anne babaların tepkileri ve tutumları arasındaki farklılıkların temel sebebi, çocuklarının cinsiyetleri olarak belirtilmiştir.

3.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Chukmarova vd. (2019) yaptığı araştırmada, tek ebeveyni bulunan okul öncesi dönemdeki çocukların, cinsel kimlik tutumlarını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Naberezhnye Chelny şehrindeki okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 78 çocuk ve 78 anne olmak üzere toplam 156 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme soruları ve projektif resim çizme testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında büyüyünce kim (erkek/ kadın/eş/anne/baba) olacaksın?, Erkek/kadın olarak uyanmak ister misiniz?, Kız/erkek olarak yatıp, erkek/kız olarak uyanmanız mümkün mü? gb. sorular çocuklara yöneltilmiştir. Ayrıca, projektif bir çizim testi olan “Ben Kimim” testi uygulanmış ve çocukların resimleri analiz edilerek benlik imajları hakkında bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında, otoriter tutum sergileyen annelerin çocuklarının yaptığı çizimlerde, kısmen bilinçli kısmen de

sembolik çizimler ve küçük, sabit olmayan ayak ve dengesiz bacak çizimleri olduğu görülmüştür. Bulgulara ek olarak, çocukların çoğunun, annesinin yetiştirme tarzından bağımsız olarak kendi cinsiyetlerini betimleyebildikleri görülmüş ancak otoriter tutum sergileyen ebeveyne sahip çocuklarda toplumsal cinsiyet rolleri hakkında karmaşıklık daha fazla yaşadığı, buna bağlı olarak kimlik karmaşası bunalımında oldukları ve aşağılık duygusunu sergilediklerini ifade edilmiştir.

Mobredi, Hasanpoor-Azghady, Azin, Haghani ve Farahani (2018) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönem çocuğu olan annelere verilen cinsel eğitim programının, annelerin bilgi düzeyleri ve tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İran'ın Kazemian bölgesindeki 2 farklı sağlık merkezini ziyaret eden okul öncesi dönem çocuklara sahip anneler oluşturmuştur. Araştırma, deney (39 anne) ve kontrol grubu (39 anne) olarak 78 kişiyle 4 hafta boyunca haftada bir kez olmak üzere 4 seans ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, demografik bilgi formu ve araştırmacılar tarafından oluşturulan "Okul Öncesi Çocukların Annelerinin Bilgi ve Cinsel Eğitim Tutumu" anketi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, uygulanan cinsel eğitim programının, annelerin cinsel eğitim konusundaki bilgi ve tutumlarını pozitif yönde arttırdığı ve uygulama bitim tarihinden 8 hafta sonra uygulanan testlerden elde edilen puanların, araştırma sonunda yapılan son test puanlarına oranla daha fazla yükseldiği ortaya konmuştur.

Silvaggi, Nimbi ve Simonelli (2018) yaptıkları araştırmada, sosyal medyanın gençliğin gelişimi üzerindeki etkisi, cinsel eğitim aracı olarak avantajlarını ve sınırlarını vurgulamak, kullanılabilir cinsel eğitim programlarını düzenlemek ve sosyal medyada yer alan cinsel eğitimle ilgili profesyonellerin tutumlarını analiz edebilmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Ocak 2007-Ekim 2017 yılları arasında cinsel eğitim programlarıyla ilgili 77 makalenin incelenmesini içermektedir. Araştırmada, bilgisayar teknolojisi, dijital hikaye anlatma, online mobile cinsel eğitim ve genel olarak internet kullanımının cinsel sağlığın teşviki ve geliştirilmesinde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu araçların kullanımı, HIV/AIDS'e karşı duyarlılık, pozitif prezervatif tutumu, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı duyarlı olma gibi cinsel riskleri azaltmada etkili davranışlar sergilemeye yardımcı olduğu belirtilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda; teknoloji, internet ve bağlantılı hizmetleri, cinsel sağlık konusu başta olmak üzere tüm konularda daha güvenli kullanmak için gençlerin teşvik edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar ek

olarak çalışmaya katılan gençlerin, uzmanların verdiği tavsiyeleri dinlemeleri ve yönergeleri izlemelerinin faydalı olacağı görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Robinson vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin çocuklarıyla cinsel bilgilere dayalı iletişimleri üzerine endişelerini ve algıladıkları sorumlulukları belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma verileri, kapalı ve açık uçlu 49 sorudan oluşan çevrimiçi anket uygulaması ve odak grup görüşmeleri ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; ebeveynlerin birçoğu çocuklara erken cinsellik eğitiminin, medya aracılığıyla aktarılması durumuna olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynler; küçük çocuklarda medya okuryazarlığını geliştirme, karşılaşılan cinsel anlatılara karşı koyma, çocukların samimiyet ve ilişkilere saygı konusundaki anlayışlarını geliştirme ve akranlardan edinilen yanlış bilgilerin düzeltilmesi gibi nedenleri vurgulayarak cinsel eğitimin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bazı ebeveynlerin ise cinsellik eğitiminin, çocukların çok küçük olduğu için verilmemesi gerektiği yönünde düşünceye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynler, bu konulara değinilmesini istememelerinin sebeplerini; çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyeceğini ve çocukların masumiyetlerini kaybedeceklerini düşünmeleri olarak belirttikleri görülmüştür. Araştırma sonucunda ebeveynler çocuklarının cinsellik eğitiminin, okul aile işbirliğine dayalı bir süreç olarak gerçekleşmesi gerektiğini vurgularken cinsel eğitime ilkokul döneminde başlanması gerektiğini de belirtmişlerdir.

Ganji, Emamian, Maasoumi, Keramat ve Khoei (2016) tarafından yapılan araştırmada, İranlı ebeveynlerin, çocuklarının cinsel eğitimi konusundaki düşüncelerini öğrenmek ve bilgi düzeylerini arttırmayı amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İran'ın Ghaemshahr kentinde yaşayan anne (27) ve baba (12) olmak üzere toplamda 39 kişi oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına bakıldığında, ebeveynlerin kendilerini cinsel eğitim konusunda eksik hissettikleri, cinsel konuları çocukları ile konuşmakta zorlandıkları, çocuklarının cinsel sorularına cevap veremedikleri ve iletişim kurmada zorlandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca araştırma bulgularına ek olarak; ebeveynlerin cinsel konuları tabu olarak görmekten ziyade, çocuklarını cinsel konularda yetiştirme alanında gerekli eğitime sahip olmadıkları için çocuklarıyla iletişim kurmada zorlandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ebeveynler çocuklarının, cinsel sağlık gelişimleri konusunda rehberlik sağlayacak özel olarak belirlenen uzmanların olması gerektiği ve bu kişiler tarafından çocuklarına "çocuk cinsellik eğitimi" paketi verilmesi gerektiği konusunda görüş bildirdikleri belirtilmiştir.

Heller ve Johnson (2013) yaptıkları araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) özel bir okulda farklı dini inançlara ve kültürlere sahip 6-17 yaş arasındaki çocukların ebeveynlerinin, okullarda verilen cinsellik eğitimi hakkındaki görüş ve düşüncelerini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubuna, ABD'de bulunan gönüllü katılım sağladıklarını beyan eden 6-17 yaş arasındaki çocukların 191 ebeveyni dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi toplama formu ve "Okul Cinselliği Eğitim Anketi" kullanılmıştır. Anket likert biçiminde olup, katılımcıların bilgisayar ortamında uygulaması istenmiştir. Ebeveynlerin %80'ini okullardaki cinsellik eğitimi konularından birçoğunun öğretimini desteklediklerini belirtmiş ayrıca bu eğitimin kapsamlı olması gerektiği görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir.

Chen vd. (2007) yaptıkları araştırmada, Çinli okul öncesi çocuklar için cinsel istismarı önlemek amacıyla önceden hazırlanmış olan eğitim programını (CSA) değerlendirmiş, bu bağlamda ebeveynlerin CSA ile ilgili bilgi, tutum ve iletişim uygulamalarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmaya, Çin merkezinde yer alan Hubei Eyaletindeki, Jingzhou şehrinde bulunan yedi ilköğretim okulunda 3. Sınıf öğrencisi olan 650 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun, yabancı tehlikelere karşı çocuklarıyla konuştukları ancak taciz gibi cinsel istismarla ilgili konuşmaları daha az yaptıkları düşünülmektedir. Ebeveynlerin %46,8'i CSA programının önleyici özelliğinden ziyade, cinsellikle ilgili fazla bilgi veriyor olması hakkında endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Batı ülkelerinde yapılan çalışmalarda ise CSA hakkında çocuklarına bilgi veren ebeveynlerin daha iyi bilgi sahibi olmadıkları ortaya konmuştur. Araştırma bulgularına göre; ebeveynlerin yarısından fazlası, çocuklarının üçte birlik kesiminin tanıdık insanlar tarafından cinsel tacize uğradığını bilmediklerini ayrıca ebeveynlerin üçte birlik kesiminin, cinsel taciz failinin kadınlar olabileceğini de bilmediklerini ortaya koymuştur. Ebeveynlerden, her beş kişiden biri ise erkeklerin cinsel istismara uğrayacağını bilmemektedir. Ayrıca her 10 kişiden sadece 3'ü cinsel istismarın sadece belirgin bir fiziksel işaretten ibaret olmadığını bildiklerini belirttikleri görülmüştür. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu, cinsel istismar hakkında ebeveyn-çocuk iletişimini kolaylaştırmak için kullanılabilecek yazılı veya görsel-işitsel malzemelerin bulunduğu kaynaklara erişim sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Cinsel istismarı önleme eğitimine babalar, annelere oranla daha olumlu tutumlara sahip olsalar da yabancı tehlike ve CSA hakkında çocuklarıyla iletişim kurma oranı annelerde daha yüksek gözlemlenmiştir. CSA önleme eğitimi hakkındaki ebeveynlerin bilgi ve olumlu tutumları, kendi eğitim düzeyleri ile yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Davies, Glaser ve Kossoff (2000) yaptıkları araştırmada çocukların okul öncesi ortamlarda, cinsel oyun ve davranışlarının doğasını, sıklığını, örüntülerini ve bu konudaki personellerin algıları, raporları ve yanıtlarını inceleyerek cinsel oyunları açıklamayı amaçlamışlardır. Bu kapsamda, 11 okul öncesi kurumunda görevli 58 personel ile görüşülmüştür. Çocukların cinsel içerikli oyunları hakkında, çocukların bakım zamanlarına veya önceden hatırlanan davranışlarına ait personellerden bilgiler alınmıştır. Araştırma bulgularına göre; çocukların cinsel organlar, bakış açıları ve sınırlı dokunma konusundaki merakları daha yaygın olarak gözlemlenmiştir. Ayrıca, genital organların modellenmesi ya da çizimi ve cinsel ilişkinin simüle edilmesi de rapor edilmiştir. Çocukların başka bir çocuğa herhangi bir nesneyi kullanarak rahatsızlık vermesi durumu ve oral-genital temas nadiren gözlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulguların daha önceki yıllarda farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmaların bulgularıyla paralellik gösterdiği vurgulanmaktadır.

Downie ve Coates (1999) yaptıkları araştırmada, okul öncesi ve ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerin, evde çocuklarına verdikleri cinsellik eğitimi ve ebeveynlerin bu konudaki uygulamalarında çocuğun cinsiyetinin önemini betimlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma betimsel kesitsel tasarım yöntemiyle ortaya konmuştur. Araştırmaya, okul öncesi ve ergenlik döneminde çocuğu olan 371 ebeveyn katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarıyla eşit şekilde iletişim kurduklarını ancak ergenlik döneminde, babaların erkek çocuklarla, annelerin ise kız çocuklarla cinsel konuları içeren konuşmaları daha fazla yaptığı ortaya konmuştur. Ebeveynlerin cinsel eğitimdeki rolü karşılaştırıldığında annelerin, babalara oranla cinsel bilgilerin çocuklara aktarılmasında daha aktif olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgularına ek olarak, ebeveynlerin cinsel konuları konuşmada erkek çocuklarını, kız çocuklarına oranla daha fazla tercih ettikleri belirtilmektedir.

Kakavoulis (1998) yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocuklukta cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutum ve inançlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini, Yunanistan'daki 3-5 yaş grubu ile çalışan 284 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan kapalı ve açık uçlu soruların bulunduğu anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmaların bulgularına bakıldığında; öğretmenlerin çocukların bebeklikten itibaren cinsel gelişim ve eğitimi konusunda desteklenmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler cinsel eğitimin temelinde, cinsiyet kimliğinin gelişimi ve cinsiyet rollerinin farkına varma becerisi

olduğunu düşünmektedirler. Cinsel eğitimin belirli bir ahlaki ilkelerle düzenlenerek çocuklara verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Lu (1994) yaptığı araştırmada, Tayvanlı ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimi konusundaki görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini, Tayvan'ın kuzeyindeki üç ayrı anaokulunda bulunan 3-5 yaş grubundaki çocukların, ebeveynleri arasında tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen, 97 Tayvanlı ebeveyn aile oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından literatür tarandıktan sonra öncelikle İngilizce olarak hazırlanan, daha sonra ise araştırmanın odaklanacağı kısımlar için ayrıca Çinceye çevrilen bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynlerin yaşları ve eğitim düzeyleri, çocuklarının cinsel eğitimi hakkındaki görüşlerini etkilemekte olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Genç ve daha iyi eğitime sahip olan ebeveynlerin daha liberal görüşü benimsedikleri ortaya konmuştur. Tayvanlı ebeveynlerin çoğu çocuklarının cinsel eğitim almaları konusunda olumlu tutum sergilemişlerdir. Ebeveynler, çocuklara evde anne baba tarafından cinsel eğitim sunulmasını, ayrıca bu cinsel eğitimin okul öncesi kurumlarla da desteklenmesi gerektiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına ek olarak, ebeveynler Tayvan'da uygulanan cinsel eğitimin oldukça yetersiz ve fazla katı olduğunu düşünmektedir ve bu durumun değişmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Koblinsky ve Atkinson (1982) yaptıkları araştırmada, ebeveynlerin çocuklarına cinsel eğitim konusundaki bilgileri nasıl sunduklarını, cinsel eğitime ne zaman başlayacaklarına ilişkin görüşlerini ve cinsel bilgi verirken kendilerini nasıl hissettiklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubu, 3-5 yaş aralığında çocuğu bulanan, "Oregon Eyalet Üniversitesi Çocuk Gelişimi Laboratuvarı"na veya "Oregon Corvallis Çocuk Bakım Merkezi"ne kayıtlı olan ebeveynler arasından seçilen 82 anne ve 70 babadan oluşmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan ebeveynlerin cinsel eğitim uygulamalarını kapsamlı bir şekilde ortaya koyacağı umulan ve iki bölümden oluşan anket aracılığıyla elde edilmiştir. Anketleri ebeveynlerin birbirlerinden bağımsız şekilde cevaplamaları gerektiği araştırmacı tarafından vurgulanmıştır. Araştırma bulgularına göre; ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimlerinde rol almaya istekli oldukları ve vücut farklılıkları, doğum, üreme gibi konularda çocuklarıyla konuşabileceklerini belirttikleri ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin kürtaj, eşcinsellik, adet görme, mastürbasyon ve ıslak rüyalar hakkında çocuklarını bilgilendirmede isteksiz oldukları hatta birçok ebeveynin kız çocuklarına cinsel eğitim verirken bu konuları eğitimden çıkarma düşüncesine sahip

oldukları ortaya çıkmıştır. Annelerin menstrüasyon, cinsel ahlak ve zührevi hastalıklar hakkında çocuklarını bilgilendirme isteklerinin, babalara oranla oldukça fazla olduğu ortaya konmuştur. Ebeveynlerin mastürbasyon davranışını kız çocuklarına oranla, erkek çocuklarında daha fazla kabullendikleri ortaya konmuştur. Araştırma sonucuna göre bir diğer bulgu, erkek çocukların cinsel eğitimlerine babalar ilk sırada olmak üzere hem anne hem de baba aktif rol alabiliyorken; kız çocukların cinsel eğitimlerinde, babaların anneleri görevlendirmeleri ve kızlarının cinsel eğitim sürecine dahil olmada çekinik davranmalarıdır.

H. Kreitler ve Kreitler (1966) yaptıkları araştırmada, çocukların cinsiyet ve doğum kavramları hakkındaki bilgi ve görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya soyları Kuzey Afrika, Amerika, Asya ve Avrupa'ya dayanan 4-5 yaş grubunda yer alan 185 (95 erkek 90 kız) kız ve erkek çocuk katılmıştır. Araştırma verileri, çocuklara görsel olarak sunulan, soru-cevap oyununu içeren, bu çalışma için özel olarak hazırlanmış anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; erkek çocukların cinsel organları hakkında, kız çocuklarına oranla daha fazla bilgilendirildikleri ortaya konmuştur. Ayrıca çocukların çoğunluğu karşı cinsiyet ile kendi bedeni arasındaki farkı görebilmekte, sadece %2'lik bir kısım erkek-kız vücutlarının aynı olduğunu düşünmektedir. Araştırma bulgularına ek olarak; çocukların doğumla ilgili görüşlerinin; bebeğin her zaman annenin karnında mevcut olduğu, bebeğin annenin karnındaki besinleri yiyerek oluştuğu ve bebeğin anne tarafından yutulduğu şeklinde üç başlıkta toplandığı sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri toplama süreçlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel tarama modelindedir. Araştırmacının, bir grubun belirli özelliklerini ortaya çıkarmak için veri toplamasını amaçlayan bilimsel çalışma süreci tarama araştırması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2017, s. 15).

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde yer alan, bağımsız anaokullarına devam eden, öğretmen görüşlerine göre normal gelişim gösteren 36-72 aylık çocukların anne (72) ve babaları (28) oluşturmuştur. Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde toplam 23 okul öncesi eğitim kurumu yer almaktadır. Bu kurumlara 2020-2021 eğitim öğretim yılında, okulların resmi internet sayfalarında belirtilen toplam kayıtlı öğrenci sayısının 2.718 olduğu belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile 15 okulla görüşülmüştür. Covid-19 salgını sürecinde okula devamlılığın ebeveyn tercihine bırakılması sonucunda, 36-72 aylık çocuğu okula devam eden anne ve babalardan gönüllü olanlar araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya alınan okul öncesi dönem çocuk, anne ve babaya ait demografik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Çocuk, Ebeveyn Ve Ailesine İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans Ve Yüzdeleri (n:100)

Demografik özellikler	F	%
Çocuğun yaşı (ay)		
36-48 ay	9	9,0
49-60 ay	39	39,0
61-72 ay	52	52,0
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	45	45,0
Erkek	55	55,0
Çocuğun kardeş sayısı		
0	27	27,0
1	51	51,0
2	15	15,0
3 ve üzeri	7	7,0
Çocuğun doğum sırası		
1	59	59,0
2	31	31,0
3	7	7,0
4 ve üzeri	3	3,0
Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi		
0-11 ay	47	47,0
12-24 ay	14	14,0
25 ay ve üzeri	39	39,0
Ebeveyn cinsiyeti		
Kadın	72	72,0
Erkek	28	28,0
Ebeveyn yaşı		
25 yaş ve altı	10	10,0
26-35 yaş	43	43,0
36-45 yaş	46	46,0
46 yaş ve üzeri	1	1,0
Ebeveyn öğrenim düzeyi		
İlkokul	3	3,0
Ortaokul	4	4,0
Lise	19	19,0
Lisans	60	60,0
Lisansüstü	14	14,0
Ebeveyn çalışma durumu		
Çalışıyor	57	57,0
Çalışmıyor	43	43,0
Ailenin aylık geliri		
2000 tl ve altı	-	-
2001 tl - 3500 tl	7	7,0
3501 tl – 5000 tl	13	13,0
5001 tl – 6500 tl	17	17,0
6501 tl ve üzeri	63	63,0

Tablo 1’de okul öncesi dönem çocuklar ve ebeveynlerine ilişkin demografik özelliklerin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çocukların büyük çoğunluğu (%52) 61 ay ve üzeri yaştadır. Çocukların %55’inin erkek, %27’sinin tek çocuk, %51’inin tek kardeşi olduğu saptanmıştır. Çocukların %59’u ilk çocuk, %31’inin 2. çocuk, %7’sinin

3. çocuk ve %3'ünün ise 4. çocuk veya üzeri doğum sırasında olduğu tespit edilmiştir. Çocukların okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresinin çoğunlukla (%47) 0-11 ay ve 25-36 ay ve üzeri (%39) olduğu görülmüştür.

Tablo 1'e bakıldığında, Araştırmada yer alan ebeveynlerin büyük çoğunluğunu (%72) kadınların oluşturduğu görülmektedir. Ebeveynlerin %46'sının 36-45 yaş aralığında olduğu, %43'ünün ise 26-35 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Öğrenim düzeylerine bakıldığında ebeveynlerin % 60'ının lisans, %19'unun lise, %14'ünün lisansüstü, %4'ünün ortaokul ve %3'ünün ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çalışma durumu incelendiğinde ise %57'sinin çalıştığı, %43'ünün ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Ailelerin aylık gelir düzeyi incelendiğinde, 2000 tl ve altı hiçbir ailenin bulunmadığı ve en yüksek oranın (%63) 6501 tl ve üzeri olduğu görülmüştür.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacı ile "Demografik Bilgi Toplama Formu" ve "Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi" kullanılmıştır.

4.3.1. Demografik Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından, çeşitli kaynakların taranmasıyla, araştırmanın çalışma grubunda yer alan 36-72 aylık çocuklar ve aileleri hakkında demografik bilgilere ulaşmak için geliştirilen formda; çocuğun yaşı (ay olarak), cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı gibi çocuğa ait sorulara yer verilmiştir. Ayrıca formda, ebeveynlerin yaşı, cinsiyeti, öğrenim düzeyleri, çalışma durumları ve aylık ekonomik gelir düzeyleri gibi aileyi tanıtıcı sorulara da yer verilmiştir.

4.3.2. Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi

"Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi" araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketin hazırlanması için öncelikle konu ile ilgili alanyazın taraması yapılmıştır (Aydoğdu, 2017; Kesicioğlu & Deniz, 2014; Yavuzer H. , 2018; San Bayhan & Artan, 2012). Ankette, "Çocuğunuza cinsellikle ilgili bilgiler kaç yaşında verilmelidir?" gibi, ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik bilgilerini belirleyecek sorulara yer verilmiştir. Ayrıca

ebeveynlerin kendi çocuklarının cinsel soruları hakkındaki düşünceleri ve bu soruları nasıl cevaplandırdıklarına yönelik sorular da (örneğin, çocuğunuzun cinsel soruları karşısında nasıl tepkiler veriyorsunuz?) yer almaktadır. Ankette, 2 açık uçlu soru olmak üzere, toplamda 13 soru bulunmaktadır. Ayrıca, sorularda birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği belirtilmiştir. Anketin geçerlik ve güvenirliğine yönelik 3 alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda anketteki sorular yeniden düzenlenmiştir. İlk aşamada toplamda 11 soru bulunan ankette, ebeveynlerin uygulama ve deneyimlerini ortaya çıkarmayı hedefleyen 2 soru daha eklenmiş, bazı sorulardaki cevap şıklarına eklemeler yapılmış veya yeniden düzenlenmiştir. Son hali verildikten sonra araştırma kapsamı dışında kalan gönüllü 10 ebeveyne, soruların anlaşılırlığını test etmek amacı ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada ebeveynlerin soruları anlama ve cevaplamalarında sorun olmadığı belirlenmiştir.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan formların kamu kurumlarında uygulanmasına yönelik gereken izinlerin alınması amacıyla, öncelikle Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne izin dilekçesi sunulmuş (EK-3), ardından Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki birimlerden onay (EK-4) alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasından sonra Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Malatya'nın Yeşilyurt ilçesindeki, araştırmaya gönüllü katılım sağlayacağını beyan eden, 15 bağımsız anaokulunda eğitim gören çocukların öğretmenlerine anket formları Nisan 2021'de verilerek ebeveynlere ulaştırmaları sağlanmıştır. Ebeveynler tarafından doldurulmuş formlar Haziran 2021'de toplanmıştır. Dağıtılan toplam 300 adet anket formundan 115 adeti geri dönmüş, eksik ve özensiz doldurulan 15 anket formu analizlere dâhil edilmemiştir. Elde edilen 100 adet güvenilir anket formu analizlerde kullanılmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenimlerine devam eden 36-72 ay çocuklar ve ebeveynlerine ait demografik bilgilere ilişkin dağılımlar SPSS paket programı ile değerlendirilerek, frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Ebeveynlerden elde edilen çocukların cinsel sorularına yönelik bilgi ve uygulamaları ile ilgili veriler betimsel olarak değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin bu konudaki her bilgi ve uygulamalarının değişikliğe

uğratılmadan tam olarak görülebilmesi amacı ile kapalı ve açık uçlu sorulara verdikleri her bir cevap aynen alınmış ve frekans-yüzdeleri betimlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Ebeveynlerin, okul öncesi dönem çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine ilişkin bilgi, düşünce ve uygulamalarına yönelik bulgular bu bölümde sunulmuştur. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili eğitim alma durumları, çocukların cinsel soruları ve bu sorulara verilen ebeveyn cevapları, ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitim hakkındaki tutum ve davranışlarına yönelik bulgular tablolarda yer almaktadır.

Tablo 2

Ebeveynlerin Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitime İlişkin Eğitim Alma Durumlarının Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime ilişkin eğitim alma durumları	f	%
Cinsel gelişim		
Evet	68	68,0
Hayır	32	32,0
Cinsel eğitim		
Evet	60	60,0
Hayır	40	40,0

Tablo 2'de ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime ilişkin eğitim alma durumlarının frekans ve yüzdeleri sunulmuştur. Tablodan da anlaşıldığı gibi ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%68) cinsel gelişime ve cinsel eğitime (%60) ilişkin eğitim aldığı tespit edilmiştir.

Bir çocuğun cinsel eğitiminin temeli, okul öncesi dönemde ebeveynleri tarafından oluşturulur (Şentürk, 2006). Bu nedenle anne babalar, çocuklarının cinsel gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda ebeveynlerin hem cinsel gelişim hem de cinsel eğitim konusunda eğitim almaları, çocuklarıyla cinsellik konusunda nasıl iletişim kuracaklarını bilmeyen ebeveynlerin kendini güvensiz hissetmesine de engel olarak,

çocuklarıyla sağlıklı iletişimin sürdürülmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir (Morawska, Walsh, Grabski, & Fletcher, 2015). Sönmez ve Eliküçük (2011) tarafından, okul öncesi eğitim kurumunda öğrenimine devam eden 6 yaş çocuğa sahip anne ve babaların, çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimiyle ilgili bilgi ve düşüncelerini incelemek amacıyla yapılan çalışmada ebeveynlerin sadece %5,06'sının cinsel eğitim aldığı, araştırmaya katılan diğer ebeveynlerin (%94.94) ise okul öncesi dönem cinsel eğitimi hakkında eğitim almadıklarını belirttikleri saptanmıştır. Ceylan ve Çetin (2015) tarafından, ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimi hakkındaki bilgilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, ebeveynlerin %65,6'sı çocuğun cinsel eğitimi hakkında bir eğitim almadığını belirtirken, %34,4'ü eğitim aldığını ancak ayrı bir ders veya eğitim kapsamında olmadığını, lisans eğitimlerindeki gelişim dersleri içeriğinde bilgi sahibi olduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Önceki yıllarda yapılan araştırma bulguları, çalışmadan elde edilen bulgular ile paralellik göstermemektedir. Bulgulardaki farklılıkların sebepleri cinsel eğitim konusundaki eğitimlerin sayısının artmasının, eğitimlerin daha kolay ulaşılabilir olması (uzaktan eğitim), toplumun cinsel eğitime bakış açısının henüz istenilen düzeyde olmamasına rağmen, olumlu yönde ivme kazanması nedenleri ile olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük çoğunluğunun cinsel eğitim ve gelişim hakkında eğitim almasının, ailenin sosyo-ekonomik ve öğrenim düzeyinin iyi olmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3

Çocukların Cinsellikle İlgili Soru Sorma Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler (n:100)

Cinsellikle ilgili soru sorma	F	%
Evet	73	73,0
Hayır	27	27,0

Tablo 3'te okul öncesi dönem çocuklarının, cinsellikle ilgili soru sorma durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler sunulmuştur. Tablodan da görüldüğü üzere ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%73) çocuklarının cinsellikle ilgili soru sorduklarını ifade ettikleri saptanmıştır.

Tuğut ve Gölbaşı (2019) tarafından, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel eğitim tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmanın örneklemini 405 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda annelerin %62,6'sı, babaların %65,6'sı çocuklarının kendilerine cinsellikle ilgili soru sorduklarını ifade etmişlerdir. Annelerin %18,9'u ve

babaların %17,5'i çocuğuna cinsel eğitim vermeyi gereksiz bulurken, annelerin %72,5'i, babaların %57,9'u çocuklarının cinsel merakını gidermesi konusunda ona yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ebeveynlere okul öncesi dönem çocukları ile cinsellik hakkında konuşup konuşulmadığı sorulduğunda, ebeveynlerin % 62.82'si konuştuğunu ve % 37.18'i konuşmadığını belirtmiştir (Eliküçük & Sönmez, 2011). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar yapılan bu çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Tablo 4

Çocukların Cinsellikle İlgili Sordukları Sorulara İlişkin Frekans ve Yüzdeler (n:100)

Çocukların cinsellikle ilgili sordukları sorular	f	%
Benim niye pipim/penisim yok?	7	7,0
Benim neden memem yok?	17	17,0
Annelerin pipisi var mı?	25	25,0
Kızların da penisi var mı? / Erkeklerin de vulvası var mı?	9	9,0
Benim ne zaman pipim/penisim çıkacak?	-	-
Anne senin pipin/penisin düştü mü?	5	5,0
Babamın neden memesi yok?	18	18,0
Babam/abim/erkekler neden ayakta çiş yapıyor?	10	10,0
Kızlar neden ayakta çiş yapmaz?	12	12,0
Sünnet olmak ne demek?/Kızlar da sünnet olur mu?	27	27,0
Benim vücudumun bazı yerlerinde kıllar olacak mı?	14	14,0
Annelerin neden sakalları yok?	21	21,0
Benim de sakalım olacak mı?	40	40,0
Erkekler de makyaj yapar mı?	13	13,0
Bana makyaj yapsak ve elbise giysem kız olur muyum?	2	2,0
Ben nasıl doğdum?	46	46,0
Bebek/kardeşim senin karnına nasıl girdi?	23	23,0
Bu konuda hiç soru sormadı	17	17,0
Neden insanlar kadın ve erkek diye ayrılmış?	1	1,0
Anne, ben neden erkek doğdum? Bunu sen mi istedin?	1	1,0
Allah beni bilerek mi erkek olmamı istedi?	1	1,0
Benim memem de senin yaşına gelince büyüyecek mi?	1	1,0
İlk önce hangimiz karnına girdik?	1	1,0
Kız kardeşim büyüdüğünde pipisi de büyüyecek mi?	1	1,0
Nasıl hamile olunur?	1	1,0
Ben neden önce doğdum?	1	1,0
Anne/baba büyüyünce benim de çocuğum olacak mı?	1	1,0
Anne ben de senin gibi makyaj yapıp, topuklu ayakkabı giyip, saçlarımı boyatabilecek miyim? Ben de senin gibi mayolar giyebilecek miyim?	1	1,0
Anne neden bizim gibi külot giymiyorsun?	2	2,0
Erkekler neden sutyen takmıyor?	2	2,0
Anne sen nereden işiyorsun?	1	1,0
Baba pipine bakabilir miyim?	2	2,0
Babalar neden çocuk doğurmaz?	1	1,0
Sezaryen ne demek?	1	1,0
Annelerin niye memesi olur?	1	1,0
Bana makyaj yapsak ve elbise giysem doğru olur mu?	1	1,0
Annelerin karnı neden şişer, karnında ne var?	1	1,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 4'te okul öncesi dönem çocuklarının, cinsellikle ilgili sordukları sorulara ilişkin frekans ve yüzdeler sunulmuştur. Okul öncesi dönem çocuklara sahip ebeveynler, çocukları tarafından sıklıkla sorulan soruların sırasıyla, %46 ile "Ben nasıl doğdum?", %40 ile "Benim de sakalım olacak mı?", %27 ile "Sünnet olmak ne demek?/Kızlarda sünnet olur mu?", %25 ile "Annelerin pipisi var mı?", %23 ile "Bebek/kardeşim senin karnına nasıl girdi?", % 21 ile "Annelerin neden sakalları yok?" olduğunu belirtirken; %17'si ise çocuklarının bu konuda hiç soru sormadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca ebeveynler çocukların, %18'inin "Babamın neden memesi yok?", %17'sinin "Benim neden memem yok?", %14'ünün "Benim vücudumun bazı yerlerinde kıllar olacak mı?", %12'sinin "Kızlar neden ayakta çiş yapmaz?", %10'unun "Babam/abim/erkekler neden ayakta çiş yapıyor?", %7'sinin "Benim niye pipim/penisim yok?" gibi biyolojik farklılıklara yönelik sorular sorduklarını belirtmişlerdir.

Cinsellik, çocukluktan beri dikkat çeken bir konu olmuştur. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarının, kendi bedeni ve diğer insanların cinsel özellikleriyle ilgili merak duyguları bulunmaktadır. Bu durumun cinsel gelişimin önemli bir parçası olduğu bilinmektedir (Schuhrke, 2008). Üç yaş civarında çocuklar, konuşmaya başlamaları ile birlikte cinsiyetleri ile ilgili konuları merak ederek, ebeveynlerine çeşitli sorular sorarak, sorularına cevap aramaktadırlar. Erken çocukluk yıllarında bu soruların sıklığının arttığı görülmektedir (Deniz ve Yıldız, 2018; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu'ndan aktaran Sönmez ve Öğretir Özçelik, 2022).

Koblinsky ve Atkinson (1982) yaptıkları araştırmada okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin, çocuklarının cinsel eğitimi hakkındaki planlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu doğrultuda ebeveynlerin doğum, üreme ve vücut farklılıkları konularında yaygın olarak çocuklarıyla konuştukları ortaya çıkmıştır. Eliküçük ve Sönmez (2011), orta sosyo-ekonomik düzeyde altı yaş grubunda çocuğu olan 71 anne ve 9 baba ile yürüttükleri araştırmalarında ebeveynlerin, cinsel konular hakkında çocukları ile en çok sırasıyla, kız ve erkek vücut farklılıkları, hamilelik ve doğum üzerine konuşmalar gerçekleştirdiklerini belirlemişlerdir. Ayrıca ailelerin uygun olmayan kelimeler ve hijyen konuları hakkında çocukları ile konuşmadıkları belirlenmiştir. Ceylan ve Çetin (2015) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin 18'inin biyolojik vücut farklılıkları ve özel bölge temizliği, 12'sinin hamilelik, 10'unun doğum, 6'sının cinsel istismar, 5'inin cinsel oyunlar ve 1'inin ise uygun görülmeyen kelimeler hakkında çocuklarıyla konuştukları belirlenmiştir. İşler ve Işık Gürşimşek (2018) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin %46'sının (annelerin

%46.1'i - babaların %27.1'i) çocukları ile biyolojik vücut farklılıkları, %23.5'inin (annelerin %26.6'sı - babaların %15'i) cinsel istismar, %18.5'inin (annelerin %22.9'u - babaların %6.5'i) hamilelik ve doğum konuları hakkında konuştukları belirlenmiştir.

Cinsel konular hakkında çocuklarıyla konuşan anne-babalar ağırlıklı olarak fiziksel cinsiyet farklılıklarından, vücut temizliğinden, hamilelik ve doğumdan, cinsel istismardan ve aile içi bireylerin görev ve sorumluluklardan bahsetmektedir (İldeş, 1990; Tuğrul & Artan, 2001; Larsson & Svedin, 2002; Göçgeldi, Tüzün , Türker, & Şimşek, 2007; Eliküçük & Sönmez, 2011; Ceylan & Çetin, 2015). Ebeveynlerin çocuklarıyla cinsel konular hakkındaki konuşmalarının hangi konular üzerine yoğunlaştığına yönelik sonuçlar, alanyazındaki benzer çalışmaları destekler niteliktedir. Ayrıca incelenen araştırmaların diğer bulgularına bakıldığında, ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklar ile mastürbasyon, cinsel oyun ve merak, çıplaklık konuları hakkında diğer konular kadar çok konuşmadıkları dikkat çekmektedir (İşler & Işık Gürşimşek, 2018; Donat Bacıoğlu & Tezel, 2020). Bu durum, ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir.

Tablo 5

Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtlara İlişkin Frekanslar (n:100)

Kategoriler	Sorular	Yanıtlar	Kişiler	f
Fiziksel Farklılıklara Yönelik Sorular	Benim vücudumun bazı yerlerinde kıllar olacak mı? / Benim de sakalım olacak mı?	Büyüdükçe senin de vücut kılların çıkacak.	N6, N8, N12, N30, N49, N50, N55, N65, N69	9
		Büyüme dönemine geçtiğinde vücudunda değişiklikler olacak.(Ses kalınlaşması, sakal-bıyık çıkması gibi)	N12, N30, N55, N74	4
	Erkekler de makyaj yapar mı?	Makyajın kadınlara özgü olması	N49, N50, N79	3
		Kadın ve erkek bakımının ayrı olması	N50	1
	Benim niye pipim/penisim yok?	Kadın ve erkeklerin farklı vücut yapısına sahip olması	N11, N17, N81	3
		Kadınların annelik, erkeklerin babalık görevlerinin olması	N11,N81	2
		Erkek ve kadın özel bölgelerinin farklı isimlendirilmesi	N17,N81	2
	Benim neden memem/Babamın neden memesi yok?	Henüz yaşının küçük olması	N13, N19	2
		Yalnızca annelerin memeye sahip olması	N19, N58	2
		Bebeklerin annelerinin memesi ile beslenebilmesi	N32, N58, N78	3
		Kadın ve erkek vücudunun farklı olması	N7, N81	2
	Annelerin pipisi var mı? / Annelerin penisi(pipisi) düştü mü?	Hayır	N25, N64	2
		Büyüdüğün zaman açıklarım	N25	1
		Kadın ve erkek vücut farklılıklarını açıklarım	N25, N46, N64, N80	4
	Sünnet olmak ne demek? Kızlar da sünnet olur mu?	Sünnet erkeklere özgüdür	N66, N68	2
		Erkeklerin sağlıklı olması için gereklidir	N42, N66	2
		Fazla derinin doktorlar aracılığıyla alınması	N8, N42	2
Doğum İle ilgili Sorular	Ben nasıl doğdum?	Karnımda yeterince büyüdün ve doktorlar yardımıyla doğdun	N5, N10, N12, N26, N39, N43, N44, N71, N75	9
		Babanla birbirimizi çok sevdik, bir çocuğumuz olmasını istedik.	N14, N15, N26, N27, N42	5
		Çocuğumuz olması için Allah'a dua ettik	N14, N15, N27, N42, N44	5
		Allah seni karnıma yerleştirdi.	N42, N43, N44, N71	4
		Somut örnekler ile açıklıyorum.	N4, N26	2
	Nasıl hamile olunur?	Anne-baba birbirini çok sevince	N19	1
	Annelerin karnı neden şişer?	Annelerin karnında bebekleri koruyan yuva bulunur. Çocuklar annelerinin karnında büyürler	N80	1
	Bebek/Kardeşim senin karnına nasıl girdi?	Baba, anneden izin alıp annenin yasaklı bölgelerine dokununca bebek oluşur	N31	1
		Allah kardeşini karnıma yerleştirdi	N71	1
	Sezaryen ne demek?	Doktorun karnıma küçük kesik açması	N75	1
	Babalar neden çocuk doğurmaz?	Yalnızca anneler, karnında çocuk büyütme yeteneğine sahipler	N35	1
	Ben neden önce doğdum?	Karnımda önce sen büyüdün	N21	1

Tablo 5'te ebeveynlerin, çocuklarının cinsellikle ilgili sorularına verdikleri yanıtlar ve frekanslarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çocukların cinsellikle ilgili soruları fiziksel farklılıklar ve doğum ile ilgili olmak üzere iki ayrı kategoride belirtilmektedir. Çocukların fiziksel farklılıklara yönelik sorular kategorisinde yer alan "Benim de sakalım olacak mı?" sorusuna ebeveynlerin "Büyüdükçe senin de vücut kılların çıkacak." (f=9), "Büyüme dönemine geçtiğinde vücudunda değişiklikler olacak." (f=4) cevaplarını verdikleri saptanmıştır. Ayrıca "Erkekler de makyaj yapar mı" sorusunu ise "makyajın kadınlara özgü olması" (f=3) şeklinde açıkladıklarını belirttikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının fiziksel farklılıklara yönelik cinsel sorularına ilişkin verdikleri yanıtların bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Oğlum, erkeklerin sakalı ve bıyığı olur. Büyüyünce senin de olacak." (N6)

"Evet, şuan yaşın küçük büyüdüğün zaman senin de sakalın ve bıyığın olacak, sesin kalınlaşacak. Şuan çocuksun sonra genç olacaksın, büyüdükçe yetişkin erkek olacaksın bunlar yetişkin erkek özellikleridir." (N55)

"Önce annene sor, o sana açıklar diyorum. Israrla bana sorduğunda ise erkeklerin ve kadınların salgıladıkları hormon düzeyleri birbirinden farklıdır. O yüzden erkeklerin kılları daha fazladır diyorum." (N65)

"Benim niye pipim/penisim yok?" sorusuna ebeveynlerin "kadın ve erkeklerin farklı vücut yapısına sahip olması"(f=3), "kadınların annelik, erkeklerin babalık görevlerinin olması"(f=2), "erkek ve kadın özel bölgelerinin farklı isimlendirilmesi"(f=2) şeklinde açıklamada bulunarak cevapladıkları görülmektedir. "Benim neden memem/babamın neden memesi yok?" sorusuna ebeveynler, "henüz yaşının küçük olması"(f=2), "yalnızca annelerin memeye sahip olması"(f=2), "bebeklerin annelerin memesi ile beslenebilmesi" (f=3), "kadın ve erkek vücudunun farklı olması" (f=2), şeklinde çocukların sorularına açıklama yaptıkları ortaya konmuştur. Ebeveynlerin, "Annelerin pipisi var mı? / Annelerin penisi(pipisi) düştü mü?" sorusuna "Hayır"(f=2), "Büyüdüğün zaman açıklarım."(f=1), "Kadın ve erkek vücut farklılıklarını açıklarım."(f=4), yanıtlarını verdikleri ortaya konmuştur. Ayrıca "Sünnet olmak ne demek?/Kızlar da sünnet olur mu?" sorusuna "Sünnet erkeklere özgüdür." (f=2), "Erkeklerin sağlıklı olması için gereklidir." (f=2), "Fazla derinin doktorlar aracılığıyla alınmasıdır."(f=2) şeklinde açıklamalarda bulundukları ortaya konmuştur. Ebeveynlerin çocuklarının fiziksel farklılıklara yönelik cinsel sorularına ilişkin verdikleri yanıtların bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Çünkü kızlar ve erkeklerin ayrı bir vücut yapısı var. Kızların pipisi olsaydı herkes aynı olurdu. Kızların annelik görevi, erkeklerin de babalık görevi var o yüzden böyle." (N11)

"Kadınların işediği bölgenin şeklinin farklı olduğunu, adına pipi denmediğini, erkeklerin organına pipi dendiğini söyleyerek cevaplıyorum." (N17)

"Yaşın büyüdükçe senin de biz kadınlar gibi memen büyüyecek." (N13)

"Anneler bebeklerini besledikleri için onlarınki biraz fazla büyüyor." (N32)

"Babalar, anne olmadığı için bebekleri emzirmelerine gerek yok. Ama anneler bebeklerini emzirmek zorunda o yüzden erkeklerin memesi olmaz, annelerin olur." (N58)

"Kız ya da erkek olarak dünyaya geliriz. Kızların ve erkeklerin vücutları farklıdır." (N81)

"Hayır, annelerin pipisi olmaz, çünkü ben kadınım. Büyüdüğün zaman anlatırım." (N25)

"Kızlar ve erkeklerin farklı özellikleri olduğu için kızların pipisi olmadığını ona uygun küçük örneklerle cevaplıyorum." (N46)

Çocukların doğum ile ilgili sorular kategorisinde yer alan "Ben nasıl doğdum?" sorusuna ebeveynlerin "Karnımda yeterince büyüdün ve doktorların yardımıyla doğdun."(f=9), "Babanla birbirimizi çok sevdik, bir çocuğumuz olmasını istedik." (f=5), "Çocuğumuz olması için Allah'a dua ettik." (f=5), "Allah seni karnıma yerleştirdi."(f=4) açıklamalarında bulundukları ortaya konmuştur. Ayrıca ebeveynlerin açıklama yaparken çocuğun bilgi ve merak düzeyini göz önünde bulundurmamasına bağlı olarak çocukların bu konudaki sorularının daha spesifik forma dönüşmesine sebep oldukları görülmüş, ve bu sorulara ilişkin ebeveyn cevapları, kodları ve frekansa ilişkin bilgiler tabloda sunulmuştur. Ebeveynlerin çocuklarının doğum ile ilgili cinsel sorularına ilişkin verdikleri yanıtların bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Kızım, insanlar, ilk annelerinin karnında dünyaya gelirler. Aynı bir çiçeğin toprakta oluşması gibi. Bir tohumu toprağa attığımızda oradan nasıl çiçek çıkıyorsa benzer şekilde annende sen de bir tohum gibi büyüdün. Sonra da annenin karnından çıktın, diyerek somutlaştırmaya çalışıyorum." (N4)

"Babanla birbirimizi çok sevdik ve bir bebeğimizin olmasını istedik. Babanla benim bir parçam, benim karnımda olan yuvada birleşti. Beslendin, büyüdün ve sen karnımda yaşadın. Gelişimin tamamlandığında doğum zamanı geldi ve karnımdan doktorların yardımı ile çıkarttılar. (Karnımdaki sezaryen izini de göstererek somut örnek ile açıklamada bulunuyorum." (N26)

"Babanla ben birbirimizi çok seviyoruz ve bizim bir çocuğumuz olsun diye Allah'a dua ettik. O da seni benim karnıma yerleştirdi." (N42)

"Normal yolla doğmadığın için sezaryen ile doğdun." (N75)

Donat Bacıoğlu & Tezel (2020), çalışmalarında, ebeveynlerin cinsellikle ile ilgili bilgilerini, çocuklarıyla cinsellikle ilgili iletişimlerini ve bir cinsel eğitim programının içeriği hakkındaki görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuklarıyla konuşurken; cinsel bölgeleri koruma, cinsiyet farkları ve vücutlarındaki değişiklikler hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir. Çocuklarıyla uygun bir ortamda, kullandıkları dile dikkat ederek, görsel veya işitsel bir materyal üzerinden konuştuklarını belirttikleri görülmüştür.

Göçgeldi, Tüzün , Türker, & Şimşek (2007) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 yaş arasındaki 60 çocuğun anne ve babalarının, çocuklarına cinsel eğitim uygulama sıklığı ve çocuklarının cinsel eğitimine yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 58 anne ve 60 baba katılım sağlamıştır. Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili sorularını yanıtlama biçimlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Ebeveynlerin cinsiyet farklılıklarını, "Kızlarla erkeklerin cinsel organları farklıdır." (annelerin %55,2'si – babaların %47,5) "biraz daha büyüdüğü zaman anlatacağını söylemek" (annelerin %10,3 – babaların %11,9'u), "Kızlar oturarak erkekler ayakta çiş yapar." (annelerin %8,6'sı – babaların %13,6'sı), "Kızların saçı uzundur erkeklerin kısa." (annelerin %3,4'ü – babaların %3,4'ü) şeklinde açıklama yaptıkları belirlenmiştir. Çalışmadan elde eldilen bulgular, yapılan çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Çocukların kız erkek vücut farklılıklarına olan merakları, genel merak duyguları kapsamında değerlendirilmektedir (Yavuzer H. , 2018).

Ebeveynlerin hamilelik ile ilgili soruları cevaplandırmada "anne baba arasındaki sevgi ve ilgiden örnek vererek" (annelerin %63,8'ü – babaların %55,9'u) seçeneğini işaretledikleri belirtilmiştir (Göçgeldi, Tüzün , Türker, & Şimşek, 2007). Çocukların doğum ile ilgili sorularına, "Annenin vücudunda bulunan yumurta ve babanın vücudunda bulunan tohumun annenin vücudundaki özel bir oda/kesecikte birleşmesi ile bebek oluşur." şeklinde cevap vermesi literatür ışığında doğru cevap olarak kabul görmektedir (Yavuzer H. , 2011). Göçgeldi vd. araştırmalarında, annelerin % 13.8'i ve babaların %11.9'unun yalnızca doğru cevabı verdiklerini saptamış ve bu oranın düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, yapılan araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 6

Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Soruları Karşısında Düşündüklerinin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Ebeveynlerin cinsellik soruları karşısında düşündükleri	f	%
Çocuğum bu konularda soru sormuyor.	20	20,0
Bu konuları konuşmak için çok küçük, anlayacağını düşünmüyorum.	15	15,0
Bu konuları çocuklarla konuşmanın uygun olduğunu düşünmüyorum.	2	2,0
Bu konulara ilgi duyması beni endişelendiriyor.	-	-
Bu konulara merak duymasını normal karşılıyorum.	53	53,0
Bu konularla ilgili soruların, sağlıklı bir gelişimin parçası olduğunu düşünüyorum.	49	49,0
Bu sorulara nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum.	7	7,0
Bu konuların asla konuşulmaması gerektiğini düşünüyorum.	-	-
Kendi ebeveynlerime danışmam gerektiğini düşünüyorum.	2	2,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 6' da ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili soruları karşısındaki düşüncelerine ilişkin frekans ve yüzdeler verilmiştir. Ebeveynlerin %2'si bu konuların çocuklarla konuşmanın uygun olmadığını, %2'si bu konuların çocuklarla konuşmak için kendi ebeveynlerine danışması gerektiğini, %15'i bu konuları konuşmak için çocuklarının küçük olduklarını ve anlayamayacaklarını, %49'u bu konuların sağlıklı bir gelişimin parçası olduğunu, %53'ü ise bu konular hakkındaki çocukların merak duygusunu normal olarak düşündüklerini belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin %7'si, bu sorulara nasıl cevap vereceklerini bilmediklerini belirtirken, %20'si ise çocuklarının bu konularda soru sormadıklarını belirtmişlerdir.

Baysan (2020) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin %46,7'sinin çocuklarının cinsel gelişim ile ilgili sorularına cevap vermekte zorlandıkları saptanmıştır. Ayrıca çocukların cinsellikle ilgili sorularından ebeveynlerin %2,9'unun rahatsız olduğu, %7,5'inin tedirgin olduğu, %15,6'sının ne cevap vereceğini bilmediği, %2,3'ünün utandığı, %48,6'sının bunu normal karşılayıp cevap verdiği, %17,3'ünün cevap vermek istediği fakat doğru cevabı bulamadığını ortaya koymuştur. Kayabaşı (2019), Bolu ilinde, ilkokul döneminde çocuğu olan anneler ile yaptığı çalışmada, annelerin %68,7'sinin çocuklarının sordukları soruları cevaplamakta zorlandıklarını belirtmiştir. Eroğlu ve Gölbaşı (2004) ve Lu (1994) ise cinsel eğitim konusunda ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni, cinsel konuların tabu niteliğinde olması, ailelerin yeterli bilgisinin olmaması ve çocuğunun sorularına nasıl bir tutumla cevap vereceğini netleştirememesinden kaynaklandığı öngörülmüştür. Bu bağlamda alanyazında yer alan araştırma sonuçları,

araştırmamızdan elde edilen sonuçlar ile zıtlık göstermektedir. Bunun sebebinin, araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlasının cinsel eğitim ve cinsel gelişim konularında önceden eğitim almaları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7

Ebeveynlerin, Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularının Nedenleri ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Çocukların cinsellikle ilgili sorularının nedenlerine ilişkin görüşleri	f	%
Televizyon programları	25	25,0
İnternet videoları	16	16,0
Reklamlar (cinsel sağlık ürünleri içerikli)	10	10,0
Arkadaşları	21	21,0
Düğün/sünnet törenleri	10	10,0
Kitap ve dergilerde yer alan çizimler	3	3,0
Kardeşinin olması/yakın çevreden birinin hamile kalması	20	20,0
Annesini/babasını banyoda çıplak görmesi	1	1,0
Sağlıklı bir gelişimin parçası olması	58	58,0
Anne-babanın, abi-ablanın kıyafet, tavır ve fiziksel özellikleri ile farklı olması	2	2,0
Anne babayı birlikte uygun olmayan bir durumda görmesi	2	2,0
Soru sormuyor	10	10,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 7'de ebeveynlerin, çocuklarının cinsellikle ilgili sorularının nedenlerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Ebeveynlerin %58'i çocuklarının cinsellikle ilgili sorularının sağlıklı bir gelişimin parçası olduğunu belirtirken, %25'i televizyon programları, %21'i arkadaşları, %20'si kardeşinin olması/yakın çevreden birinin hamile kalması, %16'sı internet videoları, %10'u reklamlar, %10'u düğün/sünnet törenleri kaynaklı olduğunu düşündüklerini belirttikleri saptanmıştır.

Donat Bacıoğlu ve Tezel (2020), tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili bilgiyi aileden ve arkadaşlarından aldığını bildirdikleri belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle ebeveynler çocuklarının cinsel konuları öğrenmede kendilerini ilk bilgi kaynağı olarak gördükleri saptanmıştır. Bazı araştırmalara göre, çocukların tercih ettikleri cinsel eğitim kaynağı genelde ebeveynler, akranları, okulları, medya ve sağlık alanındaki uzmanlar olarak sırasıyla yer almaktadır (Somers & Surmann, 2004; Turnbull, Wersch, & Schaik, 2008).

Tablo 8

Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Soruları Karşısında Verdikleri Tepkilerin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Ebeveynlerin cinsellik soruları karşısında verdikleri tepkiler	f	%
Heyecanlanırım / paniklerim.	3	3,0
Gergin olduğumu ses tonu ve yüz ifadeleriyle belli ederim.	4	4,0
Utanırım, asla soruları cevaplayamam.	-	-
Farklı işlerle meşgul olur, soruları geçiştirmeye çalışırım.	1	1,0
Nasıl açıklama yapacağıma odaklanırım ancak kendimi ifade edemem.	7	7,0
Cevabı bilmediğimi ancak araştırdıktan sonra cevaplayabileceğimi söylerim.	19	19,0
Soruları sakin bir tavırla, yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak açıklarım.	76	76,0
Kızarım.	-	-
Cezalandırırım.	-	-
Duymazdan gelirim.	2	2,0
Soruyu hiç duymamışım gibi çocuğun dikkatini başka yöne çekerim.	1	1,0
Annene/babana sor derim.	4	4,0
Görsel materyaller ile açıklamaya çalışıyorum.	1	1,0
Soru sormuyor.	6	6,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 8'e bakıldığında, ebeveynlerin çocuklarının cinsellikle ilgili soruları karşısında verdikleri tepkilerin frekans ve yüzdeleri yer almaktadır. Ebeveynlerin %76'sının "Soruları sakin tavırla, yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak açıklarım.", %19'unun "Cevabı bilmediğimi ancak araştırdıktan sonra cevaplayabileceğimi söylerim.", %7'sinin "Nasıl açıklama yapacağıma odaklanırım ancak kendimi ifade edemem.", %4'ünün "Gergin olduğumu ses tonu ve yüz ifadeleriyle belli ederim.", %4'ünün "Annene/babana sor derim.", %3'ünün "Heyecanlanırım/paniklerim." cevabını verdikleri görülmektedir.

Baysan (2020) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin çocuklarının cinsel sorularını cevaplarken çocuğun yaşına (%36,1), merakının giderilmesine yönelik kısa ve öz ifade kullanılmasına (%27,9) ve doğru cevap verilmesine (%27,4) dikkat ettikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin ayrıca çocukların cinsellik ile ilgili sorularını cevaplandırarak merakını gidermeye çalıştığı (%52,2) ve bilmediği konuyu araştırıp çocuğa döneceğini belirttiği (%15,9) sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarının alanyazın ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Babaların çocukların sorularını duymazdan veya görmezden gelme (%2), çocuğu anneye yönlendirme (%4), çocuğun dikkatini farklı yöne çekme (%1) ve farklı işler ile meşgul olma (%1) eğiliminde oldukları saptanmıştır. Diğer çalışmalarda, ebeveynlerin çocuklarıyla cinsel konularda konuşma yaparken kendilerini heyecanlı ve tedirgin hissettiklerini ve hatta çocuklarından gelen soruları duymamazlıktan geldiklerine ilişkin

sonuçlara ulaşılmıştır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1994; Tuğrul ve Artan, 2001; Baysan, 2020). Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçlar alanyazın ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 9

Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları Kime Yönelttiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Çocukların, cinsellikle ilgili sorularını yönelttikleri kişiler	f	%
Anne	55	55,0
Baba	21	21,0
Anne ve baba	41	41,0
Arkadaş	3	3,0
Öğretmen	1	1,0
Yakın çevre (büyükanne, teyze, bakıcı vb.)	6	6,0
Bu konuda hiç kimseye soru sormaz	9	9,0
Kardeşi	2	2,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 9'da çocukların cinsellikle ilgili soruları yönelttikleri kişilere ilişkin frekans ve yüzdelerine yer verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı üzere çoğunluk (%55) çocuğun cinsel sorularını anneye yönelttiğini belirtirken, %41'i hem anne hem babaya , %21'i babaya, % 6'sı yakın çevreye, %3'ü arkadaşına, %2'si kardeşe, %1'i ise öğretmene yöneltildiğini belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin %9'u çocuklarının bu konuda hiç kimseye soru sormadıklarını belirtmişlerdir.

Acer & Artan (2000), üç ve dört yaş çocukların cinsellikle ilgili sorularını ve ebeveynlerin bu sorulara verdikleri yanıtları incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, kız çocuklarının %60,1'inin ve erkek çocuklarının %54,9'unun cinsellikle ilgili sorularını annelerine yönelttikleri belirtilmiştir. Bir diğer çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Eroğlu & Gölbaşı, 2005). Bu bağlamda araştırmanın sonuçları, literatürde yer alan diğer çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 10

Ebeveynlerin Çocuklarında Cinsellik Konusuyla İlgili Sıklıkla Gözlemledikleri Davranışlara İlişkin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Ebeveynlerin çocuklarında gözlemledikleri davranışlar	f	%
Yakın çevresindeki kişilere bedenini/cinsel organını göstermek istiyor.	2	2,0
Çıplak dolaşmaktan hoşlanıyor.	3	3,0
Ben banyoda/tuvalette iken hep yanımda olmak istiyor.	4	4,0
Giyinirken yanımda olmak ve beni izlemek istiyor.	13	13,0
Ayna karşısında uzun süre bedenini incelemek istiyor.	10	10,0
Oyuncağına, yere, masaya sürtünerek veya eli ile mastürbasyon yapıyor.	4	4,0
Oğlum/kızım annesi gibi giyinmek, makyaj yapmak ve aksesuarlarını kullanmak istiyor.	29	29,0
Oğlum/kızım babası gibi giyinmek ve tıraş olmak istiyor.	21	21,0
Doktorculuk ya da evcilik gibi oyunlar esnasında oyun arkadaşının vücudunu incelemeye çalışıyor.	2	2,0
Çocuğumda herhangi bir cinsel davranış gözlemlemedim.	44	44,0
Kız kardeşinin altını değiştirirken, oğlum dikkatlice izliyor.	1	1,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 10'da ebeveynlerin, çocuklarında cinsellikle ilgili sıklıkla gözlemledikleri davranışlara ilişkin frekans ve yüzdelere yer verilmiştir. Ebeveynlerin %44'ü çocuklarında cinsel bir davranış gözlemlemediklerini, %29'u çocuğun annesi gibi giyinmek, makyaj yapmak ve aksesuarlarını kullanmak istediğini, %21'i çocuğun babası gibi giyinmek ve tıraş olmak istediğini gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca tablo 10'a bakıldığında, ebeveynlerin %13'ünün kendileri giyinirken çocuğun yanında bulunup ebeveynini izlemek istediğini, %10'unun ise çocuğun ayna karşısında bir süre kendi bedenini incelediğini gözlemledikleri ortaya konmuştur.

Başka bir çalışmada, ebeveynlerin çocuklarında sıklıkla gözlemledikleri davranışlar incelenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarında %2,2'sinin mastürbasyon, %19,7'sinin çıplak dolaşma, %5,1'inin arkadaşlarıyla cinsel organını karşılaştırma, %25,8'inin anne babayı kıskanma, %10,1'inin yetişkinleri gizlice gözetleme, %13,5'inin cinsellikle ilgili sorular sorma davranışlarını gözlemledikleri, %20,8'inin bu davranışlardan hiçbirini gözlemlemediği belirtilmiştir (Baysan, 2020).

Göçgeldi vd. (2007) araştırmalarında annelerin %41,4'ü ve babaların %40,7'si çocuğun cinsel organını kendi kendine oynayarak ya da sürtünerek uyardığını gözlemiştir. Ebeveyn gözlemlerine dayalı bir çalışmada, çocuklarda en sık kendi cinsel organına dokunma ve doktorculuk oynama durumlarının gözlemlendiği; kreş çalışanlarına yönelik bir çalışmada

ise cinsel organlar hakkında merak duyma ve cinsel organlara sınırlı dokunuş sergileme davranışları gözlendiği belirtilmiştir (Oostveen, Meulmeester, & Cohen-Kettenis, 1994; Davies, Glaser, & Kossoff, 2000).

Tablo 11

Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Oyun Oynamaya Başlama Yaşına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Çocukların cinsel oyunlar oynamaya başlama yaşı	f	%
Oynamıyor/fark etmedim.	82	82,0
2 yaş	2	2,0
3 yaş	6	6,0
4 yaş	4	4,0
5 yaş	5	5,0
6 yaş	1	1,0

Tablo 11'de ebeveynlerin çocuklarının cinsel oyunlar oynamaya başlama yaşına ilişkin görüşlerine yönelik frekans ve yüzdeler verilmiştir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu (%82) çocuklarının cinsel oyunlar oynamadığını veya fark etmediklerini belirtmişlerdir. Elikuçuk ve Sönmez (2011) tarafından yapılan bir çalışmada ebeveynlere, çocuklarının cinsel oyun oynayıp oynamadıkları, kaç yaşında oynamaya başladıkları ve konu hakkında konuşmaktan ne kadar rahat oldukları sorulmuştur. Ebeveynlerin % 47.5'i "Hayır." cevabını vermiştir. Cinsel oyunlar oynama yaşını ebeveynlerin % 15'i 3-4 yaş, % 15'i 4-5 yaş olarak belirtmişlerdir. Bu araştırma bulguları, diğer araştırma ile birbirini destekler niteliktedir. Ayrıca ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuklarının cinsel oyunlar oynamadığını belirtmesinin nedeninin, cinsel konuların tabu olarak görülmesi ve cinsel oyunların sağlıklı bir gelişimin parçası olduğunu bilmediklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Buna ek olarak, ebeveynlerin cinsel oyun tanımı ve kapsamının ne olduğunu bilmedikleri de düşünülmektedir.

Tablo 12

Çocukların Kız ve Erkek Cinsiyeti Arasındaki Farklılıkları İfade Etmede Tercih Ettikleri Kriterlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler (n:100)

Çocukların cinsiyet farklılıklarını ifade etmede kullandıkları kriterler	f	%
Biyolojik farklılıklar (cinsel organ farklılıkları vb.)	21	21,0
Fiziksel özellikler (saç uzun-kısalığı, sakal, kıyafet seçimi vb.)	77	77,0
Oyuncak ve renk seçimi	46	46,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 12'de çocukların kız ve erkek cinsiyeti arasındaki farklılıkları ifade etmedeki kriterlerine yönelik frekans ve yüzdelere yer verilmiştir. Çocukların büyük bir çoğunluğu (%77) fiziksel özelliklere, %46'sı oyuncak ve renk seçimine ve %21'i biyolojik farklılıklara göre cinsiyet ayrımını yapabildikleri, ebeveynlerinin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Eliküçük ve Sönmez (2011) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının kız ve erkek cinsiyeti arasındaki temel farklılıkları %48,8 ile dış görünüm ve %46,15 ile cinsel organlar kategorisinde ayrıştırdıkları belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarının Eliküçük ve Sönmez'in araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 13

Çocuğun Bedensel Bakımı ile İlgilenen Kişiye İlişkin Frekans ve Yüzdeler (n:100)

Bedensel bakım ile ilgilenen kişi	f	%
Anne	59	59,0
Baba	10	10,0
Anne ve baba	42	42,0
Yakın çevre (büyükanne, teyze, bakıcı vb.)	5	5,0
Öğretmen	1	1,0
Kardeşi	1	1,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 13'te okul öncesi dönem çocuğun bedensel bakımı ile ilgilenen kişiye ilişkin frekans ve yüzdelere yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında ebeveynlerin %42'si çocuğun bedensel bakımını yapan kişinin anne ve baba, %59'u yalnızca anne, %10'u ise yalnızca baba olduğunu belirtirmiştir. Ayrıca ebeveynlerin %5'i yakın çevre, %1'i öğretmen ve %1'i kardeş tarafından çocuklarının bedensel bakımının yapıldığını belirtmişlerdir.

Güneş (2019), çocukların öz bakımlarının mümkün olduğunca düzenli olarak tek bir kişi tarafından karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca bu kişinin öncelikli olarak anne veya baba olması gerektiğine vurgu yapmış, her iki ebeveynin olmadığı durumlarda ise yakın çevrede bulunan yetişkin bir kadın tarafından karşılanmasının daha uygun olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda ebeveyn cevapları, alanyazın ile örtüşmektedir. İşler ve Işık Gürşimşek (2018), araştırmalarında ebeveynlerin cinsel eğitimi kimin vermesi gerektiğine ilişkin görüş ayrılıklarına sahip olduklarını belirlemiştir. Ebeveynlerin %40,3'ü cinsel eğitimin uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğini savunurken, %33,3'ü ise anne-baba tarafından verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca annelerin %5,5'i ve babaların %7,5'i "öğretmenin" cinsel eğitim vermesi gereken kişiler arasında yer alması gerektiğini belirtmiştir. Bu sonuç, araştımanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Baysan (2020) tarafından yapılan çalışmada ise, alanyazında yer alan diğer çalışma bulgularına paralellik gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Ebeveynlerin %36,2'sinin anne, %33,7'sinin baba, %11,7'sinin öğretmen, %2,5'inin çocuk gelişimci, %2,5'inin psikolog, %2,8'inin doktor, %1,1'inin yakın akraba, %3,5'inin pedagog, %2,8'inin uzmanlar tarafından cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşündüklerini belirlemiştir. Ayrıca Ceylan ve Çetin (2015)'de ebeveynlerin %40,7'sinin kız çocuğa anne, erkek çocuğa baba, %34,4'ünün anne, %12,5'inin uzman (çocuk gelişimci, psikolog, psikolojik danışman), %9,4'ünün okul öncesi öğretmeni, %3,1'inin babası tarafından cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmiştir.

Tablo 14

Ebeveynlerin Cinsellikle İlgili Bilgilerin Çocuklar ile Paylaşılması Gereken Döneme İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeleri (n:100)

Cinsellikle ilgili bilgilerin çocuklar ile paylaşıldığı dönem	f	%
0-2 yaş	1	1,0
3-6 yaş	51	51,0
İlkokul	27	27,0
Ortaokul	11	11,0
Lise	4	4,0
Yetişkinlik	1	1,0
Evlilik öncesi	-	-
Cinsel sorularla karşılaşma	18	18,0

*Birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Tablo 14'te ebeveynlerin cinsellikle ilgili bilgilerin çocuklar ile paylaşılması gereken döneme ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı üzere, ebeveynlerin %1'inin 0-2 yaş, %1'inin yetişkinlik, %4'ünün lise, %11'inin ortaokul, %18'inin cinsel sorularla karşılaşma, %27'sinin ilkokul cevabını verdiği saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%51'inin) cinsellikle ilgili bilgilerin okul öncesi dönemde çocuklarla paylaşılması görüşünde olduğu tespit edilirken; ebeveynlerin cinsellikle ilgili bilgilerin evlilik öncesinde paylaşılması seçeneği ile ilgili hiçbir görüş belirtmedikleri saptanmıştır.

Baysan (2020), 120 ebeveyn ile yaptığı araştırmada, ebeveynlerin %11,7'sinin ergenlikte, %10,8'inin 6 yaşında, %57,5'inin çocuk cinsellikle ilgili soru sormaya başladığı zaman, %20'sinin çocuk doğduğundan itibaren çocuklarına cinsellikle ilgili bilgilerin aktarılması gerektiğini belirlemiştir. Gürşimşek ve Günay (2005) yaptıkları araştırmada, ebeveynlerin %37'sinin 13-18 yaş, %32'sinin 7-12 yaş, %4,8'sinin 0-3 yaş aralığında cinsel eğitime başlanması gerektiğini düşündüklerini belirlemişlerdir. Ayrıca cinsel eğitimin okul öncesi

dönemde verilmesi gerektiğini babaların (%26,2) annelere (%19,1) oranla daha fazla vurguladıkları belirlenmiştir. Kakavoulis (2001) ise yaptığı araştırmada, ebeveynlerin yarısına yakınının cinsel eğitime başlama yaşını 6-9 yaş (%31), daha sonra sırasıyla 3-5 yaş (%17) ve 0-2 yaş (%6) olarak ifade ettiklerini belirlemiştir. Yıllara göre ebeveynlerin cinsel eğitime başlama yaşının alanyazın ışığında doğru olarak kabul gören cevaba paralel cevaplar vermeleri, ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştiğini düşündürmektedir. Bunun sebebi, ülkemizde cinsellik konusunun, henüz tam anlamıyla tabu olmaktan sıyrılamamış olsa da, daha özgür şekilde konuşulabilir hale gelmesi ve sosyal medya aracılığı ile uzman kişiler tarafından okul öncesi dönem cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik ebeveynlerin bilinçlendirilmesi olarak düşünülebilir.

Tablo 15

Ebeveynlerin Kendi Çocukluğundaki Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Hatırladıklarına İlişkin Frekanslar (n:100)

Kodlar	Kişiler	F
Hatırlamıyorum.	N1, N2, N3, N4, N5, N6, N8, N9, N10, N11, N12, N13, N14, N16, N21, N23, N25, N27, N28, N29, N30, N31, N35, N36, N37, N38, N39, N40, N44, N45, N46, N47, N48, N49, N50, N51, N52, N53, N54, N55, N56, N57, N58, N59, N60, N61, N62, N63, N65, N68, N70, N71, N72, N76, N77, N78, N79, N80, N81, N82, N83, N84, N85, N86, N87, N88, N89, N90, N91, N92, N93, N94, N95, N96, N97, N98, N99, N100	78
Erkeklerin tuvalette neden oturmadıklarını merak ediyordum.	N26, N32	2
Kendi sünnetimi hatırlıyorum.	N34	1
Okulda biyoloji dersinde cinsel konuları öğrendim.	N7	1
Ergenlik döneminde vücudumdaki değişikliklerden korkuyordum.	N73, N74	2
Ergenlik döneminde cinsel konular hakkında bilgi sahibi olmaya başladım.	N7,N43	2
Cinsel konular ile ilgili bilgileri arkadaşlarımdan, kitaplardan veya internetten öğrenmeye çalışırdım.	N19, N24, N69, N73, N74	5
Ailem cinsel konularla ilgili baskıcı bir tutum sergilerdi.	N41, N64	2
Ailemde cinsel konular ayıp ve günah olarak değerlendirilirdi.	N15, N42, N64, N69	4
Ailemde cinsel konularla ilgili soru sorma özgürlüğümüz yoktu.	N17, N24, N41, N64, N69, N7, N74, N75	8
Ailem sorularımı geçiştirir, net bir şekilde cevaplamazdı.	N33, N42	2
Ailem sorularımı güzel ve tatmin edici bir şekilde cevaplardı.	N19, N66	2
Kendi çocuğumun şuan bana sorduğu soruları aileme sorduğumu hatırlıyorum.	N67	1

Tablo 15'te ebeveynlerin kendi çocukluğundaki cinsel gelişim ve eğitime yönelik hatırladıklarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu (f=78)

cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bir şey "hatırlamadıklarını", bir ebeveynin "kendi sünnetini hatırladığını"(f=1), diğer bir ebeveynin ise "kendi çocuğunun sorularına benzer sorular sorduğunu"(f=1) hatırladıklarını ifade ettikleri ortaya konmuştur. Ebeveynler kendi çocukluk dönemlerine ait cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunda aile içinde bu konularda "soru sorma özgürlüklerinin olmadığını"(f=8), bu konuların "ayıp ve günah olarak değerlendirildiğini" (f=4), sorularının kendi ebeveynleri tarafından "geçiştirildiği veya net şekilde cevaplanmadığını" (f=2) ve "baskıcı tutum" (f=2) sergilediklerini belirttikleri ortaya konmuştur. Bazı ebeveynlerin ise cinsel konular hakkındaki sorularının, aileleri tarafından "güzel ve tatmin edici şekilde" (f=2) cevaplandığını ifade ettikleri görülmüştür.

Tablo 15'e bakıldığında, ebeveynlerin ergenlik dönemindeki gelişen "vücut değişikliklerinden" (f=2) korktuklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra ebeveynler cinsel konular hakkında "ergenlik döneminde" (f=2) bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin bir kısmı cinsel konular hakkındaki bilgileri "arkadaş, internet ve kitaplar" (f=5) aracılığı ile öğrenmeye çalıştıklarını ifade ederken, bir diğer ebeveyn ise "okuldaki biyoloji dersi" (f=1) aracılığıyla öğrendiğini belirttiği ortaya konmuştur. Ebeveynlerin kendi çocukluğundaki cinsel gelişim ve eğitime yönelik hatırladıklarına ilişkin verdikleri yanıtların bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Ben küçükken cinsellik hakkında en ufak bilgim olmadı, okul da dâhil anlatan olmadı. Yedi yaşına kadar cinsel organın meme olduğunu düşünüyordum. İlkokulda okula bir ebe ve doktor gelip anlatmıştı. Erkeklere ve kızlara ayrı ayrı. Yedinci sınıfta adet olduğum zaman anladım cinsel organın neresi olduğunu. Okulda biyoloji derslerinde gördüm, üreme organı ve cinsellik ile ilgili konuları." (N7)

"Ben öyle bir şey yaşamadım. Anneme veya birisine sorunca kızarlardı. Lise döneminde fark ettim ve çok büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Bunları çocuklarla yerinde ve güzelce konuşmak bence daha iyi." (N41)

"Cinsel gelişim hakkındaki sorularımı genellikle yarım yamalak ve ayıp diyerek kapatıldığı için birçok konuyu sormaya utanırdık. Bu yüzden sorularımız genellikle yanıtsız kalmıştır." (N42)

"Küçükken tuvaletimizin buzlu camından tuvalete giren erkek bir misafirin ayakta durduğunu fark etmiştim. Bu durum çok dikkatimi çekti ve o günden sonra tuvalete giren erkeklerin buzlu camdan ayakta olup olmadıklarını gözlemledim. Sonra bunu anneme

sordum. Annem de güzel ve tatmin edici bir açıklama yapmıştı. Çekinerek sorduğum sorudan sonra güzel bir açıklama duymak beni mutlu etmişti."(N66)

"Ailemde bu konular hakkında soru sormak ayıplanırdı. Ergenlik döneminde vücudumda gelişen değişikliklerden korkuyordum. Etrafımda bu konuda bilgi verecek kimseyi bulamadım. Kendi imkânlarımla kitap ve arkadaşlarımdan öğrendim." (N74)

Aksoy Derya, Timur Taşhan, Uçar, Karaaslan, & Akbaş Tunç (2017) tarafından yapılan çalışmada, ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin tutumlarının toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel tabular üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmaya katılan 640 öğrenciden %52,2'si toplumun cinsellik konusunda baskıcı bir yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %92,8'i kültürel yapının %74,6'sı ise dini inanışların cinsel tabuların oluşmasında önemli faktörler olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerin, kendi ailelerinde cinsel konuların "ayıp-günah" olarak değerlendirildiği ve bu konularda baskıcı yapıya sahip olduklarını belirtmelerine dayalı ifadelerin alanyazın çalışmalarını destekler nitelikte olduğu saptanmıştır.

Erbil, Orak ve Bektaş (2010)'ın araştırmasında, annelerin % 66.5'inin kendi anneleriyle cinsel konularda hiç konuşmadığı, % 92'sinin sorduğu halde, annesinden bu konuda cevap alamadığı; annelerin, şu anda % 40'ının cinsel konuları eşleriyle ve % 34'ünün sağlık personeli ile paylaştıkları bulunmuştur. Annelerin cinsel konulardaki bilgi kaynaklarının kendi annelerinden sonra arkadaşları (%48,4) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca annelerin sağlık kuruluşundan bu konuda hiç bilgi almadığı ve %9,9 gibi oldukça düşük oranda okuldan bilgi aldığı görülmektedir. Erbil, Orak ve Bektaş'ın yaptığı araştırmadan elde edilen sonuçların, bu araştırmanın bulguları ile paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

Eroğlu ve Gölbaşı (2005), yaptıkları çalışmada ebeveynlerin ilk cinsel bilgilerinin kaynaklarını incelediğinde, hem annelerin (%40,1) hem de babaların (%50,4) ilk sırada arkadaşlarının yer aldığı saptanmıştır. Annelerin cinsel bilgi edinme kaynakları sırasıyla, anne (%38.2), dergi/kitap/gazete (%21.3) ve abla (%18.4) olurken; babalarda ise cinsel bilgi edinme kaynakları dergi/kitap/gazete (%34.4), baba (%23.4) ve ağabey (%21.3) sıralamasına sahiptir. Ayrıca sağlık personeli (%10.1) ve öğretmenden (%4.8) bilgi alma yüzdesinin oldukça düşük olduğu dikkati çekmektedir. Eroğlu ve Gölbaşı tarafından yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar, bu araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ve sonuçlar ışığında önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarının cinsellik ile ilgili sorularına verdikleri yanıtların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin ağırlıklı olarak (%72) annelerden oluştuğu görülmüştür.

Gerçekleştirilen araştırma kapsamında, ebeveynlerin yarısından fazlasının hem cinsel eğitim hem de cinsel gelişim konularında eğitim aldıklarını belirttikleri görülmüştür. Ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarının cinsellik ile ilgili konularda sorular sorduklarını belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin ifadelerine göre okul öncesi dönem çocuklarının, sıklıkla hamilelik süreci ve doğum (“Ben nasıl doğdum?”, “Kardeşim karnına nasıl girdi?”, “Annelerin neden karnı şişer?”) gibi üreme konularına ve kadın erkek vücut farklılıklarına (“Sünnet olmak ne demek?”, “Kızlar da sünnet olur mu?”, “Annemin neden pipisi/Babamın neden memesi yok?”, “Sakallarım çıkacak mı?”, ‘Neden erkekler ayakta çiş yapıyor?”, “Erkekler de makyaj yapar mı?”) yönelik sorular sordukları belirlenmiştir.

Ebeveynlerin çocuklarının fiziksel farklılıklarına yönelik sorularına sıklıkla “Büyüdüğünde senin de kılların çıkacak.”, “Büyüme dönemine geçtiğinde vücudunda değişiklikler olacak.”, “Makyaj kadınlara özgüdür.”, “Sünnet erkeklere özgüdür.”, “Sünnet fazla derinin doktorlar aracılığı ile alınmasıdır.”, “Kadın ve erkek vücudu birbirinden farklıdır.” şeklinde kısa, açık ve net ifadeler ile anlaşılır şekilde yanıtladıkları görülmüştür.

Ebeveynlerin ifadelerine göre, çocuklarının hamilelik süreci ve doğum ile ilgili sorularına sıklıkla "Karnımda yeterince büyüdün ve doktorların yardımıyla doğdun" yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Ancak "Babanla birbirimizi çok sevdik", "Allah'a çocuğumuz olması için dua ettik", "Allah seni karnıma yerleştirdi", şeklinde oldukça soyut ve çocuğun merakını giderici nitelikte olmayan yanıtların da ebeveynler tarafından azımsanamayacak derecede kullanıldığı belirlenmiştir. Bazı ebeveynlerin çocuklarının gelişim düzeyi üzerinde bilgi aktarması sonucunda, çocuklarının doğum ve hamilelik süreci hakkında daha spesifik sorular yöneltmesine sebep oldukları görülmüştür. Araştırmaya katılan tüm ebeveynler arasında yalnızca iki ebeveynin doğum ve hamilelik konusunu somutlaştırmaya yönelik çabası olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Ebeveynlerden birisinin çocuğuna sezaryen dikişini göstererek doğumu, diğer ebeveynin ise tohumun toprakta büyüyüp filizlenmesine benzeterek hamilelik sürecini somutlaştırdıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin yarısından fazlasının çocuklarının cinsellik ile ilgili konulara merak duymasını normal karşıladıkları, yarısına yakınının ise sağlıklı bir gelişim göstergesi olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca çocuklarının cinsellik ile ilgili soru sormadığını belirten ebeveynler ile çocuklarının yaşının küçük olmasından kaynaklı cinsel konuları anlamayacağını düşünen ebeveynlerin oranlarının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Az sayıda ebeveynin ise çocuklarının cinsel sorularını nasıl cevaplandırmaları gerektiğini bilmedikleri görülmektedir.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin yarısından fazlasının okul öncesi dönemdeki cinsellik ile ilgili soruların, sağlıklı bir gelişim döneminin getirisi olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ebeveynler, çocukların cinsellik ile ilgili sorularının televizyon programlarından, arkadaşlardan, yakın çevreden birinin hamile kalması veya kardeşinin olmasından, internet videolarından, reklamlardan ve düğün/sünnet törenlerinden kaynaklandığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu, çocuklarının cinsellik ile ilgili sorularını sakin bir tavırla ve çocuklarının yaş ve gelişim düzeylerine uygun bir şekilde açıkladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, ebeveynlerin sorulan soruların cevaplarını bilmedikleri durumlarda araştırdıktan sonra cevaplayabileceklerini söyledikleri tespit edilmiştir. Çocukların cinsellikle ilgili soruları karşısında, ebeveynlerin gerginlik hissettikleri, bunu ses tonu ve yüz ifadeleri ile belli ettikleri ve bu ebeveynlerin tümünün babalardan oluştuğu görülmüştür. Ebeveynlerin bir kısmının, çocuklarının sorularına yönelik nasıl açıklama yapacaklarına odaklandıkları ancak kendilerini ifade edemediklerini belirttikleri saptanmıştır. Hiçbir ebeveyn, kızma ve

cezalandırma seçeneğini tercih etmemiştir. Çocukların cinsellikle ilgili sorularını çoğunlukla anneye, daha sonra ise hem anne hem babaya yönelttikleri tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu, çocuklarının cinsel oyunlar oynamadıklarını veya oynadıklarını fark etmediklerini belirtmişlerdir. Ebeveyn ifadelerine göre, çocukların kadın-erkek cinsiyet farklılıklarını öncelikle saçın uzun kısalığı veya kıyafet seçimi gibi dış görünüşü, sonrasında oyuncak ve renk seçimini temel alarak ayırt edebildikleri vurgulanmıştır.

Araştırma sonucunda ebeveynlerin, çocuğun bedensel bakımının büyük çoğunlukla yalnızca anne tarafından, sonrasında ise hem anne hem baba tarafından birlikte üstlenilmiş olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin yarısının, çocuklarına cinsellik ile ilgili bilgilerii üç-altı yaş döneminde paylaşmaları gerektiğini belirttikleri tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin çoğunluğunun, cinsel gelişim ve eğitime yönelik deneyimlerini hatırlamadıkları görülmüştür. Ebeveyn ifadelerine göre, kendi ailelerinde cinsellikle ilgili konuların ayıp ve günah olarak değerlendirildiği, sorularının çoğunlukla geçiştirildiği, yanıtsız bırakıldığı veya soru sorma özgürlüğünün bulunmadığı belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göz önüne alındığında, ebeveynlerin genel olarak okul öncesi dönem cinsel gelişim ve cinsel eğitim konularında bilgili olduğu ve alanyazın çerçevesinde doğru uygulamalar yaptıkları söylenebilir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Ebeveynlerin, cinsel gelişim ve cinsel eğitim konularında uzman kişiler tarafından hazırlanan seminer ve eğitimlere katılımları sağlanabilir.
- Ebeveynlerin, çocukların cinsel gelişim ve eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi için Anne-Baba okullarına yönlendirilmeleri sağlanabilir.
- Ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimlerini takip edebilmek ve cinsel eğitimde doğru uygulamalar yapmalarını sağlamak amacı ile ebeveynlere yönelik soruların yaş dönemlerine göre cinsel gelişim özelliklerini içeren el broşürleri veya cep kitapçıkları yapılabilir.
- Çocuk cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi konularında yeterli kaynak bulunmaması ve ebeveynlerin kaynaklara ulaşmalarında sıkıntı yaşamalarının önüne geçilebilmesi için, bu

alandaki yazılı kaynaklar başta olmak üzere görsel işitsel kaynakların da artırılması sağlanabilir.

- Cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik çalışmalara baba katılımlarının artırılması veya sadece babalara yönelik alanyazın çalışmaları yapılması sağlanabilir.
- Okul öncesi dönem cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili konulardaki bilimsel çalışmaların artırılması sağlanabilir.
- Tüm öğrenim kademelerinde, cinsel gelişim ve cinsel eğitim içerikli ders müfredatlarının oluşturulması ve ders olarak okutulması sağlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışında, cinsel eğitime yönelik uygulamalar içeren etkinliklere yer vermesi sağlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin; okul-aile işbirliği kapsamında, ev ortamına yönelik cinsel eğitim uygulamalarının planlanması ve uygulanması süreçlerinde ebeveynlere destek verilmesi konusunda rol almaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

Acer, D. (1999). *Üç-Dört yaş grubu çocukların annelerine yöneltmiş oldukları cinsellikle ilgili sorular ve annelerinin verdikleri cevapların incelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Acer, D., & Artan, İ. (2000). Üç ve Dört Yaş Grubu Çocukların Annelerine Yöneltmiş Oldukları Cinsellikle İlgili Sorular ve Annelerin Verdikleri Cevapların İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13*(1), 191-204.

Akman, G. N. (2014). Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10-19.

Aksoy Derya, Y., Timur Taşhan, S., Uçar, T., Karaaslan, T., & Akbaş Tunç, Ö. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi . *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 1-8.

Alkan Ersoy, Ö. (2012). Erken çocukluk döneminde cinsel gelişim ve eğitim. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi* içinde (s. 163-178). Çanakkale: Paradigma.

Alkan Ersoy, Ö. (2018). Cinsel gelişimle ilgili temel kavramlar ve okul öncesi dönemde cinsel eğitim. İ. Artan, & (Ed.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 22 - Cinsel Gelişim ve Eğitim* içinde (s. 10-28). Ankara: Hedef.

Altundağ, S. (2020). Cinsel istismarı önlemede farklı bir yaklaşım: çocuk farkındalığı, vücuduma dokunma. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, *9*(1), 10-18 doi:10.46971/ausbid.612153.

Anonim. (2017, Ekim 29). *Kızların neden pipisi yok? (Cinsiyetler arasındaki farklarla ilgili meraklı sorular)*. Ekim 01, 2020 c tarihinde Okul Öncesi Çocuklarda Cinsel Gelişim: https://meraklisorular.wordpress.com/2017/10/29/kizlarin-neden-pipisi-yok-cinsiyetler-arasindaki-farklarla-ilgili-merakli-sorular/ adresinden alındı

Anonim. (2020a). *Çocuklarda cinsel gelişim.* Temmuz 14, 2020 tarihinde İstanbul Okan Üniversitesi Hastanesi: https://okanhastanesi.com.tr/cocuklarda-cinsel-gelisim adresinden alındı.

Anonim. (2020b). *0-1 yaş dönemde cinsel gelişim*. 13 temmuz, 2020 tarihinde Kum Anaokulu: http://www.kumanaokulu.com/tr/0-1-yas-arasi-donemde-cinsel-gelisim/ adresinden alındı.

Anonymous. (2012). *Sexual behavior and children: when is Ii a problem and what to do about it.* Temmuz 17, 2020 tarihinde Harborview CBT+: https://depts.washington.edu/hcsats/PDF/TF-%20CBT/pages/3%20Psychoeducation/Child%20Sexual%20Behaviors/Sexual%20Behavior%20and%20Children.pdf adresinden alındı.

Anonymous. (2020a). *3 and 4 years old*. temmuz 17, 2020 tarihinde Teaching Sexual Health: https://teachingsexualhealth.ca/parents/information-by-age/3-and-4-year-olds/ adresinden alındı.

Anonymous. (2020b). *National Center on the Sexual Behavior of Youth*. Temmuz 19, 2020 tarihinde http://www.ncsby.org/content/childhood-sexual-development adresinden alındı.

Aral, N., & Doğan Keskin, A. (2018). Ebeveyn Bakış Açısıyla 0-6 Yaş Döneminde Teknolojik Alet Kullanımının İncelenmesi. *Addicta: The Turkısh Journal On Addıctıons*, 317-348.

Aronowitz, T. (2012). Nature of communication: Voices of 11–14 year old African-American girls and their mothers in regard to talking about sex. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, *35*(2), 75–89. https://doi.org/10.3109/01460862.2012.678260.

Artan , İ., Yılmaz Akdoğan, G., Paslı, F., Şahin, S., & Bencik Kangal, S. (2018). Okul Öncesi Dönemde Cinsel Sorular. E. İ. Artan, *Cinsel Gelişim ve Eğitim* içinde (s. 62-80). Ankara: Hedef.

Artan Özoran, B. (2018). Medya, çocuk ve toplumsal cinsiyet: Ali hep topu tutarken,Ayşe ip mi atlamalı? İ. Artan (Ed.) *Cinsel Gelişim ve Eğitim* içinde (s. 84-100). Ankara: Hedef.

Aydoğdu, F. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi ve cinsel eğitim. Ş. Öztürk Aynal (Ed.), *Çocuk Gelişimi I-II* içinde (s. 71-89). Ankara: Eğiten.

Baier, M., & Wampler, K. S. (2008). A qualitative study of Southern Baptist mothers' and their daughters' attitudes toward sexuality. *Journal of Adolescent Research, 23*(1), 31–54. https://doi.org/10.1177/0743558407310730.

Bakay, M., & Kalem, G. (2009). *Türk Eğitim Sistemi ve Etkili Okul Göstergeleri. Project Based School Management.* Aralık 26, 2019 tarihinde http://www.pro-school.eu/. adresinden alındı.

Bakkaloğlu, H. (2007). Kitap İncelemesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 10-11.

Baysan, M. (2020). *3-6 Yaş döneminde çocuklara sahip anne babaların cinsel gelişim ve eğitim hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları.* Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Beckett, M., Elliott, M., Martino, S., Kanouse, D., Corona, R., Klein , D., & Schuster, M. (2010). iming of parent and child communication about sexuality relative to children's sexual behaviors. *Pediatrics, 125*(1), 34-42. https://doi.org/10.1542/peds.2009-0806.

Beisert, M., Zielona Jenek, M., Chodecka, A., & Pilarczyk, K. (2016). *The rol of camily context in sexual development.* Poznan: Adam Mıckıewwıcz University.

Beyazıt, U., & Bütün Ayhan, A. (2019). Cinsel Gelişim. A. Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I 0-36 Ay* içinde (s. 363-382). Ankara: Anı.

Bilen, M., & Topçuoğlu, M. (2014). Cinselliğin Psikolojik, Sosyolojik ve Fiziksel Anlamı. M. Bilen, & M. Topçuoğlu, *Cinsel Eğitim* içinde (s. 1-60). Ankara: Yargı.

Bilen, M., & Topçuoğlu, M. A. (2014). Cinsel eğitim. M. Bilen, & M. A. Topçuoğlu, *Cinsel Eğitim* içinde (s. 209-246). Ankara: Yargı.

Bilgiç, E. (2015). *Zihinsel engelli ergenlerin annelerinin cinsel eğitimle ilgili görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi, T.C. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bohning, K. (2000). Curricular and instructional adaptations for special needs students in the general education setting. *Open Access Graduate Research Paper,* 1-27.

Boyd , D., & Bee, H. (2006). *Lifespan Development.* Boston: Pearson.

Bulut Pedük, Ş. (2016). Cinsel eğitimde aileye-öğretmene düşen görevler ve sık karşılaşılan sorular ile olası cevap önerileri. S. Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 17-37). Ankara: Eğiten.

Bulut, A. (2006). Cinsel sağlık bilgileri eğitimi. M. Çokar, & H. Nalbant (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık eğitimi* içinde (s. 21-38). İstanbul: İKGV.

Bulut, F., & Gölbaşı, Z. (2009). Adolesan Kızların Cinsellikle İlgili Konularda Anneleri ile Olan İletişimlerinin Değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin Dergisi*, 27-36.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Pegem.

Ceylan, Ş., & Çetin, A. (2015). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların cinsel eğitimine ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2*(3), 41-59.

Chen, J., Dunne, M. P., & Han, P. (2007). Prevention of child sexual abuse in China: Knowledge, attitudes, and communication practices of parents of elementary school children. *Child Abuse & Neglect Journal, 31*(7), 747-755.

Chukmarova, L. F., Frolova, I., Zakirova, L. M., Khamitova, L. M., Tereschenko, N. G., & Nurmukhametova, V. V. (2019). *Formando las actitudes de genero de los ninos en edad preescolar en familias monoparentales*. Revista Dilemas Contemporaneos: Educacion, Politicay Valores.

Coleman, H., & Charles, G. (2009). Sexual development and behavior in children. *The Nationsal Child Traumatic Stress Network*, 1-6.

Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (Çev. Ed. S.B.Demir). Ankara: Eğiten.

Cropley, A. (2002). *Qualitive research methods: An introduction for students of psychology and education.* Letonya: Zinatne.

Çalışandemir, F., Bencik Kangal, S., & Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 33*(150), 14-27.

Çankırı, A. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel eğitimi ile ilgili anne baba görüşlerinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Çerçi, G. (2013). *Zihinsel engelli çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çetin, O. (2012). *Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme*. Aralık 13, 2019 tarihinde http://oguzcetin.gen.tr/nitel-bir- arastirma-teknigi-gorusme.html adresinden alındı

Çetin, Z. (2002). *5--17 yaş grubu zihinsel engeli olan ve 5-6 yaş grubu zhinsel engeli olmayan çocukların cinsiyet rolünü kazanmalarının karşılaştırılması.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çiftçioğlu, E. A., & Deniz, Ü. (2021). Bebeklik ve oyun döneminde cinsel gelişim ve eğitim. Ü. D. (Ed.) içinde, Bebeklik ve Oyun Döneminde Gelişim (s. 296-321). Ankara: Hedef CS Basın Yayın

Davies, S. L., Glaser, D., & Kossoff, R. (2000). Children's sexual play and behavıor ın pre-school settıngs: staff's perceptıons,reports, and responses. *Child Abuse & Neglect Journal*, *24*(10), 1329–1343.

Deniz, A. (2016). Medya ve toplumsal Cinsiyet. Y. Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 119-135). Ankara: Eğiten.

Deniz, Ü. (1997). *Annelerin tuvalet eğitimine ilişkin bilgi ve uygulamaları.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.

Deniz, Ü. (2012). Okul öncesi dönemde cinsel kimlik gelişimi ve eğitim. N. Aral (Ed.) *"Aile ve Çocuk" Prof. Dr. Mine Mangır'ın Anısına Kitabı* içinde (s. 267-280). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Deniz, Ü. (2019). Okul öncesi dönemde büyüme ve gelişme. Ü. Deniz, & Ö. R. Önder (Ed.), *Anne Çocuk Sağlığı ve İlk Yardım* içinde (s. 128-148). Ankara: Nobel.

Deniz, Ü., & Gözütok, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk Kktaplarının cinsel gelişim ve cinsel eğitim açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *10*(49), 424-431.

Deniz, Ü., & Güven, G. (2017). Okul öncesi dönem çocukları ve annelerinin cinsiyet rolleri kalıpyargıları. *5.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi.* Ankara.

Deniz, Ü., & Yıldız, R. (2018). Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında cinsel gelişim ve eğitim. *GEFAD, 38*(2), 431-447.

Deniz, Ü., Tüfekci, A., & Önder, Ö. R. (2014). Sexual knowledge, attitudes, and behaviours of teacher candidates. *European Journal of Research on Education, 2*(2), 258-270.

Deniz, Ü., Tüfekçi, A., & Önder, Ö. (2013). Öğretmen adaylarının cinsellik konusundaki tutumlarının cinsiyet ve cinsel deneyimlerine göre incelenmesi. *Journal of Childhood, Education & Society,* 5(9).

Diiori, C., Pluhar, E., & Belcher, L. (2009). Parent-child communication about sexuality: A review of the literature from 180-2002. *Journal of HIV/AIDS Prevention & Education for Adolescents & Children, 5*(3-4), 7-32 https://doi.org/0.1300/J129v05n03_02.

Diken , İ. H. (2014). İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler. Avcıoğlu, & H. Avcıoğlu (Ed.), *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* içinde (s. 170-218). Ankara: Pegem.

Donat Bacıoğlu, S., & Tezel, D. (2020). Ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşma stratejileri ve öz-yeterlikleri. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 37-57.

Downie, J., & Coates, R. (1999). The impact of gender on parent-child sexualitycommunication: Has anything changed? *Sexual and Marital Therapy*, 109-121.

Dowshen, S. (2014). *Understanding early sexual development.* Temmuz 10, 2020 tarihinde Rady Childrens Hospital San Diego: https://www.rchsd.org/health-articles/understanding-early-sexual-development/ adresinden alındı

Duygulu, S. (2013). *Çocuklar ve zor soruları*. Eylül 23, 2020 tarihinde Serap Duygulu Gelişim Akademisi: https://www.serapduygulu.com.tr/makaleler/cocuk-ergen/cocuklar-ve-zor-sorulari.html adresinden alındı

Eliküçük, A., & Sönmez, S. (2011). 6 Yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, *12*(7), 45-62.

Erbil, N., Orak , E., & Bektaş, A. E. (2010). Anneler cinsel eğitim konusunda ne biliyor, kızlarına ne kadar cinsel eğitim veriyor? *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 366-383.

Eroğlu, K., & Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel Eğitimde Ebeveynlerin Yeri: Ne yapıyorlar, Ne yaşıyorlar? *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12-21.

Eser, M. (2008). *Anne ve babaların cinsel kimlik gelişimi ile ilgili tutumların çocuğun cinsel kimlik kazanmasına etkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Fabes, R., & Martin, C. (2000). *Exploring Child Development* . Boston: Pearson.

Ganji, L., Emamian, M. H., Maasoumi, R., Keramat, A., & Khoei, E. M. (2016). Qualitative needs assesment: Iranian parent's perspectives in sexuality education of their children. *J.Nurs Midwifery Science*, *5*(4), 140-6.

Goleman, D. (2019). *Duygusal Zeka Neden IQ'dan daha Önemlidir?* (Çev. Banu Seçkin Yüksel). İstanbul: Varlık.

Göçgeldi, E., Tüzün , H., Türker, T., & Şimşek, I. (2007). Okul öncesi dönem çocuğu olan anne ve babaların çocuklara cinsel eğitim konusundaki yaklaşımlarının incelenmesi. *STED*, *16*(9), 134-142.

Güneş, A. (2019). *Adım adım çocuklarda cinsel eğitim.* İstanbul: Timaş.

Gürşimşek, I., & Günay, V. (2005). Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dildışı göstergelerin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 53-63.

Güzelyurt, T., Yalçınkaya, Ö., Saluci, Ü., Öglü, H., & Ürüm, R. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime ilişkin görüşleri. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, (2), 110-122.

Heller, J. R., & Johnson, H. L. (2013). Parental opinion concerning school sexuality education in a culturally diverse population in the USA. *Sex Education*, *13*(5), 548-559.

Helvacı, M. A., & Aydoğan, İ. (2011). Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *4*(2), 41-60.

İldeş, N. (1990). *Okul öncesi dönemdeki (3-6 Yaş) çocukların anne babalarının cinsellik ve cinsel eğitim konusundaki inanış ve uygulamaları ile çocukların cinselliğe ilişkin meraklarına karşı genel tutum, davranış ve tepkilerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İşler, S., & Işık Gürşimşek, A. (2018). 3-6 Yaş çocuklarının cinsel eğitiminin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD), 38*(3), 845-867.

Jerman, P., & Constantine, N. (2010). Demographic and psychological predictors of parent–adolescent communication about sex: A representative statewide analysis. *Journal of Youth and Adolescence, 39*(10), 1164–1174, doi:10.1007/s10964-010-9546-1.

Jones, K. S. (2014). *Childhood sexual behavior: An integrated developmental ecological assessment approach.* Seattle: Antioch University Seattle.

Kadıoğlu Polat, D., & Üstün Budak, A. (2016). Cinsel eğitimin tanımı-önemi-Türkiye'de ve Dünya'da cinsel eğitim uygulamaları. Y. Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 1-15). Ankara: Eğiten.

Kakavoulis, A. (1998). Early childhood sexual development and sex education: A survey of attitudes of nursery school teachers. *European Early Childhood Education Research Journal, 6*(2), 55-70.

Kandır, A., & Kalpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum, 14*(14), 33-38.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler.* Ankara: Nobel.

Kardeş, S., & Güney Karaman, N. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun cinsel eğitimine. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 1554-1570.

Kargın, T., Güldenoğlu, B., & Şahin, F. (2010). Genel Eğitim Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrenciler için Yapılması Gereken Uyarlamalara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10*(4), 2431-2464.

Karkıner, N. (2016). Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyete farklı kuramsal yaklaşımlar. S. Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 51-77). Ankara: Eğiten.

Kayabaşı, E. (2019). *İlkokul öğrencilerinin annelerine yönelik hazırlanan cinsel gelişim eğitimi programının etkililiğinin sınanması.* Yüksek Lisans Tezi. T.C. Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Kesicioğlu, O. S., & Deniz, Ü. (2014). Sexuality-related Questions Of Children In Early Childhood Period And Appropriate Approaches. *Preschool education in Turkey and in theworld: A theorical and empirical perspective.* Sofia: Kliment Ohridski University.

Kılınç Özüölmez, P. (2019). Televizyon çocuk programlarında toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesi üzerine bir değerlendirme: Çocuktan al haberi. *Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(1), 25-39.

Kırcaali İftar, G., & Batu, S. (2005). *Kaynaştırma.* Ankara: Kök.

Koblinsky, S., & Atkinson, J. (1982). Parental plans for children's sex education. *National Council on Family Relations*, 29-35.

Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4*(3), 21-28.

Krantz, M. (1994). *Child Development.* Wadsworth: Cengage Learning.

Kreitler, H., & Kreitler, S. (1966). Children's Concepts of Sexuality and Birth. *Wiley on behalf of the Society for Research in Child Development*, 363-378.

Kumru, R. (2020 (3.Baskı)). *Hoş geldim.* İstanbul: Hep.

Landers, C. (1999). İyi Bir Başlangıç. C. Landers (Ed.), *Unicef erken çocukluk gelişiminde bakım yönlendiriciler için rehber birinci bölüm (0-1 yaş) iyi bir başlangıç* içinde (s. 58). Ankara: M.E.B ve UNICEF.

Landers, C. (1999). Unicef erken çocukluk gelişiminde bakım yönlendiriciler için rehber birinci bölüm (1-3 yaş) serüven zamanı. C. Landers (Ed.), *Erken Çocukluk Gelişiminde Bakım* içinde (s. 34). Ankara: M.E.B. ve UNICEF.

Larsson, I., & Svedin, C. G. (2002). Teachers' and parents' reports on 3- to 6-year-old children's sexual behavior a comparison. *Child Abuse & Neglect*, 247–266.

LaSala, M. C. (2015). Condoms and connection: Parents, gay and bisexual youth, and HIV risk. *Journal of Marital and Family Therapy, 41*(4), 451–464 doi: 10.1111/jmft.2015.41.issue-4.

Levine, A. (2004). Families are talking : What is normal childhood sexual development*. *Families Are Talking*, *3*(4), 1-4.

Lloyd, B., & Archer, J. (2002). *Sex and gender.* UK: Cambridge University.

Lu, W. (1994). Parental attitudes toward sex education for young children in Taiwan. *The Educational Resourcesinformation Center (ERIC)*, 374-386.

Macun, B. (2017). *Okul öncesi çocuklarının duygusal zeka düzeylerinin incelenmesi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Mayle, P., & Akınhay, (2015). *Ben nereden geldim?.* İstanbul: Agora.

Mayo Clinic. (2019). temmuz 17, 2020 tarihinde mayo clinic: https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/sexual-health/in-depth/sex-education/art-20044104, adresinden alındı.

Mcharg, G., Fink, E., & Hughes, C. (2018). Crying babies, empathic toddlers, responsive mothers and fathers: Exploring parent-toddler interactions in an empathy paradigm. *Journal of Experimental Child Psychology*, 23-37.

MEGEP. (2013). *Çocuk gelişimi ve eğitimi.* Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.

MEGEP. (2015). 0-72 Ay cinsel ve ahlak gelişimi. MEGEP (Ed.), *Çocuk gelişimi ve eğitimi* içinde (s. 1-33). Ankara: MEB.

Meschke, L. L., & Dettmer, K. (2014). Don't cross a man's feet: Hmong parent–daughter communication about sexual health. *Sex Education*, *12*(1), 109–123. https://doi.org/10.1080/14681811.2011.609038.

Mesman, G. R., Harper, S. L., Edge, N. A., Branth, T. W., & Pemberton, J. L. (2019). Problematic sexual behavior in children. *Journal of Pediatric Health Care*, 323-331.

Mobredi, K., Hasanpoor-Azghady, S., Azin, S., Haghani, H., & Farahani, L. A. (2018). Effect of the sexual education program on the knowledge and attitude of prescoolers' mothers. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, *12*(6) DOI: 10.7860/JCDR/2018/32702.11616.

Month, A. (2013). An overview of healthy childhood sexual development. *National Sexual Violence Resource Center*, 2-6.

Morawska, A., Walsh, A., Grabski, M., & Fletcher, R. (2015). Parental confidence and preferences for communicating with their child about sexuality. *Sex Education*, 15(3), 235-248.

Murray, A., Ellis, M., Castellenos, T., Gaul, Z., Sutton, M., & Sneed, C. (2014). Sexual health discussions between African-American mothers and mothers of Latino descent and their children. *Sex Education*, 14(5), 597-608. https://doi.org/10.1080/14681811.2014.908767.

Musfard, J. (2002). Early child development and the brain - the base for health, learning and behavior throughout life. In M. E. Young (Eds.), *From Early Child Development to Human Development.* Washington : The World Bank.

Ocak, Y. M. (2010). *Alanyazın İncelemesi.* Ankara: Nobel.

Oostveen, J. M., Meulmeester, J. F., & Cohen-Kettenis, P. T. (1994). Ned tijdschr geneeskd. *Sexual Behavior of Young Children*, *138*(44), 2200-4.

Ö.E.H.Y. (2019). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı*. Ekim 28, 2019 tarihinde http://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=608 adresinden alındı

Öğretir Özçelik, A. (2019). Cinsel Eğitim. A. D. Öğretir Özçelik (Ed.) içinde, *Çocuk Gelişimi* (s. 199-265). Ankara: Pegem Akademi.

Öğretir Özçelik, A., & Yılmaz Bursa, G. (2019). Cinsel Gelişim. A. D. Öğretir Özçelik (Ed.) içinde, *Çocuk Gelişimi* (s. 161-194). Ankara: Pegem Yayınları.

Öktem, G. (2019). *Akademisyenanne'den 11 soruda çocuklarda cinsel eğitim*. Eylül 20, 2020 tarihinde Anneysen: https://www.anneysen.com/1-6-yas-cocuk/makale/davranis-akademisyenanne-den-11-soruda-cocuklarda-cinsel-egitim_2399 adresinden alındı

Özgün, Ö. (2014). Bebeklikte Sosyal ve Duygusal Gelişim. J. T. Smith, *Early Childhood Development A Multicultural Persperctive)* içinde (s. 168-196). Pearson Education.

Özkan, B. (2020). *Çocuk ve Gençlerin Cinsel Eğitiminde Önemli Noktalar.* 11 05, 2020 tarihinde https://www.cetad.org.tr/OnlineNewspaper.aspx?content=8 adresinden alındı

Özkızıklı, S., & Okutan, N. Ş. (2018). Bebeklik ve okul öncesi dönemde cinsel gelişim ve eğitim. İ. Artan (Ed.), *Cinsel Gelişim ve Eğitim* içinde (s. 48-60). Ankara: Hedef.

Özuslu Açıkgöz, N. (1999). *3-6 yaş çocukları için hazırlanan bir cinsel eğitim programı ve etkileri.* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Purkey, C., & Smith, M. (1983). Effective Schools:A Review. *Elementary School Journal*, 452-457.

Robinson, K. H., Smith, E., & Davies, C. (2017). Responsibilities, tensions and ways forward:parents' perspectives on children's sexuality education. *Taylor & Francis Group*, 333-347.

San Bayhan, P., & Artan, İ. (2012). Cinsel gelişim ve cinsel eğitim. P. San Bayhan, & İ. Artan (Editörler), *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi* içinde (s. 261-292). İstanbul: Morpa Kültür.

San Bayhan, P., & Artan, İ. (2012). Kişilik Gelişimi ve Sosyal Duygusal Gelişim. P. San Bayhan, & İ. Artan (Ed.), *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi* içinde (s. 195-216). İstanbul: Morpa.

Saranlı, A. G. (2018). Cinsel gelişim teorileri. İ. Artan (Ed.), *Cinsel Gelişim ve Eğitim* içinde (s. 32-48). Ankara: Hedef.

Sayın, U. (2007). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin 7- 15 yaş arası çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine yaklaşım ve görüşlerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Schuhrke, B. (2008). Young children's curiosity about other people's genitals. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, *12*(1-2), 27-48, doi: /10.1300/J056v12n01_03.

Silovsky, J., Wisniewski, A. B., Campbell, C., & Mallappa, A. (2013). Sexual behavior of prepubertal children. *Handbook of Child and Adolescent Sexuality* içinde (s. 145-170). Oklahoma City: Academic.

Silvaggi, M., Nimbi, F., & Simonelli, C. (2018). Sexual education and new technologies: the role of social media. *ISC – Young Zone*, 1-2.

Sneed, C. D., Somoza, C. G., Jones, T., & Alfaro, S. (2013). Topics discussed with mothers and fathers for parent–child sex communication among African-American adolescents. *Sex Education*, *13*(4), 450–458. https://doi.org/10.1080/14681811.2012.757548.

Somers, C. L., & Surmann, A. T. (2004). Adolescents' preferences for source of sex education. *Child Study Journal, 1*(34), 47-59.

Sönmez, G. M., & Öğretir Özçelik, A. D. (2022). Okul öncesi dönemde cinsel eğitim açısından anne tutumları ve bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 158-181.

Spock, B. (2001). Toilet training. B. Spock içinde, *Dr.Spock's the First Two Years: The Emotional and Physical Needs of Children from Birth to Age 2* (s. 88-91). New York: Pocket.

Şen, B. (2020). *Okul öncesi dönem çocukları tarafından izlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şentürk, G. E. (2006). *Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler ile bu kurumda çalışan öğretmenler ve yöneticilerin cinsellikle ilgili yanlış inanışla bilgi ve inanışlarının belirlenmesi ve bir uygulama.* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin.

Şıvgın, N. (2015). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına etkisinin incelenmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tabak , E., & Tunçay, G. (2020). Ebeveynlerin cinsiyet kalıpyargılarının oyuncak seçimine etkisi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, (6), 311-330 Doi: https://doi.org/10.35235/uicd.792003.

Tahtalı, S., & Sezer, S. (2022). *Küçük Ağaç Psikolojik Danışma Merkezi*. https://www.kucukagacpsikoloji.com/: https://www.kucukagacpsikoloji.com/cocuk-ve-ergenlerde-cinsel-gelisim-ve-egitimi adresinden alındı.

Tepetaş Cengiz, G. (2016). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet. S. Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 139-157). Ankara: Eğiten.

Todd, B. K., Barry, J. A., & Thommessen, S. A. (2017). Preferences for 'gender"typed' toys in boys and girls aged 9 to 32 months. *Infant and Child Development*, 26(3).

Tuğrul, B., & Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 141-149.

Tuğut, N., & Gölbaşı, Z. (2019). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan (3-6 Yaş) Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Tutumlarının Belirlenmesi. *TJFMPC, 13*(3), 287-294.

Turnbull, T., Wersch, A., & Schaik, P. (2008). A review of parental involvement in sex education: The role for effective communication in British families. *Health Education Journal* , 67(3), 182-195.

Tuzcuoğlu, N., & Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8), 251-262.

Tuzcuoğlu, S., & Tuzcuoğlu, N. (2007). *Çocuğun cinsel eğitimi: anne ben nasıl doğdum?* İstanbul: Morpa Kültür.

UNICEF. (1989). *Çocuk haklarına dair sözleşme.* Temmuz 25, 2021 tarihinde https://www.unicef.org/turkey/: https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme adresinden alındı

Uslu, Y., & Çoruhlu, E. (2012). *Kaynaştırma Eğitiminde Öğretimsel Düzenlemeler.* Ankara: EPAMAT.

Ünlüer , E. (2018). Examination of Preschool Teachers' Views on Sexuality Education. *Universal Journal of Educational Research*, 6(12), 2815-2821.

Vural, M., & Yıkmış, A. (2008). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimim Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 141-159.

World Health Organization. (2010). *Developing Sexual Health Programmes.* Cologne: BzgA.

Yağan Güder, S., Ay, A., Saray, F., & Kılıç, İ. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları açısından incelenmesi: Niloya örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 96-111 DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.5c2s5m.

Yaşın Dökmen, Z. (2018). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar.* İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (. (2011). Çocuk ve ergenlerde cinsel gelişim ve eğitim. A. Baltaş, Z. Baltaş, Ü. Davaslıgil, İ. Demir, H. Ergin , T. Ergin, . . . B. Binyamin içinde, *Ana-Baba Okulu: Ana - Baba Eğitimi ve Aile İçi İletişim Becerileri* (s. 98-114). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci ve Türkiye'de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri. *Dergipark*, 92-110.

Yılmaz, G., & Gürakan, B. (2002). Çocuklukta Uyku Düzeni sorunları. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 11(8), 289-290.

Yılmaz, M. (2011). Cinsel Eğitimde Kütüphanelerin Rolü. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 8-34.

Zelyurt, H. (2018). Çocuğun toplumsal cinsiyet gelişimi üzerinde ailenin etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies*, *13*(19), 2001-2017 http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13819.

EKLER

EK 1. Demografik Bilgi Toplama Formu

Tarih :…./…./……

DEMOGRAFİK BİLGİ TOPLAMA FORMU

Sayın Ebeveyn;

Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimimi sürdürmekteyim. "Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellikle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi " isimli tez çalışmam için hazırladığım bu formda cevaplamanızı istediğim sorular aşağıda yer almaktadır. Her bir soru için tek seçenek işaretlemeniz gerekmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler, araştırmanın amacı doğrultusunda sadece bilimsel amaçla sözü edilen çalışma için kullanılacak ve hiç kimseyle paylaşılmayacaktır.

Değerli katılımlarınız için şimdiden çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

1. **Çocuğunuzun yaşı (ay olarak):** ……....
2. **Çocuğunuzun cinsiyeti:**
   1) Kız
   2) Erkek
3. **Çocuğunuzun kardeş sayısı:**
   1) 0
   2) 1
   3) 2
   4) 3 ve üzeri
4. **Çocuğunuzun doğum sırası:**
   1) 1
   2) 2
   3) 3
   4) 4 ve üzeri
5. **Çocuğunuzun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi:**
   1) 0-11 ay
   2) 12-24 ay
   3) 25 ay ve üzeri
6. **Ebeveynin cinsiyeti:**
   1) Kadın
   2) Erkek

7. **Ebeveynin yaşı:**
   1) 25 yaş ve altı
   2) 26-35 yaş
   3) 36-45 yaş
   4) 46 yaş ve üzeri
8. **Ebeveynin öğrenim düzeyi:**
   1) İlkokul
   2) Ortaokul
   3) Lise
   4) Üniversite
   5) Lisansüstü
9. **Ebeveynin çalışma durumu:**
   1) Çalışıyor
   2) Çalışmıyor
10. **Ailenin aylık geliri:**
   1) 2000 tl ve altı
   2) 2001 tl – 3500 tl
   3) 3501 tl ve 5000 tl
   4) 5001 tl ve 6500 tl
   5) 6501 tl ve üzeri
11. **Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel gelişimi hakkında bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?**
   1) Evet 2) Hayır
12. **Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel eğitimi hakkında bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?**
   1) Evet 2) Hayır

Ek 2. Çocukların Cinsellikle İlgili Soruları Ve Ebeveyn Yaklaşım Anketi

Sayın Ebeveyn,

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisiyim. "Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellik İle İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezimi yürütmekteyim. Tezim kapsamında hazırladığım aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtlara ihtiyaç duymaktayım. Buradaki bilgiler bu çalışma dışında hiçbir kurum ve kişi tarafından kullanılamayacaktır. İçtenlikle vereceğiniz yanıtlar için teşekkür ederim.

Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

Aşağıdaki Sorularda Birden Fazla Seçenek İşaretleyebilirsiniz.

1. **Çocuğunuz cinsellikle ilgili (nasıl doğduğu, cinsel organlara yönelik veya cinsiyetlere ait özellikler hakkında vs.) soru soruyor mu?**
   1) Evet
   2) Hayır
2. **Çocuğunuz cinsellikle ilgili hangi soruları soruyor?**
   1) Benim niye pipim/penisim yok?
   2) Benim neden memem yok?
   3) Annelerin pipisi var mı?
   4) Kızların da penisi var mı? / Erkeklerin de vulvası var mı?
   5) Benim ne zaman pipim/penisim çıkacak?
   6) Anne senin pipin/penisin düştü mü?
   7) Babamın neden memesi yok?
   8) Babam/abim/erkekler neden ayakta çiş yapıyor?
   9) Kızlar neden ayakta çiş yapmaz?
   10) Sünnet olmak ne demek? / Kızlar da sünnet olur mu?
   11) Benim vücudumun bazı yerlerinde kıllar olacak mı?
   12) Annelerin neden sakalları yok?
   13) Benim de sakalım olacak mı?

***Lütfen arka sayfaya geçiniz.** →

14) Erkekler de makyaj yapar mı?
15) Bana makyaj yapsak ve elbise giysem kız olur muyum?
16) Ben nasıl doğdum?
17) Bebek / kardeşim senin karnına nasıl girdi?
18) Bu konuda hiç soru sormadı
19) Diğer (açıklayınız – çocuğunuzun sorularını tam olarak yazınız):

……

……

……

…….....

3. Çocuğunuzun bu soruları hakkında ne düşünüyorsunuz?

1) Çocuğum bu konularda soru sormuyor.
2) Bu konuları konuşmak için çok küçük, anlayacağını düşünmüyorum.
3) Bu konuları çocuklarla konuşmanın uygun olduğunu düşünmüyorum.
4) Bu konulara ilgi duyması beni endişelendiriyor.
5) Bu konulara merak duymasını normal karşılıyorum.
6) Bu konularla ilgili soruların, sağlıklı bir gelişimin parçası olduğunu düşünüyorum.
7) Bu sorulara nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum.
8) Bu konuların asla konuşulmaması gerektiğini düşünüyorum.
9) Diğer (açıklayınız):

……

……

……

……

4. Çocuğunuzun bu soruları sormasının sebebini hangi etkene bağlıyorsunuz?

1) Televizyon programları
2) İnternet videoları
3) Reklamlar (cinsel sağlık ürünleri içerikli)
4) Arkadaşları
5) Düğün / sünnet törenleri
6) Kitap ve dergilerde yer alan çizimler
7) Kardeşinin olması/yakın çevreden birinin hamile kalması
8) Annesini/babasını banyoda çıplak görmesi
9) Sağlıklı bir gelişimin parçası olması
10) Diğer (açıklayınız):

……

……

……

……

***Lütfen arka sayfaya geçiniz.** →

5. Çocuğunuzun bu sorularına nasıl cevaplar veriyorsunuz? <u>(Lütfen önce çocuğun sorusunu sonra da verdiğiniz cevabı yazınız)</u>

……

……

……

……

……

……

6. Çocuğunuzun bu soruları karşısında nasıl tepkiler veriyorsunuz?

1) Heyecanlanırım / paniklerim.
2) Gergin olduğumu ses tonu ve yüz ifadeleriyle belli ederim.
3) Utanırım, asla soruları cevaplayamam.
4) Farklı işlerle meşgul olur, soruları geçiştirmeye çalışırım.
5) Nasıl açıklama yapacağıma odaklanırım ancak kendimi ifade edemem.
6) Cevabı bilmediğimi ancak araştırdıktan sonra cevaplayabileceğimi söylerim.
7) Soruları sakin bir tavırla, yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak açıklarım.
8) Kızarım
9) Cezalandırırım
10) Duymazdan gelirim
11) Soruyu hiç duymamışım gibi çocuğun dikkatini başka yöne çekerim
12) Annene/babana sor derim.
13) Diğer(açıklayınız):

…….

7. Çocuğunuz, cinsellikle ilgili sorularını kime yöneltiyor?

1) Anne
2) Baba
3) Anne ve baba
4) Arkadaş
5) Öğretmen
6) Yakın çevre (büyükanne, teyze, bakıcı gb.)
7) Bu konuda hiç kimseye soru sormaz
8) Diğer(açıklayınız):

……

8. Çocuğunuzda sıklıkla gözlemlediğiniz davranışlardan size uygun olanı seçiniz.

1) Yakın çevresindeki kişilere bedenini/cinsel organını göstermek istiyor.
2) Çıplak dolaşmaktan hoşlanıyor.
3) Ben banyoda/tuvalette iken hep yanımda olmak istiyor.
4) Giyinirken yanımda olmak ve beni izlemek istiyor.
5) Ayna karşısında uzun süre bedenini incelemek istiyor.
6) Oyuncağına, yere, masaya sürtünerek veya eli ile mastürbasyon yapıyor.
7) Oğlum/kızım annesi gibi giyinmek, makyaj yapmak ve aksesuarlarını kullanmak istiyor.

***Lütfen arka sayfaya geçiniz.** →

8) Oğlum/kızım babası gibi giyinmek ve tıraş olmak istiyor.
9) Doktorculuk ya da evcilik gibi oyunlar esnasında oyun arkadaşının vücudunu incelemeye çalışıyor.
10) Çocuğumda herhangi bir cinsel davranış gözlemlemedim.
11) Diğer (açıklayınız):
……...

9. Çocuğunuzun hangi yaşta cinsel oyunlar (doktorculuk oyunu esnasında, birini muayene etmek için o kişinin vücuduna dokunma davranışı gb.) oynamaya başladığını fark ettiniz?

1) Oynamıyor / fark etmedim
2) 2 yaş
3) 3 yaş
4) 4 yaş
5) 5 yaş
6) 6 yaş

10. Çocuğunuz kız ve erkek cinsiyeti arasındaki farklılığı hangi kriterlere göre ifade ediyor?

1) Biyolojik farklılıklar (cinsel organ farklılıkları gb.)
2) Fiziksel özellikler (saç uzun-kısalığı, sakal, kıyafet seçimi gb.)
3) Oyuncak ve renk seçimi
4) Diğer (açıklayınız):

……

……

11. Çocuğunuzun bedensel bakımı (banyo, tuvalet gb.) ile kim ilgilenmektedir?

1) Anne
2) Baba
3) Anne ve baba
4) Yakın çevre (büyükanne, teyze, bakıcı gb.)
5) Diğer(açıklayınız):

…….

12. Sizce, çocuğunuza cinsellikle ilgili bilgiler kaç yaşında verilmelidir?

1) 0-2 yaş
2) 3-6 yaş
3) İlkokul döneminde
4) Ortaokul döneminde
5) Lise döneminde
6) Yetişkinlik döneminde
7) Evleneceği dönemde
8) Cinsel sorularıyla karşılaşıldığında

***Lütfen arka sayfaya geçiniz.** →

13. **Cinsel gelişim ve eğitim konusunda kendi çocukluğunuzdan hatırladıklarınız var ise yazar mısınız? (sorularınız, size verilen yanıtlar, hissettikleriniz, bu konudaki ilgi ve meraklarınız, davranışlarınız vs.)**

……

……

……

……

……

……

……..

Ek 3. Etik Kurul Komisyon Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.01.2021-E.10650

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-10650
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28.12.2020 tarihli ve 80287700-399- 139732 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU'nun, Prof.Dr.Ümit DENİZ'in** danışmanlığında yürüttüğü ***"Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellik ile İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi"*** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **12.01.2021** tarih ve **01** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Araştırma Kod No: 2021 - 45

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 12.01.2021	TOPLANTI SAYISI : 01
ADI – SOYADI	**İMZA**
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA BAŞKAN	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Prof.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Prof.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Prof.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

Ek 4. Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Resmi İzin Yazısı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34259660-605.01-23073625
Konu : Uygulama İzin Onayı
(Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU)

25.03.2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : MEB. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Genelgesi.

Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsünün bila tarih ve sayılı yazılarında; Üniversitenin Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ebru Asiye ÇİFTÇİOĞLU'nun yürütmekte olduğu "Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsellik ile İlgili Sorularına Verdikleri Yanıtların İncelenmesi" adlı tez çalışmasına istinaden Battalgazi ve Yeşilyurt ilçesindeki anaokullarında anketin uygulanması talep edilmektedir.

Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 10/03/2021 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili kurum müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması, kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi kaydıyla, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının araştırmasının bitimi tarihinden itibaren 30 gün içerisinde araştırma sonuçlarını Müdürlüğümüze bildirmesi şartı ile anket uygulaması yapmasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet AKGÜN
Müdür a.
İl Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Mehmet Ali AVŞAR
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR…